

ЕБНЕР

Маєр

(Ebner Mayer (Meir); רַבּֿוֹבֿא (מֵאִיר) מֵאִיר; 18.09.1872–12.12.1955) – правник, єврейс. політ. діяч. Н. у м. Чернівці. Випускник юрид. ф-ту Чернів. ун-ту.



Представник сіоніст. руху. 1891 – співорганізатор єврейс. нац. асоціації “Гасмонеа”, 1893 – голова т-ва. Активіст сіоніст. руху, учасник 1-го сіоніст. конгресу (Базель, 1897). Співзасн. Єврейс. політ. т-ва (1907), співред. “Bukowiner Volks-Zeitung”. Заст. голови крайового сіоніст. к-ту (1910). Вів політ. б-бу проти Б. Штраухера спільно з Л. Кельнером. 1915 депортований як заручник до Сибіру. Повернувся 1917.

1918–20 очолював ЄНРаду, від імені якої 27.11.1918 підписав лист до Я. Флондора про відмову від участі в рум. об’єднавчому конгресі. Звинувачував рум. владу в потуранні єврейс. погромам. 2.06.1919 спільно з представниками єврейс., нім. та укр. громад м. Чернівці вимагав від рум. адміністрації забезпечення власної адміністрації Буковини, збереження автономії провінції за допомогою адм. ради з представників нацменшин і політ. партій. Підкреслював незгоду з “приєднанням” до Рум. кор-ва, характеризуючи його як “окупац. владу”. Направив відповідне звернення до Паризької мирн. конф. 20.09.1919 виступив за бойкот єврейс.

партіями виборів до рум. парламенту. Його позиція у цьому питанні співпадала з позицією укр. та нім. партій Буковини. 1919 заснував газ. “Ostjüdische Zeitung”, у якій виконував обов’язки першого редактора.

За списком Народної партії (кер. А. Авереску) обраний депутатом рум. парламенту (1926–27). 1932–33 – депутат від Націонал-цараністської партії. 1928–31 – сенатор від Єврейс. партії. 1928 – голова Єврейс. парламент. клубу. З 1932 – голова Чернів. єврейс. реліг. громади. 1931 брав участь у Всесвітньому конгресі нацменшин у Женеві; з 1933 – його співголова. Кавалер ордену “Vulturul României”.

1940 емігрував до Палестини. Продовжував політ. і культ. діяльність – відстоював права єврейс. діаспори, запропонував свій шлях вирішення арабо-єврейс. територ. конфлікту, яке ґрунтувалося на австро-угор. досвіді.

П. у м. Гіватаїм (Ізраїль).

Лит.: Добржанський О., Старик В. Змагання за українську державність на Буковині (1914–1921). Чернівці, 2009; Єврейське населення та розвиток єврейського національного руху на Буковині в останній чверті XVIII – на початку XX ст.: Збірник документів та матеріалів / упоряд. О. Добржанський, М. Кушнір, М. Никирса. Чернівці, 2007. С. 423; *Parlamentari evrei în forul legislativ al României (1919–1940). Documente (extrase)*. Bucureşti, 1998. P. 408.

Ігор Піддубний

ЕКЗІЛЬНИЙ УРЯД ЗУНР

01.08.1920–15.03.1923

– держ. орган, вимушено ств. за межами укр. етніч. земель для продовження б-би за незалежність ЗУНР. Сформований Є. Петрушевичем як тимчасовий закорд. уряд для Сх. Галичини. У внутр. діловодстві його називали Колегією уповноважених Диктатора ЗУНР. До нього ввійшли секретар закорд. справ С. Витвицький, секретар політ. пропаганди К. Левицький, секретар внутр. справ і судівництва О. Ганінчак, секретар фінансів і торгівлі В. Сінгалевич. При уряді сформовано дорадчу раду, до якої входило 7 членів УНРади.

Е

1920–23 уряд ЗУНР і президент Є. Петрушевич постійно ставили перед Лігою Націй, Найвищою радою і Радою послів д-в Антанти питання про ліквідацію польс. окупац. режиму на тер-ї республіки і відновлення незалежності ЗУНР. Однак лідери країн Антанти, зацікавлені в існуванні сильної польс. д-ви як противаги рад. Росії, не наважувалися прийняти справедливе рішення стосовно цієї проблеми.

11.08.1920 Диктатор ЗУНР Є. Петрушевич додатково включив до складу свого уряду уповноваженого, відомого діяча УНТП Р. Перфецького (як референта краю) для кер-ва сусп.-політ. процесами в Галичині.

У 03.1921 делегація ЗУНР (К. Левицький, Е. Брайтер, О. Назарук, Л. Мишуга) висловила рішучий протест проти укладення Ризьк. мирн. договору 1921. Тоді ж Рада Ліги Націй прийняла ухвалу про орг-цію 1922 міжнародної конф. з проблеми міжнар.-правового статусу Галичини. У 04–05.1922 питання про долю окупованих Польщею укр. земель обговорювалося на Генуезькій конф. 14.03.1923 на засіданні Ради послів д-в Антанти були визнані фактичні сх. кордони Польщі з умовою надання автономії для Сх. Галичини. Намагаючись змінити рішення Ради послів, з Р. Пуанкаре зустрічався А. Шептицький, але безуспішно. 15.03.1923 Е.у. ЗУНР припинив діяльність.

Лит.: Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Документи і матеріали. Т. 1–2 / уклад.: О. Карпенко, К. Мицан. Івано-Франківськ, 2001–03; Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: Історія / кер. авт. кол. й відп. ред. О. Карпенко. Івано-Франківськ, 2001; *Литвин М., Науменко К.* Історія ЗУНР. Львів, 1995; *Литвин М.* Проблема соборності в діяльності екзильного уряду ЗУНР // Соборність як чинник українського державотворення (до 90-річчя Акту злуки) : всеукр. наук. конф., Київ, 21 січ. 2009 р. К., 2009. С. 137–148; *Литвин Н.* Віденський період уряду ЗУНР // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. 2009. Вип. 18. С. 268–274; *Тищик Б.* Західно-Українська Народна

Республіка (1918–1923). Історія держави і права. Львів, 2004; *Малюта О.* Органи влади ЗУНР та УНР в екзилі у 20–40-і рр. XX ст.: боротьба за національну державність як форму організації повсякденного життя української еміграції. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/77651/19-Maliuta.pdf?sequence=1>.

Микола Вітенко

ЕКОНОМІКА ЗУНР. ЗУЗ у складі Австро-Угорщини на поч. 20 ст. були слаборозвинутими й належали до економічно найбільш відсталих регіонів імперії. Їхня економіка мала чітко виражений аграрно-сировинний х-р. За всіма екон. показниками Галичина, Буковина та Закарпаття займали останні місця у статистичних довідниках Ціслеїтанії та Транслейтанії. У цих провінціях до ПСВ було мало великих підпр-в, а пром. вироби сюди надходили переважно з центр. регіонів імперії. Натомість 90 % експорту із ЗУЗ становила сировина – ліс, нафта, озокерит. Місц. пром. підпр-ва не мали податкових пільг і, не витримуючи конкуренції, поступово занепадали. Більшість із них при цьому зосереджувалися на первинній обробці сировини чи вир-ві продовольства. Провідною галуззю економіки Галичини був видобуток нафти. ЗУЗ давали також 64 % видобутку солі Австро-Угорщини. При цьому в пром-ті укр. провінцій Австро-Угорщини домінував австр., угор. та іноз. капітал.

Свого часу львівський економіст Ф. Буяк намагався дослідити соціальну стр-ру осн. нац. груп краю станом на 1900. Згідно з його підрахунками, трохи більше 80 % мешканців краю осн. джерелом свого існування мали с. г-во. Лише 6 % нас. було задіяно в пром-ті, 3 % – в торгівлі, 1,6 % становили різні чиновники та службовці, 2,7 % нас. існувало за рахунок різних рент (великі землевласники, банкіри, підприємці, священики і т. д.).

С. госп-во Галичини, Буковини та Закарпаття залишалося малоземельним. У Галичині 80 %, Буковині 85 %, на Закарпатті 83 % селян володіли зе-

мельними ділянками до 5 га і не могли забезпечити себе продовольством. Значна частина укр. нас. не мала власної землі, коней, корів, житла.

Екон. ситуацію на ЗУЗ суттєво ускладнював нерівномірний розподіл прибутків від продажу корисних копалин, продовольства, деревини. Більшість місц. нас. – українці, поляки, євреї, німці, румуни, угорці потерпали від злиднів, а більшість капіталу зосереджувалася в руках 2–5 % від усього нас. провінцій чи взагалі виводилася за кордон австр., англ., амер., бельг., нім., франц. власниками. Найбідніші верстви нас. ЗУЗ сплачували найбільші податки, натомість експортери сировини, с.-г. продукції користувалися податковими пільгами і навіть отримували субсидії та дотації.

Масове безземелля, безробіття спричинило 1880–1914 масову еміграцію жителів ЗУЗ до Аргентини, Бразилії, Канади, США тощо. Загалом із ЗУЗ у складі Австро-Угорщини виїхало до 500 тис. осіб (із Галичини – понад 200 тис., із Закарпаття – понад 125 тис., із Буковини – понад 100 тис.). Те ж нас., яке залишалося в регіоні, зазнавало соціального та екон. гніту. Для селян найбільшими проблемами після дефіциту землі були наявність панщизняних пережитків – відробітків, обмеження у користуванні лісами, пасовищами та водоймами (сервітутів), що особливо загострилося 1894–1910. Традиційними були проблеми черезсмужжя, відсутності сівозмін, використання застарілих технологій обробітку землі, відсутності якісних сортів рослин та порід тварин, майже повної відсутності машин у с. госп-ві.

Ситуація у великих поміщицьких г-вах також була складною. З понад 3600 поміщиків Сх. Галичини перед ПСВ понад 80 % заставили свої маєтки в банках. Вони були змушені парцелювати землю у фільварках і продавати. Чисельність фільварків 1889–1902 скоротилася з 4500 до 3117 Лише бл. 20 % дідичів могли собі дозволити закупівлю машин, залізних знарядь обробітку землі, нових сортів рослин та порід тварин, міндобрив тощо. Власники



Копальня озокериту в с. Старуня у 1908 р.



Видобуток нафти біля м. Борислав. 1914 р.



Завантаження цистерн нафтою в м. Борислав. 1910 р.

латифундій при цьому користувалися значними податковими пільгами. За 1 га землі вони платили в середньому по 1,24 крони податку, селяни – аж по 2,08 крони. Магнати, які володіли наділами понад 5 тис. га землі, платили ще менше – 0,86 крони за 1 га.



Пожежа на нафтовій свердловині в с. Тустановичі. 1908 р.



Ремонт дороги в с. Опорець



Ринок у м. Броди

Перетворення ЗУЗ на аграрно-сировинний придаток Австро-Угорщини, їх деградація і відставання у розвитку від ін. провінцій імперії стали очевидними напередодні ПСВ. Так, 1902 в Галичині налічувалося понад 650 тис. г-в. Вони володіли лише 156 тис. соломорізок, 21,4 тис. машин для очищення і сортування зерна, 6,6 тис. молотарок, 1562 сівалками, 532 косарками. У їхньому користуванні перебували також сепаратори, зернодробарки, преси, луцильніки. 1910 Галичина дала 37 % усієї пшениці Австрії, 32 % вівса, 27 % жита, по 22 % ячменю і кукурудзи. В краї зосереджувалося майже 50 % усіх коней Ціслейтанії, 32 % корів, 27 % усієї великої рогатої худоби, 29 % свиней, 15 % овець. При цьому, за підрахунками І. Франка, на одного жителя Галичини в середньому припадало найменше серед європейців кілограмів зерна і м'яса, та найбільше – картоплі. Австр. статистика визнавала той факт, що щороку в провінції від недоїдання і голоду помирало бл. 50 тис. осіб. Загалом 1913 в краї нараховувалося (голів): 852 тис. коней, 1740 тис. великої рогатої худоби, 243 тис. овець, 1135,6 тис. свиней.

На поч. 20 ст. на ЗУЗ діяло лише бл. 220 середніх та великих пром. підприємств. При цьому більшість робітників, зайнятих у пром-ті, було зосереджено в нафтовій, озокеритній та лісопереробній галузях. Із лісопереробних підприємств вирізнялися меблеві фірми в Ужгороді (працювало 400 робітників), Хусті (160), Львові (80). Для порівняння: у вирубці лісів, подальшому транспортуванні деревини були задіяні напередодні ПСВ щорічно до 30 тис. робітників. Економіка регіону незадовго до ПСВ нещадно експлуатувалася. Лише на Закарпатті за 1870–1912 площа лісів зменшилася на 15 %, а ще 10 % площ лісів було втрачено під час ПСВ. Більшість деревини ЗУЗ вивозили для подальшої переробки в центр. р-ни Австрії та Угорщини.

Вкрай негативно на економіку ЗУЗ вплинула ПСВ. Галичина, Буковина, дещо меншою мірою Закарпаття перетворилися на гол. театр бойових дій



Австро-Угорщини з Рос. імперією. У результаті, лише 1914 в Галичині було зруйновано понад 40 % госп. і житлових будівель, 1,5 тис. будинків і споруд ф-к і заводів. Навіть нафтова пром-ть на 30 % знизилася видобуток. Ін. галузі пром-ті було повністю знищено, занепадо с. госп-во. 1914–15 в низці повітів Галичини і Буковини зруйновано всі пром. підпр-ва: у Золочівському пов. – усі лісопильні і спиртогорілчані заводи, у Чернівецькому пов. – 4 винокурні, цукровий та нафтоперегінний заводи, 14 млинів. Спалено найбільший у регіоні Ходорів. цукровий завод. Зруйновано чи спалено більшість пром. підпр-в у Коломийському та Снятинському пов.

Оскільки через Галичину і Буковину лінія фронту переходила 2–4 рази, економіка цих провінцій Австро-Угорщини до серед. 1918 перебувала в катастрофічному стані. Більшість лісопереробних підпр-в, тартаків, млинів, нафтопереробних і спиртових заводів зупинили вир-во.

За підрахунками уряду ЗУНР, на 1.11.1918 на тер-ї новопроголошеної д-ви в результаті завданих війною збитків було знищено понад 530 тис. житлових будинків. Майже половина нас. ЗУНР втратила своє житло. Заг. суму завданої економіці краю шкоди оцінювали в 6 млрд корон. Економіч-



но і фінансово слабка пром-ть ЗУЗ у результаті ПСВ була зруйнована. Без потрібного обладнання, сировини і кваліфікованої робочої сили вона не забезпечувала і 25 % довоєн. вир-ва продукції.

Особливо негативна ситуація спостерігалася в банківській сфері. Тут ще в 07.1914 припинено дисконт векселів, надання кредитів. Це сприяло відтоку капіталу, а згодом спричинило блокування депозитів. У результаті пром. підпр-ва втратили суттєві кошти і не мали змоги виплачувати зарплату робітникам, закуповувати сировину. Австро-угор., нім. банки ще на першому етапі ПСВ вивели всі кошти зі своїх філій у ЗУЗ.

ПСВ завдала непоправних збитків с. госп-ву ЗУЗ. Воюючі армії проводили реквізицію коней, рогатої худоби, зерна, фуражу в нас. краю. Частину угідь не

Нафтопромисли Галичини після відступу російських військ у 1915 р.

обробляли через бойові дії, мінування, а більшість – через нестачу робочих рук та посівного матеріалу. За низкою показників (наприклад, поголів'я коней) досягти показників 1913 так і не вдалося. Вкрай низьким залишався рівень урожайності с.-г. к-р. З 1 га збирали 9,7 ц пшениці, 10,1 – жита, 10,4 – ячменю, 125 – картоплі.

Суттєвих втрат зазнала й укр. кооперація. На поч. 20 ст. на ЗУЗ налічувалося понад 1 тис. різних фінансових закладів (ощадні каси, позичкові т-ва, кредитні кооперативи), що об'єднувалися під егідою т-в "Просвіта", "Сільський господар". Більшість із них втратила обігові кошти, нерухоме майно.

Збитки від ПСВ доповнювалися негативними впливами стихійного лиха. У 05.1918 в значній частині гірських повітів Галичини тривалі заморозки винищили картоплю, кукурудзу, квасолю. Про це доповідали повітові комісари з Надвірної, Косова, ін. повітів. Під час жнив 07–08.1918 Галичиною прокотилася хвиля бур з градом, що також завдало значних збитків.

Ситуація ускладнювалася людським фактором. Лише в Сх. Галичині налічувалося понад 400 тис. біженців (з 5,2 млн всього нас. краю). Після закінчення ПСВ ці люди поверталися додому в розорені чи знищені садиби. Наприклад, у Турківському пов. налічувалося майже 6 тис. біженців і на їх потреби РДС 13.05.1919 змушена була виділити 60 тис. корон. Ряди біженців поповнювали колиш. військові, які переповненими поїздами через Галичину, Буковину та Закарпаття поверталися з різних фронтів.

Помітними були й людські втрати ЗУЗ у ПСВ. Лише зі Сх. Галичини загинуло не менше 80 тис. солдатів у складі австро-угор. армії; значно більше було військ. інвалідів, удів, сиріт та ін.

У результаті нас. ЗУНР отримало на початок своєї державності зруйновану економіку, спустошені міста і села, мешканці яких часто не мали навіть мінімальних засобів до життя. Вже в 01–02.1919 зафіксовано випадки голоду, відсутності опалення (особливо в містах) та житла. В цих

умовах стрімко поширювалися епідемічні хвороби.

27.02.1919 повітов. комісар Гусятин повідомляв, що більшість сіл повіту "фактично перестали існувати, так, що лиш купи згарищ і решта коминів вказують на людські оселі. Людність тих сіл в 1917–1918 не сіяла нічого, бо власне через поля їх вела бойова лінія, – не сіяли в р. 1918 восени, бо поля поораного, покопаного арматними кулями і ровами стрілецькими взагалі та й з браку худоби годі було обробити, а найголовніше, нічим було засіяти... Серед тих обставин... мусів прямо вибухнути в тих селах тиф плямистий... В кожній з тих місцевостей... є стало бодай по 70–80 случаїв тифу – щоденно в кожній з тих місцевостей ховають часом і до 10 мерців...". Аналогічна ситуація спостерігалася у Зборівському пов., де "всі села знищені дотла, щезли з лиця землі, поля цілими милями лежать облогом..., люди дотепер мешкають по ямах темних та гнилих норах", засіяно менше 10 % с.-г. угідь, "бо нема насіння, живого і мертвого інвентаря".

Економіка ЗУНР зазнавала негативного впливу через саботаж частиною польс. нас. Сх. Галичини (залізничників, поміщиків), спекуляції та махінації торгівців.

РДС ЗУНР намагалася реалізувати програму з відбудови 400 тис. житлових будинків. Для цього передбачалося виділити 7 млн м³ деревини. Програму відбудови мали завершити до 1925. Оскільки коштів на її реалізацію катастрофічно не вистачало, а польс.-укр. війна забиравала й так мізерні ресурси, РДС була змушена обмежитися виплатою потерпілим повітам і містам одноразової допомоги. 5.04.1919 на допомогу Снятинському пов. було виділено 100 тис. корон, м. Станиславів – 300 тис.; 19.04.1919 150 тис. корон виділено Бережанському пов. і 250 тис. – голодуючим мешканцям м. Тернопіль. Вживали заходів для забезпечення Зборівського пов. посівним матеріалом.

Завдяки діяльності РДС осн. галузі зх.-укр. г-ва продовжували діяти. Станом на 9.02.1919 видобуток нафти сут-

тво перевищував можливості з її переробки та експорту. Зокрема щомісячно видобували 5 тис. цистерн, а переробляли на держ. нафтопереробному з-ді 1,2 тис. цистерн.

Залучали іноз. кошти для збільшення обсягів переробки нафти. 5.04.1919 С. Голубович повідомляв про приїзд до м. Битків франц. майора з метою вивчення можливостей інвестування у нафтову пром-ть. З цієї ж метою в ЗУНР приїздили представники швейцарських фірм. Завдяки нафті розвивався товарообіг ЗУНР з ЧСР, Угорщиною, Австрією, УНР. Нафту перевозили переважно залізницею за маршрутом Борислав–Дрогобич–Стрий–Долина–Лавочне. 21.03.1919 РДС ратифікувала торг. договір з Австрією. В обмін на нафту з Угорщиною в ЗУНР надходили медикаменти, черевики, одяг, амуніція. Згідно з торг. угодами, Угорщина зобов'язувалася до 03.1919 прислати в ЗУНР 80 вагонів зерна. На поч. 05.1919 укладено торг. договір з ЧСР. ЗУНР мала постачати в м. Мала Острава 40 цистерн нафтової ропи щоденно, 300 цистерн бензину, 200 цистерн нафти, шкіри, роговину, впродовж 3 місяців – 30 вагонів яєць. Натомість із ЧСР мало надходити щоденно 1,5 тис. т вугілля (в т. ч. кокс), 50 вагонів цукру, сірників.

Певні успіхи в економіці ЗУНР затінялися військ. поразками, зростанням цін на продовольство, дефіцитом товарів першої необхідності тощо. Наприклад, ціна за 1 кг цукру зросла впродовж 1918–19 з 1 корони 20 сантимів до 23 корон; 1 кг хліба – з 72 сантимів до 12–14 корон; 1 кг муки – з 90 сантимів до 4 корон; 1 кг м'яса – з 7 корон до 12; 1 л молока – з 70 сантимів до 5 корон; 1 кг сала – з 20 до 64 корон. Більшості нас. ЗУНР не вистачало грошей для купівлі продовольства. Так, працівники залізниці, які отримували 400 корон, апровізацію (гроші на продовольство) та по 30 корон на дрова щомісяця, вимагали від уряду ЗУНР підвищення платні на 50 %. Аналогічні вимоги висували працівники нафтових вишок.

Від 01.1919 РДС намагалася обмежити спекуляцію продовольством

та товарами першої необхідності, запровадити картки для військових, держслужбовців, їхніх сімей. З 3.04.1919 РДС запровадила обмеження на торгівлю м'ясом у пісні дні (середа та п'ятниця), зобов'язувала (через нестачу зерна) додавати до хліба домішки. У пісні дні за картками видавали замість м'яса додаткові 500 г картоплі та 10 г жиру. З 23.04.1919 зменшено пайки для військовослужбовців. Старшини мали купляти харчі самостійно, а стрільці – 50 %. Лише для хворих і поранених зберігалося повне забезпечення. З 1.05.1919 підвищено ціни на продукти харчування у військ. харчових складах і провіантурах. Щоб стабілізувати ситуацію, РДС запровадила держ. монополію на продаж зерна, хлібопекарських виробів, картоплі, великої і малої рогатої худоби, свиней, шкіри, цукру, сірників, алкоголю, тютюну. Відкривали держ. крамниці, спец. їдальні та роздавальні пункти, де бідним, людям похилого віку, дітям роздавали продуктові пайки, безкоштовні обіди.

Через те, що більшість нафтових вишок (шибів) належала іноз. капіталу, РДС не вдалося повністю зупинити спекуляції гасом, ін. нафтопродуктами.

Укр. влада намагалася зберегти фінансову с-му, налагодити діяльність Крайової дирекції скарбу, Скарбової сторожі, Скарбової митниці, держ. касира та держ. контролера. 4.04.1919 в обіг було запроваджено нац. валюту – гривню, яка прирівнювалася до корони, та карбованець (прирівнювався до 2 корон).

Уряд УНР виділив для нас. Зх. України чимало зерна, цукру, ін. продтоварів, надавав суттєву грошову допомогу.

Активно вбудовували заліз. транспорт, залізн. колії, телефонне та телеграфне сполучення. До Галичини прибуло понад 50 машиністів-наддніпрянців. Для покращення залізн. зв'язку з УНР було побудовано 2 розширені залізн. колії: Підволочиськ–Львів та Броди–Красне.

З метою поживлення економіки ЗУНР в м. Станиславів проводили з'їз-

ди інженерів, техніків, економістів, що проходили під егідою РДС і виробили в 01–05.1919 низку рекомендацій для УНРади й уряду щодо здійснення екон. та соціальних реформ, відбудови зруйнованого війною нар. г-ва. Більшість цих рекомендацій не вдалося реалізувати через стрімкий наступ польс. військ.

Позитивне значення мала соціальна політика ЗУНР. 5.11.1918 встановлено 8-годинний робочий день (до цього часу він був 12-годинним), передбачалися нарахування і виплата пенсій. Водночас промтовари – тканини, взуття на ринок взагалі не потрапляли – все йшло на обмундирування ГА. Тривалий час не вирішувалася земельна реформа. Після довгих переговорів 14.04.1919 УНРада ухвалила закон про здійснення аграрної реформи, але польс.-укр. війна завадила радикальному і швидкому реформуванню земельно-аграрних відносин.

Зауважимо, що екон. діяльність РДС відповідала вимогам часу, а в окремих моментах була більш раціональною, прагматичною і далекоглядною, ніж політика урядів Польщі у міжвоєн. період. Так, відновлення пром-ті, с. госп-ва Сх. Галичини тривало до 1926, коли за низькою показників нарешті було перевершено результати 1913. При цьому осн. ринки збуту для пром. продукції краю (нафти, парафіну, озокериту, природного газу, деревини) було втрачено. Видобуток солі в Сх. Галичині під владою Польщі поступово скорочувався. Негативною для місц. нас. була польс. аграрна політика, яка вкрай загострила польс.-укр. взаємини. Тваринництво перебувало в занепаді. Лише 1927 Галичина досягла передвоєн. кількості худоби, але, оскільки нас. за той час зросло, його становище не покращилося. Укр. землі під владою Польщі на 1922 мали тільки 18,9 корів на 100 га площі, тоді як у ЧСР – 313, Данії – 620. Незважаючи на це, галиц. селянство, потерпаючи від недоїдання, реалізувало значну кількість м'яса, курячих туш і яєць.

Утвердження польс. влади в краї сприяло збереженню і консервації

поміщицького землеволодіння. 1923 понад половина землі перебувала в руках 4330 великих власників, решта – у 878,7 тис. дрібних г-в, з яких 260,53 тис. мали менше 1 га землі, 93 тис. – 5–20 га, 3,7 тис. – 20–50 га. Через нераціональний розподіл земельної власності с. госп-во краю залишалося на низькому рівні.

Екон. становище ЗУЗ на поч. 20 ст., в часи ЗУНР та міжвоєн. період продемонструвало, що єдиною запорукою стійкого екон. розвитку регіону, справедливої соціальної політики влади щодо місц. укр. нас. є побудова Укр. самостійної соборної д-ви.

Літ.: Бахтурина А. Ю. Політика Російської Імперії в Восточній Галичині в годы Первой мировой войны. М., 2000; *Бачинський Ю.* Україна irredenta. К., 2001; *Болдижар М.* Закарпаття між двома світовими війнами. Т. 1–3. Ужгород, 1993, 1996, 2002; *Ботушанський В.* Сільське господарство Буковини (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). Чернівці, 2000; Буковина: Історичний нарис. Чернівці, 1998; *Васюта І. К.* Нариси політичної історії Західної України 1918–1939 рр. Львів, 2001; *Грицак Я.* Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. К., 1996; *Жалоба І., Ницифорак М.* Урядкування та економіка Буковини (австрійський період). Чернівці, 2008; Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: Історія / кер. авт. кол. й відп. ред. О. Карпенко. Івано-Франківськ, 2001; *Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г.* Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002; *Качараба С.* Еміграція з Західної України (1919–1939). Львів, 2003; *Клапчук В. М.* Корисні копалини Галичини: видобування та переробка. Івано-Франківськ, 2013; *Його ж.* Сільське господарство Галичини. Івано-Франківськ, 2015; *Його ж.* Транспорт і зв'язок Галичини. Івано-Франківськ, 2016; *Ковальчак Г. І.* Економічний розвиток західноукраїнських земель. К., 1988; *Кравець М. М.* Селянство Східної Галичини і Північної Буковини у другій половині ХІХ ст. Львів, 1964; *Кравченко Б.* Соціальні зміни і національна свідомість в Україні

XX ст. К., 1997; *Красівський О.* Галичина у першій чверті XX ст.: Проблеми польсько-українських стосунків. Львів, 2000; *Кузутяк М.* Галичина: сторінки історії: Нарис суспільно-політичного руху (XIX ст. – 1939 р.). Івано-Франківськ, 1993; *Мазурок О. С.* Города западноукраинских земель эпохи империализма: социально-экономический аспект. Львов, 1990; *Макарчук С. А.* Українська республіка Галичан. Нарис про ЗУНР. Львів, 1997; *Его же.* Етно-социальное развитие и национальные отношения на западноукраинских землях в период империализма. Львов, 1983; *Михальський Ю.* Польські політичні партії та українське питання в Галичині на початку XX століття (1902–1914). Львів, 2002; *Мицюк О.* Нариси з соціально-господарської історії бувшої Угорської, нині Підкарпатської Русі. Т. 1. Ужгород, 1936; Нариси історії Закарпаття. Т. 1–3. Ужгород, 1993–95; *Осечинський В. К.* Галичина під гнітом Австро-Угорщини в епоху імперіалізму. Львів, 1954; *Павликовський Ю.* Земельна справа у Східній Галичині. Львів, 1922; *Свежинський П. В.* Аграрні відносини на Західній Україні в кінці XIX – на початку XX ст. Львів, 1966; *Сливка С. С.* Фінансово-економічне становище західноукраїнських земель у роки Першої світової війни: історико-правовий аспект // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. № 1. С. 72–80; *Цьольнер Е.* Історія Австрії / перекл. з нім. Львів, 2001; *Vujak F.* Galicja. Т. 1–2. Lwów, 1908–10; *Galicja i jej dziedzictwo.* Т. 1–15. Rzeszów, 1994–2001; *Najdus W.* Szkice z historii Galicji. Т. 1–2. Warszawa, 1958.

Володимир Кланчук

**ЕЛЕКТОРОВИЧ
(ЕЛЕКТОРОВИЧ)**

Володимир Юліанович

(06.11.1884 – після 1940) – правник, військ., громад. і політ. діяч. Н. у м. Жидачів (нині Львів. обл.). Випускник Львів. ун-ту (1908). Д-р права (1914). Чл. Союзу укр. адвокатів. З 1910 працював помічником адвоката в канцелярії А. Горбачевського в м. Чортків (нині Терноп. обл.).



Під час РСВ служив у складі австр. армії. У період ЗУНР – учасник ГА; отримав звання четаря. З 05.1919 – харчовий старшина 3-го гармат. полку 9-ї Бережан. бригади 2-го корпусу ГА. У 06.1919 брав участь у Чортків. офензиві ГА. У 07.1919 в складі ГА перейшов на Наддніпрянщину. 1.08.1919 отримав звання поручника. 06.1920 – касовий старшина 16-го гармат. полку 6-ї січової стрілец. д-зії ДА УНР. Влітку 1920 брав участь у польсь.-рад. війні.

1922 відновив адвокат. діяльність у Чорткові. Був захисником на політ. процесах, організованих польсь. владою над чл. УВО та ОУН. Входив до кер-ва повітов. філії т-в “Сільський господар” (з 1930 – його голова), “Просвіта” і “Рідна школа”, очолював “Повітовий союз кооператив”; співзасн. і перший голова філії Т-ва охорони воєн. могил. Кер. повітов. к-ту (з 1925) і чл. ЦК (1925–39) УНДО. Після окупації ЗУЗ рад. армією у 09.1939 входив до тимчасової управи Чорткова.

11.10.1939 заарештований, 26.09.1940 засуджений за звинуваченнями в антирад. діяльності на 5 р. ВТТ. Відбував покарання у Архангельській обл. (Росія). Загинув в ув’язненні. 1989 реабілітований.

Літ.: Литвин М. Українсько-польська війна 1918–1919 рр. Львів, 1998. С. 155; *Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк.* Т. 1. Вінніпер, 1958. С. 186; Т. 2. Вінніпер, 1960. С. 233; Т. 3. Вінніпер, 1966. С. 92; *Гуцал П.* Електорович Володимир Юліанович // ЕСУ. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18856.

Богдан Паска

**ЕЛЕКТОРОВИЧ
(ЕЛЕКТОРОВИЧ)
Володимир Юліанович**

ЕРДЕНБЕРГЕР**Іван-Жигмонт Теодорович**

(1883–1936) – сотник УГА, комендант м. Стрий, суддя. Н. в укр.-нім. родині. Батько – залізничник за фахом. Навч. в Академіч. г-зії м. Львів, входив до її президії (виділу). Випускник правн. ф-ту Львів. ун-ту. Пом. в адвокат. конторі Є. Петрушевича в м. Сколе. Працював адвокатом, суддею.

Учасник Листопадового “зриву” в м. Стрий. 3 11.1918 – станційний комендант у м. Стрий. 1.01.1919 іменованій сотником-суддею ГА. 3 03.1919 – військ. комендант м. Стрий (змінив пор. М. Гошка). Сотник УГА. Спільно з пор. Р. Теодоровичем у 12.1918 викрив підпільну мережу Польсь. орг-ції військової у м. Стрий і Стрийському пов. 25.03–11.1919 редагував час. “Стрелець” (від 13 номера), очолював Пресову квартиру НКГА. Згодом суддя польового суду при НКГА.

Після завершення визвол. змагань працював адвокатом у м. Стрий, Сколе, Львів. На поч. 1930-х – суддя в м. Стрий.

П. і похований у м. Стрий.

Його син Володимир (“Дука”) очолював пластовий “Загін Червона Калина”, близький друг С. Бандери, автор спогадів про нього, активний діяч “Пласту” в США.

Лит.: Н. Н. На поминальний вечір у 40-овий день після відходу у Вічність сл. п. В. Ерденберґера // Квітучі береги. Нью-Йорк, 1976. Ч. 16. С. 62–71; Павлишин О. Адвокатська діяльність Євгена Петрушевича // Збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу “Адво-

катура України: історія та сучасність” (на пошану адвоката, президента УНР в екзилі С. Витвицького), Львів, 24 листопада 2014. К., 2015. С. 127; Стрийщина: історично-мемуарний збірник. Т. 2. Нью Йорк, 1990. С. 114–119, 161–162; Шанківський Л. Стрий і Стрийщина у визвольній війні 1918–1920 рр. // “І”. Незалежний культурологічний часопис. Ч. 70. Львів, 2012. С. 27–47.

Микола Вітенко

ЕРЛЕ (ЕРЛЕ)**Альфонс**

(Erle Alfons;

28.07.1866 (за ін. даними – 1888) – 07.07.1939) – австр., укр. і нім. військ. діяч, капітан австро-угор. армії, четар УСС, отаман УГА. Німець за національністю. Н. у м. Відень у сім’ї генерал-майора австро-угор. армії. Випускник Терезіанської військ. акад-ї (Австрія). Від 1906 – лейтенант 3-го полку уланів.

Наприкінці 1913 зарахований до Генштабу австро-угор. військ. 10–12.1916 – командант Гуцул. сотні УСС. Після успішного бою Гуцул. сотні за г. Присліп у Карпатах (30.11–1.12.1916) Е. характеризував стрільців як воїнів, яких йому “ще не доводилося стрічати”, що “з такими хотів би жити і вмерти” і що вони “мусять добути вільну Україну!”. Нагороджений хрестом “за військові заслуги” 3-го ступеня. На поч. польсь.-укр. війни 1918–19 вступив до ГА, де служив старшиною (нач. опер. штабу) НКГА (наприкінці 1918), нач. штабу 1-го корпусу. Представляв ЗУНР на Паризькій мирн. конф. Чл. делегації

Начальна команда ГА в Ходорові 1919 р. Альфонс Ерле – начальник оперативного штабу (сидить четвертий зліва)



УГА на переговорах з представниками Добрармії ген. А. Денікіна (11.1919) в м. Жмеринка (нині Вінниц. обл.). На поч. 1920 – військ. радник делегації, скерованої НКГА до Києва на переговори з більшовиками, зокр. з чл. Воєнради В. Затонським. У 02–04.1920 – в складі ЧУГА, якийсь час нач. штабу її 2-ї бригади. Наприкінці 04.1920 – співініціатор переходу ЧУГА на бік Армії УНР. У 05.1920 разом з ін. старшинами УГА потрапив до польс. полону, згодом інтернований у концтаборі для полонених у м. Тухоля (Польща). Після звільнення (за ін. даними – втечі) 19.12.1920 повернувся до Австрії, де 1923–31 працював банківським клерком. Діяльний у праворадикальних рухах.

У 01.1935 виїхав до Німеччини. Після аншлюсу Австрії в 05.1938 повернувся до Відня, де працював в австр. відділенні Імперської трудової служби. З 1.06.1938 – бригаденфюрер (генерал-майор), від 1939 – заст. керівника Імперської трудової служби в 36-му окрузі м. Грац (Австрія).

П. у м. Прага (Чехія).

Літ.: Гуцули у Визвольній боротьбі: Спогади січового стрільця Михайла Горбового. К., 2009. С. 109–113, 299; *Лазарович М. В.* Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба. Тернопіль, 2016; *Стецишин О.* Ландскнехти Галицької армії. Львів, 2012. С. 357–358; *Якимович Б.* Україна та українці: події далекі і близькі. Вибрані праці. Львів, 2014. С. 438–446; Эрле Альфонс. URL: http://famous-birthdays.ru/data/28_iyulya/yarle_alfons.html.

Микола Лазарович

ЕРЛІХ Ганс (Йоган)

(д.ім.н.і.с.н.) – поручник УГА. Німець за національністю. Лейтенант 39-го полку польової артилерії австро-угор. армії. Учасник ПСВ. 1.01.1919 іменованій поручником. Служив у Стрий. гармат. полку. 03.1919 – нач. штабу бойової групи “Глибока” при командирі групи сот. М. Федика. Згодом нач. штабу 7-ї бригади ГА. 1920 – чл. військ. ради 1-ї бригади ЧУГА. 10.05.1920 був

серед групи УГА, що капітулювала перед польс. армією біля с. Райгородок (нині Бердичів. р-ну Житомир. обл.). Направлений у табір інтернованих м. Тухоля.

Подальша доля невідома.

Літ.: *Запутович Ф.* Третя Бережанська бригада (Спогад) // Бережанська земля: іст.-мемуар. зб. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1970. С. 456–468; *Стецишин О.* Ландскнехти Галицької армії. Львів, 2012.

Олег Стецишин

ЕРСТЕНІЮК

Дмитро Васильович

(05.09.1893–13.08.1971) – старшина УГА, кооп. і громад.-політ. діяч. Брат М. Ерстенюка. Н. у с. Перерісля (нині Надвірнян. р-ну Івано-Франк. обл.) в сім’ї селян. Навч. в укр. г-зії м. Коломия.

1917 мобілізований до австро-угор. армії, воював на фронті, іменованій хорунжим. В ГА – від поч. 1919, служив у 4-й бригаді. Перебував за Збручем; 1.08.1919 отримав військ. звання четаря.

Після війни проживав Львові, студював право в Укр. таємному ун-ті, водночас був управителем Академіч. дому. Від 1927 працював ревізором Ревізійного союзу укр. кооператив. Брав активну участь у громад.-політ. житті. Чл. ЦК УНДО, делегат з’їзду партії, як її представник часто брав участь у засіданнях повітов. к-тів. Від 04.1927 – 2-й заст. голови Нар. орг-ції українців Львова. Кандидатував від Укр. виборчого блоку в окрузі № 56 (Ковель) на виборах до польс. сейму (1930).

Влітку 1944 виїхав із сім’єю до Німеччини. Проживав у Мюнхені, був останнім головою УНДО в еміграції, преставляв партію в Держ. центрі УНР.

1952 прибув до США. Був фінансовим референтом, потім секретарем Т-ва прихильників УНР, уповноваженим Позички визволення України тощо. Публікував статті в періодиці діаспори. Після 1958 через недугу відійшов від громад. діяльності.

П. і похований на цвинтарі Святого Гробу в м. Рочестер.

Лит.: Білок М. Помер Дмитро Ерстенюк // Свобода. 1971. 1 верес.

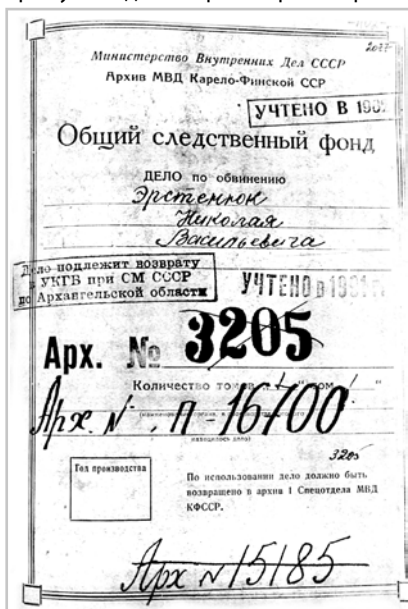
Петро Гуцал

ЕРСТЕНЮК

Микола Васильович

(12.12.1892–03.11.1937) – правознавець. Н. у с. Перерісль (нині село Надвірнян. р-ну Івано-Франк. обл.). Здобув освіту в г-зії м. Коломия. Працював на нафтопромислах у Бориславі, навч. на юрид. ф-ті Львів. ун-ту.

У роки РСВ пройшов шлях від стрільця до поручника австр. 87-го піх. полку. Від 1916, після поранення, служив у Воєн. архіві у Відні. "Зазнайомившись, – як він сам засвідчив у своїй характеристиці, – із таємних актів Воєн. архіву з подіями пролетарської рево-



люції", "став симпатиком більшовизму". 1919–24 провадив більшовицьку пропаганду в Німецькім Яблоннім та Йозефові (ЧСР) серед вояків інтернованих формувань УГА.

Випускник юрид. ф-ту Празьк. ун-ту. 1924 вступив до Комуніст. партії Чехословаччини, прийняв громадянство УСРР і з першим транспортом галичан-політемігрантів виїхав до України. Упродовж місяця – секретар комуніст. осередку політемігрантів на карантинному пункті ДПУ УСРР в Києві. Потім виїхав до Харкова, де працював

у Наркоматі юстиції УСРР, 1925–27 – особистий секретар та прокурор для доручень при наркомі юстиції УСРР та Ген. прокурорі УСРР М. Скрипнику. Займався упорядкуванням його (М. Скрипника) особистого домашнього й наркомівського архівів, підготовкою до друку його чернеток та ін. З переходом М. Скрипника на роботу до Наркомосу УСРР обійняв посаду пом. вченого секретаря Наркомосу УСРР й одночасно особистого секретаря наркома освіти УСРР (1927–33).

19.02.1933 ув'язнений у сфабрикованій справі УВО. 21.02.1939 "визнав" свою належність до УВО, його покази згодом були використані в кампанії дискредитації М. Скрипника. 23.09.1933 суд. трійкою при Колегії ДПУ УСРР засуджений на 10 р. таборів. Відбував покарання на Соловках. Особливою трійкою Управління НКВС СРСР по Ленінгр. обл. 14.10.1937 засуджений до розстрілу. Страчений в ур. Сандормох поблизу м. Медвеж'єгорськ (нині м. в Карелії, РФ). Реабілітований 3.08.1989.

Лит.: Даниленко В. М., Кузьменко М. М. Соціальний тип та інтелектуально-освітній рівень номенклатури скрипниківського наркомосу: Біографічні нариси. Севастополь; Донецьк, 2003; Костюк Г. Сталінізм в Україні (Генеза і наслідки): Дослідження і спостереження сучасника. К., 1995; Остання адреса: Розстріли соловецьких в'язнів з України у 1937–1938 роках. Т. 1–2. К., 2003; Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914–1939). К., 2004; Рубльов О. С., Черченко Ю. А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції (20–50-ті роки ХХ ст.). К., 1994.

Олександр Рубльов

ЕТНІЧНИЙ ЦЕНТРИЗМ У ПОЛІТИЦІ – самооцінка етніч. спільнотою стану свого соціокультурного розвитку як достатня, висока чи виняткова порівняно з ін. етноспільнотами. Природний прояв уваги до себе може мати два наслідки: позитивний, коли виражене почуття гордості за сусп. рівень свого етносу емоційно підносить його, мобілізує на продовження подвигів

ницької праці для заг.-етніч. успіху без ущемлення гідності сусідніх народів; і негативний, коли самооцінка набуває рис агресивного приниження ін. етносів, формуючи у своїй етнопсихіці шовіністичну самозакоханість.

Укр. націоналізм чи етноцентризм – наскрізь позитивні світоглядні явища, завдяки яким вдалося зберегти етнічну самосвідомість упродовж кількасотлітнього колоніального становища (польс., рос., австр., угор., рум., чехословац.), а також етичну рівновагу й об'єктивність в оцінці та визнанні самобутності етнічних к-р сусідніх народів – росіян, поляків, білорусів, угорців, словаків, румунів, молдаван та ін. народів світу.

Законодавчо урядом ЗУНР було закріплено в обов'язок громадян свято берегти цінності укр. народу, набути впродовж усієї історії свого буття і усвідомити свою належність до єдиної нації – української. Громадянська рівноправність поширювалася на всіх громадян, не залежно від нац. походження, конфесійної належності чи раси.

Степан Павлюк

ЕТНОФОБІЯ У ЧАСІ ЗУНР – породження заг.-етніч. страху за долю етнічної спільноти внаслідок насильницьких дій панівного держ. етносу над пригніченим як реалізація імперських амбіцій і політики. Е. пропонує і силоміць насаджує нац. нігілізм і великодерж. шовінізм. Утиски в повсякденному житті, обмеження в користуванні набутих поведінкових етикетів, звичаєвих норм громад. життя духовно-культ., світоглядною сферами тощо спричинили виникнення страху, внутр. дискомфорту, втрати впевненості за особисте й етнічне майбутнє.

Українці перебували в стані Е. декілька століть поспіль від рос. окупац. політики. Е. зазнав укр. народ на частині етнічної тер-ї, поневоленої польс., угор., рум., чехословацькою д-ми.

Вагомою працею на подолання Е. на тер-ї ЗУНР стала практика проголошення своєї правдивої історії, нац. духовно-культ. набутоків і, найголовніше, – єдності всього укр. народу, у чому

нуртує вічне джерело нац. сили і героїзму, нескореності.

Лит.: Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму. К., 1999; Нельга О. В. Теорія етносу. К., 1997.

Степан Павлюк

ЕТНОЦІД І ЙОГО МІНІМІЗАЦІЯ У ЧАСІ ЗУНР

– жорстока форма етнонац. політики тоталітарних режимів, спрямованої на знищення народу чи нації. Для здійснення Е. використовують засоби, котрі б вплинули на внутр. розбалансованість етнічної спільноти, наслідком якої стане втрата етноідентичності. Осн. зусилля окупанти спрямовують на нейтралізацію та знищення осн. компонентів народу, нації – традиційної к-ри, мови, істор. пам'яті, самосвідомості й урешті-решт провокують покинути етнічну тер-ю (Батьківщину). Е. не передбачає фізичне винищення народу, що є дією геноциду.

Е. – цілеспрямована спроба використання певної к-ри чи руйнації способу життя певного етносу. Найчастіше Е. означає застосування домінуючою нацією силових заходів, що мають на меті примусити позбавлені влади народи відмовитись від власної етніч. к-ри. Е. є важливою рисою колоніального ладу чи ін. ситуації, де можливе культурне насильство.

У політиці Речі Посполитої щодо ЗУЗ був помітним Е. українців через обмеження істор. правди в освіт. сфері, мінімалізований доступ місц. людності до вищих навч. студій, панування іноз. капіталу у виробничій сфері, що не сприяло нагромадженню ресурсу для українців на їх масове залучення до наук.-освіт. практики тощо.

Уряд ЗУНР передбачив держ. програмою систематичне подолання прихованого Е. шляхом налагодження і запровадження мережі освіт. установ, підтримання діяльності визнаних наук., просвітницьких, культ. осередків (НТШ, "Просвіта", театральні, хореографічні колективи тощо).

Лит.: Мала енциклопедія етнології та етнографії. К., 1996.

Степан Павлюк

Є

ЄВЛОГІЙ

див. **ГЕОРГІЄВСЬКИЙ Василь Семенович.**

ЄВРЕЙСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА (ЄНРада)

– орган, ств. політ. партіями євреїв Сх. Галичини задля презентації їхніх інтересів. Процес створення цього політ. ін-ту розпочався 15.10.1918 за ініціативою виконкому партії “Загальних сіоністів” та посла до австр. парламенту Г. Рейзеса. 20.11.1918 представники “Загальних сіоністів”, партій “Мізрахі”, “Поалей-Ціон” та Єврейс. соціал-демократ. партії створили Тимчасову єврейс. нац. раду. Своїм гол. завданням її члени визначили скликання Установчих зборів євреїв Сх. Галичини, де, вірогідно, і мав бути ств. постійно діючий загальнонац. репрезентативний орган. Проте розгортання польс.-укр. війни унеможливило реалізацію цього завдання.

ЄНРади, в яких домінували сіоністи, постали в Бориславі, Дрогобичі, Калуші, Надвірній, Станиславові, Стрию, Тернополі, Чорткові та ін. містах. Прагнути захистити інтереси євреїв у сусп. та соціально-екон. житті, місц. ЄНРади співпрацювали з укр. владою. Окремі з них задекларували позицію єврейс. громадськості в польс.-укр. війні. Зокр. тимчасовий к-т Станиславівської повітов. ЄНРади 4.11.1918 оприлюднив відозву, якою сповістив, що, намагаючись порозумітися з двома народами на засаді “рівні з рівними”, євреї дотримуються нейтралітету в польс.-укр. війні.

18–20.12.1918 у Станиславові відбувся з’їзд представників 22 місц. ЄНРад, що діяли на контрольованих ЗУНР теренах. Головою цього представничого органу євреїв став д-р Рубен Йонас. Секретаріат ЄНРади очолили д-р Цві Епштейн і Рубен Фан. Склад ради формувався з 14 чоловік (д-р М. Бенесток, д-р М. Блюменфельд, Д. Б. Вайс, д-р А. Гальперн, д-р К. Гальперн А. Дрімер, д-р М. Зейнфельд, І. М. Горовіц, д-р Я. Лауфер, І. Райх, А. Л. Шушайм, д-р Е. Каруа), половина з яких – члени партії “Загальних сіоністів”. Саме за їхньою пропозицією учасники з’їзду підтверди-

ли позицію нейтралітету євреїв у війні. Водночас ЄНРада зажадала впровадження в ЗУНР нац.-персональної автономії, яка була проголошена УНРадою 18.10.1918.

Відсутність законодавчої бази для запровадження нац.-персональної автономії зумовила її розробку учасниками з’їзду в Станиславові. Вироблена ними платформа передбачала, що орг. основою євреїв стане громада – легітимно заснована асоціація, яка об’єднає представників нації, що проживають в одній чи кількох місцевостях. Загальнонац. представництво пропонували формувати шляхом проведення загальних, таємних виборів. Членами Нац. палати – вищого органу представництва євреїв та наріжного, визначального компоненту стр-ри влади нац.-персональної автономії – пропонувалося вважати тих із них, які були обрані до парламенту країни.

Компетенція Нац. палати – визначення складу ЄНРади Сх. Галичини та кер-во у розв’язанні важливих для євреїв проблем у різних сферах сусп. життя. На неї покладалися повноваження виконавчого органу Нац. палати. Сподіваючись на інтеграцію представників нацменшин в органи держ. влади Галицької республіки, делегати з’їзду висловилися за забезпечення пропорційного представництва в них євреїв.

Учасники грудневого 1918 з’їзду ЄНРад домагалися обов’язкового вивчення івриту як у початкових, так і в середніх школах. Згідно з виробленими на ньому пропозиціями, у місцевостях, де кількість євреїв не дозволяла відкриття нац. шкіл або відділів у стр-рі укр. чи польс. навч. закладів, вивчення єврейс. мови мало забезпечуватися силами приватного шкільництва. Сподіваючись на здобуття гарантій на навч. єврейс. дітей в освіт. закладах ін. націй на принципі пропорційної взаємності, представники ЄНРад водночас визначили вивчення івриту як обов’язкове. Тим часом мові ідиш відведено роль допоміжної лише в початковій шк.

Сформульовані на з’їзді положення, а також прохання про оприлюд-

нення окремого розпорядження, яке б визначало юрисдикцію автономії євреїв, наприкінці 12.1918 передано Держ. Секретаріату членами Президії ЄНРади Сх. Галичини К. Гальперном і Й. Рубеном. Відтак 1.04.1919 в урядовому періодичному органі – газеті “Република” – з’явилася інформація, якою підтверджено повноваження ЄНРади Сх. Галичини як вищої інституції автономної влади євреїв.

3 часу проведення грудневого 1918 з’їзду в краї паралельно діяли дві ЄНРади Сх. Галичини: одна – на тер-ї, де було встановлено владу Польщі, друга – на контрольованих ГА теренах. Тимчасовим місцезнаходженням новоутвореної Ради обрано Станиславів. 21.03.1919 політ. еліти ЗОУНР ухвалили право ЄНРади призначити свого представника при РДС.

23.03.1919 в Станиславові розпочало роботу пресове бюро при ЄНРаді. Її періодичні органи – “Дос юдіше ворт” (“Єврейське слово”) та “Міттелунген фунім Остгалицієн націоналрат” (“Повідомлення Східногалицької національної ради”).

3 ініціативи ЄНРади Сх. Галичини 7.04.1919 відбулася зустріч із представниками уряду ЗОУНР. Від імені єврейс. делегації виступив голова станиславівської ЄНРади, чл. партії “Загальних сіоністів” К. Гальперн. У результаті переговорів до виборчої комісії УНРади було введено 4 представники ЄНРади, які працювали в ній з правом дорадчого голосу.

Навесні 1919 ЄНРада розпочала з РДС перемовини про запровадження при його президії відділу (т. зв. де-церненту) з єврейс. справ. Позитивне рішення з цього питання уряд (РДС) ухвалив 5.04.1919. Склад єврейс. де-церненту, котрий репрезентував інтереси євреїв перед владою, мав формуватися з урахуванням кандидатур, запропонованих ЄНРадою.

Приблизно в той час ЄНРада Сх. Галичини, що діяла в Станиславові, переглянула свою стратегію в польс.-укр. конфлікті. Це рішення визрівало впродовж зими 1919. У 03.1919, на таємному засіданні ЄНРади, ухвалено

відкрито підтримати ЗОУНР відразу ж після закінчення польс.-укр. війни.

18.05.1919 в Станиславові відбулися вибори до ЄНРади. Найбільше представництво в ній здобули “Загальні сіоністи” (15 мандатів) та Єврейс. соціал-демократ. партія (12 мандатів). 3-є місце за кількістю отриманих голосів посів список жіночо-сіоніст. (9 мандатів), далі – “Поалей-Ціон” (7 мандатів), фолкісти (6 мандатів) та приватно-сіоніст. (1 мандат).

У 03.1919 голова ЄНРади Сх. Галичини Л. Райх, спільно з ін. представниками зх.-укр. єврейства, брав участь у роботі К-ту єврейс. делегацій, що діяв у час Версальської мирн. конф. Вони домагалися надання євреям, які опинилися в складі Польщі, Румунії та ЧСР, прав нацменшин.

Після завершення польс.-укр. війни політичні еліти євреїв зверталися до вищих міжнар. інстанцій, пропонуючи свій варіант урегулювання територ. конфлікту в Галичині. Так, наприкінці 1920 в Лондоні голова ЄНРади Сх. Галичини Л. Райх (за парт. належністю – “Загальний сіоніст”) домагався утворення в цьому регіоні нейтральної д-ви під контролем Ліги Націй. Також у Лондоні восени 1922 ЄНРада Сх. Галичини обґрунтувала участь євреїв у виборах до сейму і сенату Польщі не як визнання її права на інкорпорацію Сх. Галичини, а результат надзвичайного становища, в якому опинилися євреї. Участь у виборчій кампанії, як заявила ЄНРада, не означає відмови від проголошеного кількома роками раніше нейтралітету в польс.-укр. конфлікті. Позицію невтручання в нього ЄНРада Сх. Галичини трактувала вектором своїх дій до остаточного врегулювання питання про міжнар.-правовий статус Сх. Галичини.

Лит.: Гон М. Особливості міжетнічної взаємодії в контексті політичних процесів на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Рівне, 2006; Погребинська І. М. Идеали і реальність. Нариси з історії національно-культурної автономії в країнах центральної і східної Європи. К., 2010; Погребинська І. М., Гон М. М. Євреї в Західно-



ЄВШАН (ФЕДЮШКА)
Микола Йосипович

українській Народній Республіці (до проблеми українсько-єврейських взаємин). К., 1997; *Stachiv M.* Західня Україна. Нарис історії державного будівництва та збройної і дипломатичної оборони в 1918–1923 рр. Т. 4. Скрентон, 1960; *Abramson H. A.* Prayer for the Government: Ukrainians and Jews in Revolutionary Times, 1917–1920. Cambridge, 1999; *Gelber N. M.* The national autonomy of Eastern-Galician Jewry in the West-Ukrainian Republic, 1918–1919 // *A History of Polish Jewry during the revival of Poland.* New-York, 1990. P. 244–296.

Максим Гон

ЄВСЬКИЙ Сергій

(Василь, можливо – Василевський, від чого й псевд.: Василь Євський; бл. 1890 – після 1920) – сотник УГА. За національністю естонець (за ін. даними – латвієць). Один з найзагадковіших старшин Летун. відділу УГА.

Колиш. офіцер рос. армії. Був льотчиком-винищувачем Одес. авіадивізіону армії УД. Від 12.1918 – у складі 1-ї авіасотні ГА. Був у складі допоміжної сотні летунів, яканапоч. 12.1918 (полковники Д. Кануков, Б. Губер; сот. Ф. Алелюхін, пор. А. Шеремецький, чет. М. Серіків, хор. Х. Кануков) прилетіла з Одеси, поповнивши авіацію ГА. З 16 збитих укр. летунами польс. літаків 9 – на рахунок сотника Є. Підстрелив літак Ескадри льотничої ім. Тадеуша Костюшка, організованої в США. У ході Чортків. офензиви, на “Nieuport”, здобув 2 повітряні перемоги, підбивши ворожий “Fokker” над Золочевом та літак над Помор'яними.

1920 поїхав з пілотом Бернгубером до Італії, щоб купити там кілька літаків для Директорії. При випробуванні літаків Бернгубер загинув. Є., показавши вершини вищого пілотажу, так захопив італ. військовиків, що отримав у подарунок апарат “Spad” з двигуном “Гіспано (Іспано)-Суїза”, здійснив переліт Відень–Київ і назад, привізши останки товариша, причому переліт з Києва до Відня зробив без посадки. Наприкінці 04.1920, після захоплення польс. вій-

ськами м. Козятин (нині Вінниц. обл.), разом з ін. галиц. льотчиками перелетів на контрольовану більшовиками тер-ю.

Про Є. згадував П. Франко: “Говорив мало, зате літав чудово. На малих «Юпорках» доказував чудес акробатики”. Імовірно, служив в авіації ЧА в часи ЧУГА.

Повернувся до Прибалтики. Подальша доля невідома. У Львові одна з вулиць біля найстарішого летовища Левандівка названа його іменем.

Літ.: Кірея В. Кадрове забезпечення військово-повітряних сил Західно-Української Народної республіки 1918–1919 рр. // *Гілея.* 2015. № 94. С. 29–41; *Лемківський І.* Летунство У. Г. А. // *Літопис Червоної Калини.* 1938. № 11. С. 7–10; *Тинченко Я.* Герої Українського неба. К., 2010; Українська Галицька Армія. Довідник з історії України / уклад. І. Підкова, Р. Шуст. Львів, 2001; *Фостаківський І.* Летунство // *Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк.* Т. 1. Вінніпег, 1958. С. 217–240; *Франко П.* Летунський відділ У. Г. А. // *Літопис Червоної Калини.* 1937. № 10. С. 3–5; № 12. С. 9–12; *Шанковський Л.* Українська Галицька Армія. Львів, 1999; *Якимович Б.* Збройні Сили України: нарис історії. Львів, 1996; *Янчак Я. Я.* З історії авіації УГА. Львів, 2004; *Мараєва В.* Сергій Євський // *ЕСУ.* URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=17421; *Нікольська М.* Естонці // *ЕСУ.* URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18030; Як одесити за Галичину воювали. URL: <http://te.20minut.ua/Nashe-mynule/yak-odesiti-z-galichinu-voyuvali-10319655.html>.

Олег Єгревій, Богдан Якимович

ЄВША́Н (ФЕДЮ́ШКА)

Микола Йосипович

(19.05.1889–23.11.1919) – літ. критик, літературознавець, публіцист, четар ГА. Н. у м. Войнилів Калуського пов. Навч. у Станіславів. г-зії, Львів. і Віден. ун-тах. Ще студентом став працівником б-ки, згодом секретарем НТШ, адміністратором Академіч. дому, деякий час був особистим секретарем М. Грушевського. Займався літ. критикою, друкувався в ж. “Бджола”, “Будучність”, ЛНВ, “Українська хата”.

Під час ПСВ – поручник австр. армії, воював на Рос., Рум., Італ. фронтах, був важко поранений. 29.10.1918 організував перебрання влади до рук укр. старшин у 9-му піх. полку в Журавці, став військ. комендантом укр. команди, готової зайняти Перемишль. 31.10.1918 змушений залишити м. Перемишль. З 11.1918 був військ. комендантом Войнилова й округи, з 01.1919 працював у Станиславові журналістом у газ. “Република”, “Нове життя”, “Народ”, де друкував критичні матеріали про урядову політику ЗУНР. За належність до СРС у 04.1919 заарештований разом з М. Шаповалом і В. Пачовським; невдовзі звільнений. Вступив до ГА.

За його ініціативою у 07.1919 командування ГА видало наказ командирам розпочати написання історії військ. частин і підрозділів від корпусу до куреня. Очолив істор. відділ Пресової квартири НКГА, формував архів армії. Разом з Ю. Шкрумеляком і Г. Колцуняком організував публікації в армійських газетах з істор. тематики, на вшанування пам'ятних істор. подій. На відзначення 1-ї річниці Листопадового “зриву” виступив 31.10.1919 з палкою промовою перед стрільцями ГА.

П. від тифу в м. Вінниця, де й похований на стрілець. кладовищі.

Лит.: Альманах Станиславівської землі. Т. 1. Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1975; *Бабій О.* Микола Євшан (Федюшка). Життя і творчість. Львів, 1929; Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 1. Вінніпег, 1958; *Юсип Д.* Микола Євшан: нарис життя і творчості. Вінниця, 1994.

Степан Кобута, Лариса Кобута

ЕГОРОВ

Олександр Ілліч

(25.10.1883–23.02.1939) – рад. військ. діяч, маршал СРСР, нач. Генштабу ЧА. Н. у м. Бузулук Самарської губ. (нині РФ) в багатодітній міщанській родині. Здобув освіту в Самарській г-зії (1901). Доброволець Рос. армії. Служив у 4-му гренадерському Несвіжському полку. Випускник Казанського піх. юнкер. уч-ща (1905). 22.05.1905 – підпоручик. На службі в 13-му лейб-гренадерському Єреван. полку.



Учасник ПСВ. 01.1916 – навч. у військ. уч-щі м. Тифліс (нині м. Тбілісі, Грузія). Капітан. 21.08.1916 – при штабі 2-го Кавказ. кавалерійс. корпусу. З 6.12.1916 підполковник, командир батальйону, згодом 132-го піх. Бендер. полку. 5 разів поранений. У 02.1917 вступив до Союзу соціалістів-революціонерів, 12.1917 – до ЧА. Займався набором офіцерів, питаннями полонених та біженців. З 08.1918 командував арміями і фронтами в боях біля м. Самара, Царицин (нині Волгоград) 26.12.1918–25.05.1919 команд. 10-ю армією. 07–10.1919 – команд. 14-ю армією. Зупинив наступ А. Денікіна біля м. Орел. Проводив наступ ЧА на Лівобережній Україні. 10.1919–01.1920 – команд. військами Пд. фронту (до військ. ради цього фронту входив Сталін). Керував військами ЧА, що воювали з ДА УНР та УГА. 01–12.1920 – команд. Пд.-Зх. фронтом під час польс.-рад. війни. Вів бойові дії в Галичині. Причетний до створення ГСРР. 12.1920–04.1921 – команд. військами Київ. військ. округу, 04–09.1921 – Петроградського військ. округу, 09.1921–01.1922 – команд. Зх. фронтом, 02.1922–05.1924 – Кавказ. Червонопрапорною армією, 04.1924–03.1925 – військами Укр. військ. округу. 1925–26 – військ. аташе в Китаї. 03.1926–05.1927 – заст. нач. військ.-пром. управління ВРНГ СРСР. 03.1927–04.1931 – команд. військами Білорус. військ. округу. З



ЕЛЮК
Сидір Теодорович

04.1931 – нач. штабу ЧА. 02.1934 – канд. у члени ЦК ВКП(б). 1935 – маршал СРСР. З 11.05.1937 – 1-й заст. наркома оборони СРСР (замінив на цьому посту М. Тухачевського). Ініціатор переозброєння ЧА та флоту СРСР, створення заг.-держ. с-ми ППО. Прихильник створення великих бронетанкових з'єднань.

У 01.1938 звинувачений Сталіним у шпигунстві та воен. змові. За однією з версій, Сталін усунув свідка свого минулого і приписував собі його військ. перемоги.

8.02.1938 заарештована дружина Є., 27.03.1938 заарештований маршал Є. 22.02.1939 Військ. колегією Верховного Суду СРСР засуджений до розстрілу. Розстріляний до річниці створення ЧА. Кремований. Реабілітований посмертно 14.03.1956.

Літ.: Ненароков А. П. Верность долгу: О маршале Советского Союза А. И. Егорове. М., 1989; Полководцы гражданской войны. М., 1960; Якупов Н. М. Трагедия полководцев. М., 1992. С. 247–266.

Микола Вітенко

ЄГЕР
Ернст

(д. і м. н. н. – 22.11.1921) – військовик. Німець за походженням, родом з Буковини. Командир 7-го гармат. полку 7-ї Львів. бригади ГА. Провоював усю польс.-укр. війну, був з УГА за Збручем. Учасник Другого зимового походу Армії УНР, потрапив у полон під Базаром, відмовився йти служити більшовикам.

Розстріляний за наказом Г. Котовського в числі 359 укр. полонених у м. Базар (нині Житомир. обл.). Похований у братській могилі.

Літ.: Базар. Каліш, 1932; Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 4. Вінніпег, 1968; Якимович Б. Україна та українці: події далекі і близькі. Вибрані праці. Львів, 2014. С. 438–446.

Богдан Якимович

ЄДНАК
Антін Олександрович

(21.09.1883–1940) – суддя, старшина УГА. Н. у м. Бережани (нині Терноп. обл.) у сім'ї возного суду. Здобув освіту в г-зії м. Бережани. Студіював право у

Львів. ун-ті. Від 1908 працював у судах різних міст Галичини, зокр. в Бучачі, Тернополі.

У час ПСВ служив у військ. судах австро-угор. армії. До ГА вступив у 12.1918 в Тернополі, був суддею польового суду ОВК. 1.03.1919 отримав військ. звання сотника-судді. Влітку 1919 опинився в польс. полоні. Від 1922 – суддя окружного суду в Чорткові, потім у Бережанах. В укр. громад. житті цього періоду участі не брав, лише жертвував кошти на нац. т-ва.

Після 09.1939 надалі проживав у Бережанах.

П., вчинивши самогубство, коли співробітники НКВС прийшли, щоб заарештувати його.

Петро Гуцал

ЕЛЮК
Сидір Теодорович

(15.02.1880–01.08.1919) – педагог, громад.-освіт. діяч. Н. у с. Рашків (нині Городенків. р-ну Івано-Франк. обл.) в сім'ї селян. Навч. в г-зіях у Городенці та Станиславові, випускні іспити склав в Академіч. г-зії у Львові. До 1905 студіював філологію у Львів. ун-ті. 1906–10 викладав лат., грец., укр. і польс. мови в укр. чол. г-зії та укр. ін-ті для дівчат у Перемишлі. 1910 здобув наук. ступінь д-ра філософії; працював в укр. г-зії м. Коломия. Видав розвідку "Іржавець – поема Т. Шевченка" (1904), публікував статті в періодичних виданнях. 1913 обраний звичайним членом НТШ.

З поч. ПСВ виїхав до Австрії; 1916 деякий час завідував гімназійними курсами в таборі м. Гмюнд.

Влітку 1917 повернувся до Бережан, призначений директором г-зії. Один з організаторів Листопадового чину в місті. 4.11.1918 обраний заст. комісара Бережан. повіту, одночасно очолював шкільний відділ у повітов. комісаріаті. Обіймаючи ці посади весь період ЗУНР, улаштував проблеми життєдіяльності в повіті, налагодження роботи сільс. шкіл. На поч. 06.1919 разом з ГА покинув місто, в серед. 07.1919 перейшов за р. Збруч. Перебував у м. Кам'янець-Подільський (нині Хмельн. обл.).

П. від тифу в м. Кам'янець-Подільський.

Лім.: Гуцал П. Єлюк Сидір (Ісидор) Теодорович // ЕСУ. Т. 9. К., 2009. С. 398–399; Луговий М. Бережанські гімназисти та викладачі у лавах УСС та УГА // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. 2016. Вип. 2 (3). С. 176; Українська державна чоловіча гімназія в Перемишлі 1895–1995. Дрогобич, 1995. С. 77.

Петро Гуцал

**ЄМЧУК
Степан**

(27.12.1900 – після 1961) – десятник УГА. Н. у с. Поточище (нині Поточище Городенків. р-ну Івано-Франк. обл.).

1917 мобілізований до австро-угор. армії. Воював на Італ. фронті. У 01.1919 вступив до ГА. Воював у ДА УНР.

1926 виїхав до Канади. Проживав у м. Форт Вілліям, займався с. госп-вом. Чл. “Просвіти”, секретар т-ва “Взаїмна поміч”. 1929 переїхав до м. Віндсор, 11.1929 – до м. Гамільтон. Продовжував працювати в “Просвіті”, з 1935 – у “Рідній школі” в м. Садбері. Організував буд-во укр. церкви. Голова Т-ва сприяння УНРаді, секретар Т-ва укр. самостійників, т-ва “Взаїмна поміч”. Чл. СБУВК.

Лім.: Десятник Степан Ємчук // Бюлетень Союзу бувших українських воєнків у Канаді. Торонто. 1961. Січень–червень. Ч. 6–7. С. 23.

Микола Вітенко

**ЄНДЖЕЇВСЬКИЙ
Владислав**

(Jędrzejewski Władysław; 05.03.1863–04.10.1939) – польс. військ. діяч. Н. у с. Новіни (Білорусь). Генерал бригади рос. армії.

У польс. війську з 12.1918; 03–05.1919 – командир 5-ї д-зії піхоти; нач. гарнізону Львова; протистояв наступу ГА під Тернополем у ході Чортків. офензиви (06.1919). Генерал бригади (1919). Учасник польс.-рад. війни. З 1.04.1920 – генерал-поручник. 05–07.1920 очолював 1-шу армію, 08–09.1920 – 6-ту армію. З 01.1921 команд. Ген. округом Люблін, а з 09.1921 – округом 6 у м. Львів.

30.06.1924 подав у відставку. Входив до кер-ва Польського т-ва опіки загиблих героїв у Львові.

09.1939 зголосився до військ. служби. Налагодив роботу цивільної оборони у Львові. 4.10.1939 заарештований органами НКВС. Загинув у в'язниці у м. Львів.

Лім.: Литвин М. Р. Українсько-польська війна 1918–1919 рр. Львів, 1998; Encyklopedia wojskowa. Dowódcy i ich armie. Historia wojen i bitew. Technika wojskowa. Warszawa, 2007; Klimacki M. Wojna polsko-ukraińska o Lwów i Galicję Wschodnią 1918–1919 r. Aspekty polityczne i wojskowe. Warszawa, 1997; Kryśka-Karski T., Żurkowski S. Generałowie Polski niepodległej. Warszawa, 1991.

Микола Литвин

**ЄНДЖЕЙЇВСЬКИЙ
Франц Миколайович**

(15.08.1888–23.03.1978) – юрист, організатор укр. спорту на Буковині, сотник УГА. Н. у м. Сторожинець на Буковині в родині землевласника. Початкову освіту здобув у Сторожинці, середню – в 2-й держ. укр.-нім. г-зії в Чернівцях



(1900–05) та 2-й держ. укр.-польс. г-зії у Львові (1905–08), де склав матуральні іспити (1908). Отримав абсолюторіум на юрид. ф-ті Чернів. ун-ту (3.05.1913). 1913–20 працював адвокат. концепієн-



**ЄНДЖЕЇВСЬКИЙ
Владислав**

том (кандидатом) у суді в Сторожинці (з перервою на роки військ. служби).

З поч. ПСВ воював на Сх. фронті як кадет 41-го полку піхоти крайової оборони, з 05.1916 – хорунжий ландштурму 6-ї компанії 95-го полку піхоти. 1916 потрапив до рос. полону, перебував у таборах для військовополонених у м. Кузнецьк Саратовської губ. 1917 втік з полону, перебрався через лінію фронту й повернувся на службу в 95-й полк піхоти. У 05.1918 іменованій лейтенантом ландштурму 22-ї окружної команди. 22.05.1918 промований д-ром права Чернів. ун-ту.

Після розвалу Австро-Угор. монархії став на службу в укр. армію як четар 2-го полку стрільців ГА в Станіславові. 31.01.1919 іменованій поручником ГА.

Восени 1920 поступив на службу в міську управу (примарію) м. Чернівці, де працював заступником дир., згодом на керівних посадах на Чернів. електростанції.

З 11.1908 – чл. правління т-ва укр. студентів “Січ” у Чернівцях. З 05.1910 – чл.-засн., згодом батько укр. академічного козацтва “Запороже” в Чернівцях. Засн., почесний чл. та 1-й голова укр. спортивного т-ва (з 1931 укр. спортивного клубу) “Довбуш” у Чернівцях (засн. 5.09.1920). Ланковий футбольної команди УСТ “Довбуш” 1920–25. 1925 ініціював заснування Кубка Зх. України; автор концепції турніру, відповідно до котрої щосезону 4 клуби представляли різні регіони Зх. України (Буковину, Галичину, Волинь, Закарпаття).

Чл. т-ва “Укр. нар. дім” у Чернівцях аж до його закриття рад. владою 1944.

Восени 1940 виїхав з дружиною та 3 дітьми до Німеччини в рамках обміну нас. між Німеччиною та СРСР. Працював в урядових стр-рах м. Бреслау (нині м. Вроцлав, Польща). Вроки війни втратив 2 дочок, які померли від хвороби, та сина, який загинув у боях на Сх. фронті. Після війни оселився з дружиною в Ганновері, з 1963 – в с. Ешеде, що біля м. Целле (земля Нижня Саксонія, ФРН), придбавши собі будинок з великим садом. Тут поховав

дружину, яка п. 10.03.1969; у тому ж гробівці поховано і Е. 30.03.1978.

Лім.: Буковина, її минуле і сучасне. Париж; Філадельфія; Детройт, 1956. С. 793–794; Новинки // Буковина. 1918. 24 трав.; Посмертні згадки // Буковина. 1978. Липень; Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 2. Вінніпег, 1960. С. 303; Український спортивний клуб “Довбуш” – Чернівці та український спорт на Буковині 1920–1940 / під ред. В. Карповича і П. Григоровича. Чикаго; Балтімор; Філадельфія; Торонто, 1984.

Володимир Старик

ЄРМІ (ЄРМІ, ЕРМІ)

Карл (Кароль, Карло)

(13.03.1876 – після 1944) – церк. і громад. діяч, капелан УГА. Італієць за походженням. Н. у м. Серет на Буковині, що належала до Станіславів. єпархії. Навч. в духовній семінарії, на богослов. ф-ті Львів. ун-ту (1895–99). Висвячений на священика в стані целібату 1.10.1899 єпископом А. Шептицьким. Пом. пароха с. Княздвір Пістин. деканату (17.10.1899–1900). Завершив вищі богослов. студії в ун-тах м. Інсбрук (1900–02) і Відень (1900–08). Префект і духівник Львів. духовної семінарії (1902–07). Єпископ Г. Хомишин нагородив його крилошанськими відзнаками (1906). Ступінь д-ра богослов'я здобув 8.04.1908 у Віден. ун-ті. Отримав канонічну відпустку зі Станіславів. єпархії до Львів. архієпархії (1909).

За дорученням митрополита А. Шептицького 1910 виїхав до США для душпастирської праці серед укр. емігрантів. 08–11.1910 – парох церкви Св. Івана Хрестителя в м. Ньюарк (шт. Нью-Джерсі). Згодом переїхав до Канади (1910–13), де організував і очолював як парох громади греко-католиків у м. Сідней (пров. Нова Шотландія, 1910), м. Згода (пров. Манітоба, 1910–13), при церкві Св. Йосафата м. Торонто (пров. Онтаріо, 02–03.1911), при церкві Св. Михаїла у м. Монреаль (пров. Квебек, 1911–06.1912). 1914 повернувся до Галичини, де знову став префектом Львів. духовної семінарії (до 1918).

З 1.03.1919 іменований духівником ГА. Проїшов воєн. кампанію УГА в Галичині й за Збручем. Арештований польс. адміністрацією 1920.

Парох с. Берлоги (1924–28), адміністратор с. Каміни (1924) Рожнятів. деканату. Адміністратор с. Любинці Любинецького деканату (1928–33), адміністратор с. Слобода Болахів. деканату (1933–35). Парох с. Веринь Миколаїв. деканату (1941–44).

Подальша доля невідома.

Лит.: Лебедович І. Полеві духовники Української Галицької Армії: У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 78, 82, 239; *Стецишин О.* Ландскнехти Галицької армії. Львів, 2012. С. 358–359; *Стрийщина: історично-мемуарний збірник / ред. І. Пеленська, К. Баб'юк, Т. З. Нью-Йорк; Торонто; Париж; Сідней, 1993. С. 198, 313, 316.*

**Руслан Деятинський,
Олег Єгрешій**

ЄРОШЕВИЧ (ЯРОШЕВИЧ)

Петро Костянтинович

(04.07.1870–1945) – генерал-поручник ДА УНР. Н. на Катеринославщині. Випускник Петровського Полтав. кадет. корпусу (1888), 3-го військ. Олександрівського уч-ща, Михайлівського артилер. уч-ща (1891) Служив у 5-й резервній артилер. бригаді. 1898 завершив навч. у Миколаївській акад-ї Генштабу.

15.02.1900–20.04.1901 – штаб-офіцер для доручень штабу Приамурського військ. округу. Учасник Китайського походу 1900–01. З 20.04.1901 – штаб-офіцер 2-го Сибір. армійського корпусу. 6.12.1901 – підполковник. Командир роти 4-го Туркестан. стрілец. батальйону (28.04.1902–1.05.1903). Учасник рос.-япон. війни. 3.12.1904–7.08.1906 – нач. штабу 79-ї піх. д-зії. 7.08.1906–2.03.1909 – нач. штабу 17-ї піх. д-зії. Полковник (6.12.1906). Штаб-офіцер при управлінні 48-ї піх. резервної бригади (2.03.1909–1.08.1910). Нач. штабу 43-ї піх. д-зії (1.08.1910–14.01.1912). Командир 4-го стрілец. полку (14.01.1912–8.02.1915).

Воював у ПСВ. Учасник боїв за м. Лодзь (нині Польща). Командував 4-ю Сибір. стрілец. д-зією і 1-ю стрілец.

бригадою. Кер. 6-го Сибір. армійського корпусу (8.02.1915–29.04.1917). Генерал-майор. Переведений до Генштабу.

329.04.1917 перебував у Петроград. військ. окрузі. З 27.07.1917 нач. штабу 12-ї піх. д-зії, у 12.1917 здійснив її українізацію і передав під контроль УЦР; з 13.04.1918 в складі армії УД. 24.09.1918 – генерал-хорунжий. 5.11.1918 – ген. значковий. З 8.11.1918 очолював 2-й Подільський корпус. 22.12.1918 заарештований за розпорядженням Директорії УНР. Згодом звільнений. 01–04.1919 – командир 1-го Волин. корпусу ДА УНР. З 04.1919 – командир 9-го корпусу. З 3.05.1919 очолював гарнізон м. Рівне. З 2.06.1919 керівник 1-ї Пн. д-зії ДА УНР. З 23.10.1919 очолював оборону м. Могилів-Подільський від білогвардійців. 11.11.1919 потрапив у полон до ЗСПР. Перебував у в'язницях м. Одеса, Севастополь, Катеринодар. У 01.1920 повернувся до м. Севастополь. У 05.1920 виїхав з Криму. 7.10.1920 долучився до підрозділів ДА УНР. Учасник польс.-рад. війни. З 16.10.1920 очолював тилове забезпечення ДА УНР. З 3.11.1921 – заст. військ. міністра УНР, командарм ДА УНР, нач. тилу армії. У 12.1921 інтернований у таборі біля м. Ченстохова (Польща).

Після ліквідації табору проживав у м. Томашів (нині Томашув-Мазовецькі, Польща). 1923–36 – у м. Каліш (Польща), після 1936 – у с. Скальмежице біля Каліша. Автор спогадів.

26.01.1945 заарештований органами рад. контррозвідки "СМЕРШ". Загинув у Лук'янів. тюрмі м. Київ.

Тв.: Єрошевич П. З боротьби українського народу за свою незалежність // За Державність. Варшава, 1938. № 8. С. 35–65.

Лит.: Волков С. В. Энциклопедия Гражданской войны. Белое движение. СПб, 2003; *Залесский К. А.* Кто был кто в Первой мировой войне. М., 2003; *Литвин М. Р., Науменко К. Є.* Збройні сили України першої половини ХХ ст. Генерали і адмірالی. Львів; Х., 2007. С. 88–89; *Тинченко Я. Ю.* Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921). Кн. 1. К., 2007. С. 157–158.

Микола Вітенко



ЄРОШЕВИЧ (ЯРОШЕВИЧ)
Петро Костянтинович

**ЕРОЩУК
(ЕРОЩУК-ТЕРЕЩУК)**

Олександр Пилипович

(01.03.1886 – д. і м. с. н.) – військ. діяч. Н. у м. Грубешів Люблін. губ. Навч. у г-зіях у Білій Церкві та Києві. Курсу не закінчив, бо під час революц. подій 1905–07 долучився до анархістів. 1909 заарештований. 1909–13 – на засланні у Туруханському краї та Якутській губ. 1914 завершив навч. у лісовій школі.

У 01.1915 добровольцем зголосився до рос. армії; тоді ж закінчив Іркут. військ. уч-ще. На фронті служив у 22-му Туркестан. стрілец. полку. Останнє звання в рос. армії – поручик.

З 07.1917 – в 1-му Укр. курені смерті, що з Рум. фронту в 10.1917 прибув до Києва; брав участь у придушенні повстання на з-ді “Арсенал”. Далі – в складі “Кінно-літучого партизан. загону”. З 03.1918 – в Окремому корпусі кордон. охорони. Брав участь у повстанні проти гетьмана П. Скоропадського.

1919 – у складі ГА; командир Холм. добровольчої сотні в складі 1-го Угнів. куреня 9-го піх. полку Рава-Руської доповнюючої округи. 1920 – командир Могилів-Подільського кордон. відділу, комендант штабу управління тилу ДА УНР, нач. штабу Окремого кордон. корпусу, командир Могилів-Подільської кордон. бригади. У 11.1920 інтернаціональний поляками. Останнє звання в Армії УНР – підполковник.

У міжвоєн. період проживав в Укр. станиці в Каліші; чл. Союзу укр. військ. інвалідів бувшої Армії УНР.

Подальша доля невідома.

Лит.: Кучерук В. Українська Галицька Армія: довідник. К., 2010; Тинченко Я. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921). Кн. 1. К., 2007; Wiszka E. Emigracja ukraińska w Polsce 1920–1939. Toruń, 2004.

Андрій Руккас

ЄФРÉМОВ

Сергій Олександрович

(псевд.: С. Александрович, Волосожар, Земиць, Киянин, Тр. Лановий, Липовчанин, С. Охріменко, Сергій Палець, Spectator, Nemo, Scriba та ін.; 06.10.1876–31.03.1939) – громад., політ.



і держ. діяч, літературознавець, публіцист. Н. у с. Пальчик Звенигородського пов. Київ. губ. в родині священника. Здобув освіту в Уман. духовному уч-щі (1886–90), Київ. духовній семінарії (1891–96), юрид. ф-ті Київ. ун-ту (1897–1901). Займався літ. та публіцист. діяльністю, співпрацював з час. “Киевская старина”, “Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка”, “Громадська думка” (чл. редколегії), “Рада” та ін. Один з фундаторів вид-ва “Вік”.

Чл. Київ. старої громади, 1897 – чл. кер-ва Заг. безпартійної укр. орг-ції; співзасн. Укр. демократ. партії (1904), згодом УРП, що 1905 об’єдналася з Укр. демократ. партією та отримала назву Укр. радикально-демократ. партія. З 1908 чл. правління ТУП. Налезав до ліберального крила укр. нац. руху.

1917 – один з організаторів та ідеологів УЦР, заст. її голови, чл. Малої Ради, ген. секретар міжнац. справ у першому складі Ген. Секретаріату. У 06.1917 очолив УПСФ. Одночасно проводив потужну літ.-публіцист. діяльність. За часів гетьмана П. Скоропадського відмовився від співробітництва з новою укр. владою. У добу Директорії УНР відійшов від активної політ. діяльності. З 1919 працював в УАН.

За рад. влади перейшов на нелегальне становище (1920), за клопотан-

ням ВУАН амністований (1921). Продовжив адм. й наук. роботу. Дійсний чл. та віце-президент ВУАН (1922–28), чл. госп. управи (1924–28). Видав низку наук. досліджень з літературознавства та історії л-ри.

1928 за негативне ставлення до комуніст. ідеології звільнений з ВУАН. 1929 заарештований, у 04.1930 засуджений у справі “СВУ” на 10 р. тюремного ув’язнення.

П. у тюрмі м. Ярославль. Реабілітований 11.08.1989.

Тв.: Єфремов С. Історія українського письменства. К., 1995; *Його ж.* Літературно-критичні статті. К., 1993; *Його ж.* Щоденник. 1923–1929. К., 1997.

Літ.: Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради. К., 1998; ЕІУ. Т. 3. К., 2005; Кримський А. Життєпис і літературна діяльність С. О. Єфремова // Записки Історично-Філологічного Відділу ВУАН. 1923. Кн. 2–3.

Олександра Кудлай

Ж

“ЖАЛІБНА КНІГА” – книга-реєстр старшин і стрільців УГА, загиблих у боях, у полоні, а також померлих від ран та епідемії у шпиталях.

У Галичині створювалися ініціативні групи, що складали списки полеглих земляків. Імена загиблих записували на пам'ятних таблицях, встановлених на стінах церков, нар. домів, читалень тощо. Складені списки передавали до Музею визвол. б-би України в м. Прага. 1922 управа Союзу укр. інвалідів опублікувала на основі цих списків 2 видання “Жалібної книги”.

До святкування 50-річчя Листопадового “зриву” 1968 колиш. хорунжий УГА Д. Микитюк склав реєстр прізвищ загиблих у роки визвол. б-би і померлих у повоен. період. Д. Микитюк ще 15 р. продовжував пошуки і доповнював списки. Результати пошуків опубліковані в “Жалібній книзі”, включеній до 4-го т. матеріалів з історії УГА (с. 164–247).

Перелік прізвищ “Жалібної книги” формувався за абеткою, а списки Д. Микитюка – за хронологічною послідовністю. Першим подано реєстр прізвищ вояків і старшин УГА, полеглих під час боїв у м. Львів 11.1918, далі – перелік загиблих у боях за м. Перемишль 11.1918; полеглих старшин у боях на околицях Львова; полеглих стрільців на околицях Львова; вояків УГА, померлих від ран у лічницях Станиславова; “Жертви польських варварств”; “Старшини УГА, погинули на тиф за Збручем”; “Листа втрат полеглих духовників УГА”, “Лікарі УГА, що померли від тифу”, “Старшини УГА – в’язні Кожухова”, “Старшини і стрільці УГА, погинули в польському полоні” і т. д. В окремих випадках вказано заг. кількість загиблих, а не прізвища, оскільки їх не вдалося встановити. Д. Микитюк при укладанні списків зазначав джерела інформації, вносив правки в разі, якщо особа була занесена до списків загиблих помилково, з вказівкою про таку правку. Наводилася стисла біографія загиблого, іноді лише місце загибелі, зрідка місце народження.

Літ.: Микитюк Д. Сторінки до “Жалібної книги”; Жалібна книга // Україн-

ська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 4. Вінніпер, 1968. С. 64–247.

Василь Бурдуланюк

ЖАЛІБКА

Яків

(1899–05.12.1919) – стрілець УГА. Н. в с. Буянів (нині Жидачів. р-ну Львів. обл.) в сел. родині. Проїшов з УГА весь бойовий шлях.

П. у лічниці Укр. бригади в м. Німецьке Яблонне (нині м. Яблонне-в-Под’єштеді, Чехія). Похований на військ. цвинтарі с. Ляден.

Літ.: Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 4. Вінніпер, 1968. С. 237.

Михайло Сигидин

ЖАН

Йосафат

(імена при народженні: Франц, Йосиф, Вікторіян; 19.03.1885–08.06.1972) – священник, монах, місіонер, громад.-політ. діяч, капелан УГА. Н. у



м. Сан-Фаб’єн (пров. Квебек, Канада) у багатодітній франц. сім’ї фермера та вчительки. Після закінчення Вищої духовної семінарії у м. Монреаль (Канада) 14.08.1910 рукопокладений на римо-катол. священника. Після зустрічі 6.09.1910 на Світовому євхаристійному конгресі в Монреалі з митрополитом А. Шептицьким, який схвалив намір

молодого священика працювати для українців Канади, виїхав до василіан. монастиря в с. Крехів (нині Жовків. р-ну Львів. обл.) вивчати укр. мову, історію та реліг. обряд України. 6.09.1911 з дозволу Папи Римського перейшов на греко-католич. обряд. 1912 повернувся до Канади, був управителем укр. місійної школи в м. Сифтон (пров. Манітоба). Під час 2-ї поїздки до Крехова 1914 вступив до ЧСВВ; після постригу прийняв монаше ім'я Йосафат. Згодом здійснив мандрівку пам'ятними місцями Галичини, під час якої розшукував давні ікони, стародруки, рукописи, зустрічався з багатьма людьми.

З поч. ПСВ переїхав до монастиря с. Лаврів (нині Старосамбір. р-ну Львів. обл.), де як душпастир обслуговував принаймні 7 парафій. У Лаврові вступив до т-ва "Січ". Від 1917 служив сотрудником (пом. пароха) в м. Жовква (нині Львів. обл.). У 2-й пол. 1918 – префект василіан. місійної школи в м. Бучач (нині Терноп. обл.), відтак бібліотекар Бучац. монастиря. Від 30.05.1919 – перекладач і секретар для урядів ЗУНР та УНР; належав до Канцелярії Диктатора ЗУНР. Після переходу 17.07.1919 на Наддніпрянщину – капелан ГА, провадив богослужіння, допомагав хворим на тиф воякам. Відкрив філію УЧХ, котрий опікувався укр. священиками й вояками, які поневірялись у польс. в'язницях і концтаборах. Наприкінці 08.1919 з дипломатичною місією України відбув до м. Варшава, де за дорученням митрополита А. Шептицького як гол. секретар УЧХ сприяв звільненню з польс. неволі укр. священиків, монахів (11.1919), вояків і цивільного нас. (поч. 1920). 15.08.1920 виїхав з Варшави до м. Тарнів (нині м. Тарнув, Польща), звідти до м. Відень, де перебував уряд ЗУНР. 1920–23 – уповноважений представник ЗУНР у Лізі Націй та європ. д-вах. Як чл. дипломатичних місій ЗУНР та УНР брав участь у низці міжнар. конф., нарад і переговорів, зокр. в м. Варшава (Польща), Рига (Латвія; 1921), Женева (Швейцарія), Лондон (Велика Британія; 1921, 1922, 1923), Париж (Франція), Генуя (Італія). Спілкувався з прем'єр-міністра-

ми Франції – Ж. Клемансо та Великої Британії – Д. Ллойд Джорджем, королем Сербії Александром, керівником польс. д-ви Ю. Пілсудським, міністром закорд. справ Німеччини В. Ратенау та ін. Також зустрічався з відомими діячами укр. визвол. змагань – С. Петлюрою, Є. Петрушевичем, П. Скоропадським, К. Левицьким, А. Ливицьким, О. Назаруком, І. Огієнком, В. Чехівським, ген. О. Грековим і В. Курмановичем та ін.

Після поразки визвол. змагань продовжив служити Україні. Так, у 08.1923 на прохання митрополита А. Шептицького виїхав до Боснії (нині в складі Боснії і Герцеговини), щоб відновити монастир укр. чину студитів у м. Камениця; певний час служив парохом для українців греко-католиків у Боснії та Хорватії.

У 03.1925 (за ін. даними – у 04.1925) повернувся до Канади. У пров. Квебек намагався спорудити для емігрантів з Галичини поселення "Шептицьке", яке згодом розпалося. 1931 в м. Мондер вдруге вступив до ЧСВВ; священик-пом. у церкві Св. Михаїла в м. Монреаль та її місійних станицях (1932–40), парох церкви Св. Михаїла у Монреалі (1940–42), парох у м. Оттава (1942–45).

У 01.1946 (за ін. даними – 1945) на доручення єпископів ГКЦ і ЧСВВ в Канаді виїхав до Європи, щоб допомогти післявоєн. укр. переміщенням особам, зокр. воякам д-зії "Галичина". Учасник 2-го і 3-го засідань ООН у Лондоні та Парижі (1946), де обговорювали питання переміщених осіб. Від 1947 – очільник парафії ГКЦ в Лондоні, декан укр. греко-католич. духовенства у Великій Британії. Співпрацював з місц. Центр. укр. допомогивим бюро та Союзом українців, зокр. щодо сприяння в отриманні стипендій на навч. укр. студентів. У 08.1949 повернувся до Канади, душпастирював у м. Едмонтон, Мондер (1950–58) та Ванкувер (1958–61). Від 1957 – почесний д-р УВУ в Мюнхені (Німеччина). Наприкінці 1963 засновано Фундацію ім. Отця Йосафата Жана для надання стипендій студент. молоді укр. походження в Монреалі. Останні роки провів у василіан. монастирі у Гримзбі. Автор спогадів "Моє служіння Україні" (1953).



ЖАРСЬКИЙ Іван

П. у м. Грімзбі (пров. Онтаріо, Канада). Похований на укр. катол. цвинтарі Св. Петра і Павла у м. Мондер (пров. Альберта).

Тв.: Жан Й. Уривки з діяряя // Бучач і Бучаччина: історично-мемуарний збірник / ред. колегія Михайло Островерха та ін. Нью-Йорк; Лондон; Париж; Сідней; Торонто, 1972. С. 85–89.

Лит.: Лебедович І. Полеві духовних Змагань (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 82, 99, 131–136, 153; Мельничук Б., Уніят В. Жан Йосафат-Іван // ТЕС. Т. 1. Тернопіль, 2004. С. 569; Шкраб'юк П. Спогади француза з Квебеку отця Жана, ЧСВВ, як засіб концептуалізації конфесійної та національної ідентичності // Вісник Львівського університету. Серія : журналістика. Львів, 2006. Вип. 28. С. 152–156; Ковалів Ю. Б. Жан Йосафат // Українці в Сполученому Королівстві. URL: <http://www.ukrainiansintheuk.info/ukr/02/zhan-u.htm>.

Микола Лазарович

ЖАНДАРМЕРІЯ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ – поліцейське воєнізоване формування. Корпус укр. держ. жандармерії ЗУНР ств. згідно з рішенням УНРади від 6.11.1918 та ухвалою РДС від 13.11.1918. За основу його формування взято закон Австро-Угорщини про жандармерію від 25.12.1894. Підпорядковувалася ДСВНС. На місцях створювалися військ.-територ. області, окружні та повітові команди жандармерії, сільс. та міські станиці. Гол. команда Корпусу укр. держ. жандармерії містилася до 22.11.1918 у Львові, згодом її переведено до Тернополя, потім до Станиславова. Перший командант – Л. Індишевський. У 12.1918 при ГА створено Польову сторожу (жандармерію).

Законом від 15.02.1919 УНРада ЗУНР провела реорг-цію жандармерії. У питаннях дотримання громад. безпеки вона підпорядковувалася держ. повітов. комісарам, у військ., госп.-адм., підготовки кадрів та контролю служби – безпосередньому командуванню. Найвищою інстанцією у всіх справах

став ДСВНС, при якому було створено 6-й відділ жандармерії і поліції замість скасованої посади інспектора жандармерії.

Для посилення безпеки на залізничі рішенням ДСВНС від 24.03.1919 було створено Залізні жандармерію (командант Ю. Буцманюк, згодом М. Яворський). Після ліквідації в 06.1919 ДСВНС жандармерію було перепідпорядковано: спочатку НКГА, потім – команді запілля, згодом – Військ. канцелярії Диктатора ЗОУНР Є. Петрушевича. Під час воєн. дій на Наддніпрянщині в 07.1919

Держ. жандармерію було перейменовано на Нар. сторожу, щоб у нас. назва формування не асоціювалася з жандармерією цар. Росії. Держ. жандармерія перестала функціонувати на поч. 1920, коли УГА реформовано в ЧУГА.

Лит.: Козак І. Дещо про Державну жандармерію ЗУНР // Український Скигалець. 1923. № 16–17/18; Литвин М. Проект “Україна”. Галичина в Українській революції 1917–1921 рр. Х., 2015; Його ж. Українсько-польська війна 1918–1919 рр. Львів, 1998; Ортинський В. Силіві структури Західно-Української Народної Республіки. Львів, 2004.

Микола Литвин

ЖАРСЬКИЙ

Іван

(д. і м. н. і с. н.) – військ. діяч, льотчик. Десятник ГА. З 01.1919 в Летун. відділі ГА. Літав на літаку “Lloyd C.V”



№ 4634 1-ї летун. сотні, дислокованої у с. Дуліби, що біля м. Стрий. 18.05.1919 сотня перебазувалася до м. Станиславів. 25.05.1919 Ж. вилетів на тер-ю ЧСР з пор. Ф. Рудорфером. Згодом виїхав до м. Відень. 1919–20 працював у представництві ЗОУНР разом із С. Ганицьким. 1920–21 перебував у складі Укр. бригади у м. Німецьке Яблонне та Йозефів (ЧСР).

Подальша доля невідома.

Літ.: Лемківський І. Летунство У.Г.А. // Літопис Червоної Калини. 1938. Ч. 11. С. 7–10; Ч. 12. С. 15–17; *Тинченко Я.* Герої Українського неба. К., 2010; *Фостаківський І.* Летунство // Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 1. Вінніпег, 1958. С. 217–240; *Франко П.* Летунський відділ У.Г.А. // Літопис Червоної Калини. 1937. Ч. 11. С. 9–12.

Микола Вітенко

ЖАТКОВИЧ Григорій Павлович

(20.12.1886–26.03.1967) – адвокат, журналіст, один з лідерів закарп. еміграції в США. Н. у с. Голубине Березького комітату (нині с. Сваляв. р-ну Закарп. обл.) в сім'ї сільс. нотаря. У 5-річному віці з батьками емігрував до США. Навч.



в коледжах м. Нью-Йорк і Піттсбург (шт. Пенсільванія). Випускник юрид. ф-ту Пенсільван. ун-ту (Філадельфія).

Як голова Амер. нар. ради угро-русинів 1918 вів переговори з Президентом США В. Вільсоном і майбутнім Президентом ЧСР Т. Масариком. Один з ініціаторів проведення в 11.1918 плебісциту серед амер. земляків, у ході якого вони більшістю голосів висловилися за приєднання Закарп. України

до ЧСР. Восени 1919 на чолі делегації амер. русинів перебував у Парижі, Празі й Братиславі з метою ознайомлення провідних діячів союзницьких д-в та громадськості з волею амер. русинів, а також у самому Закарпатті, де сприяв орг-ції Рус. клубу в Ужгороді та прийняттю рішення Центр. руською нар. радою (ЦРНР) від 8.05.1919 про приєднання краю до ЧСР на правах автономії. Разом з А. Бескидом та А. Волошином входив до делегації, яка 23.05.1919 була прийнята Президентом ЧСР Т. Масариком і ознайомила з рішенням ЦРНР щодо представлення інтересів закарп. українців на Паризькій мирн. конф.

У 08.1919 був призначений чехословац. владою головою Директорії Підкарпатської Русі – першого автономного уряду Закарпаття, 5.05.1920 – першим губернатором краю. У 03.1921 Ж. склав повноваження губернатора на знак протесту проти позиції чехословац. властей, що не погоджувалися на надання Закарпаттю автономії, приєднання до нього Пряшівщини та на участь закарпатців у виборах до парламенту.

Ж. повернувся до США, де зайнявся адвокат. практикою. У 1930-х відмовився від ідеї нац. окремішності закарп. русинів, яких став вважати складовою рос. нації. Під час ДСВ змінив свої античехословац. погляди, очолив Амер. карпаторус. центр. конференцію і видавав газ. "Карпатець" (1941–43), на сторінках якої пропагував потребу об'єднання Закарпаття з ЧСР.

П. у м. Піттсбург.

Літ.: Вегеш М., Токар М., Басараб М. Карпатська Україна в контексті українського державотворення. Ужгород, 2009. С. 35–37; *Віднянський С., Петрище П.* Політична діяльність закарпатської еміграції в США наприкінці 19-го – на початку 20-го ст. та її вплив на долю рідного краю // Українська діаспора. К.; Чикаго, 1993. Ч. 4; *Ладжун Ю. Ю.* Національна політика Чехословаччини в Підкарпатській Русі 1919–1923 років // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Історія". 2014. Вип. 1 (32). С. 89–97; *Панов А. В.* Американські русини, Томаш Масарик та уряд



ЖЕЛТВАЙ
Віктор Юлійович

Сполучених Штатів Америки як ключові гравці дипломатично-правового процесу у визначенні статусу Закарпаття після Першої світової війни // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Історія". 2011. Вип. 27. С. 153–156.

Андрій Королько

**ЖЕЛЕХІВСЬКИЙ
Микола Євгенович**

(д. і м. н. і с. н.) – адвокат, громад. діяч, держ. повітов. комісар ЗУНР. Випускник правн. ф-ту Львів. ун-ту. Проходив адвокат. практику в калус. адвоката А. Коса. З 1906 адвокат у Солотвині, згодом у Калуші.

У 10.1918 очолив повітов. НК УНДП для підготовки повстання у Калуші, члени якого 1.11.1918 перебрали владу в місті й повіті. Обраний держ. повітов. комісаром Калуського пов.; виконував обов'язки до 23.01.1919, коли новим комісаром призначений О. Дудкевич. 11.1918–05.1919 – голова Калуської повітов. УНРади.

Лім.: Альманах Станиславівської землі. Т. 1. Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1975; Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 1. Вінніпег, 1958.

Степан Кобута

**ЖЕЛІГОВСЬКИЙ
Люціан**

(Żeligowski Lucjan; 17.10.1865–09.07.1947) – польс. військ. діяч. Н. у м. Ошмяни (нині Білорусь). Полковник рос. армії, командир полку і д-зії (Одеса) 1-го польс. корпусу на Сході (1918).

У 06.1919 його 4-та д-зія (3,4 тис. вояків) у складі Одеської групи військ Антанти через Румунію прибула до Чернівців, а 23.06.1919 захопила Станиславів, змусивши відступити 2-гу Коломий. бригаду ГА. Невдовзі Ю. Пілсудський призначив ген. командиром 10-ї д-зії піхоти. Ген. броні (1923).

1925–27 – військ. міністр Польщі, 1935–39 – посол польс. сейму. Кавалер ордена Virtuti Militari. Автор праці "Wojna w roku 1920. Wspomnienia i rozważania" (1930).

П. у м. Лондон. Похований у м. Варшава.

Лім.: Литвин М. Р. Українсько-польська війна 1918–1919 рр. Львів, 1998; Encyklopedia wojskowa. Dowódcy i ich armie. Historia wojen i bitew. Technika wojskowa. Warszawa, 2007; Klimecki M. Wojna polsko-ukraińska o Lwów i Galicja Wschodnią 1918–1919 r. Aspekty polityczne i wojskowe. Warszawa, 1997; Kryśka-Karski T., Żurkowski S. Generałowie Polski niepodległej. Warszawa, 1991.

Микола Литвин

**ЖЕЛІСКО
Теодор**

(1894–04.1920) – четар УГА. Н. у с. Гологірки на Золочівщині. Студент Політехніки м. Львів.

Учасник ПСВ. З ГА перейшов р. Збруч.

П. від тифу в м. Бар.

Лім.: Посмертні згадки. Теодор Желіско // Громадська Думка. 1920. 29 квіт. С. 4.

Петро Сіреджук

**ЖЕЛТВАЙ
Віктор Юлійович**

(псевд.: Вышнянскій; 1886–1963 (за ін. даними – 1974)) – громад.-політ. і культ. діяч. Н. у с. Руські Комарівці (нині Ужгород, р-ну Закарп. обл.), за ін. даними – у с. Малий Бичків (нині Рахів, р-ну Закарп. обл.). Випускник Ужгород. богослов. семінарії, Будапешт. пед. акад-ї. 1910 висвячений у сан греко-катол. священника єпископом Ю. Фірцаком. 1910–25 – проф. учительської, 1925–34 – дир. греко-катол. жін. учительської семінарії, 1934–36 – викл. угор. мови чол. семінарії в Ужгороді. Обстоював укр. позиції, товаришував з А. Волошином та ін. закарп. українофілами.

Ж. включився в політ. діяльність після розпаду Австро-Угор. монархії. Один з ініціаторів створення Ужгород. нар. ради 11.1918 і скликання Всеукр. (Все-закарп.) конгресу в Хусті 21.01.1919, де було прийнято рішення про возз'єднання краю з Україною. Ред. газ. "Наука" (1914), відп. ред. газ. "Руська Краина" (1919), газ. "Свобода" (1922–23).

Чл. президії т-ва "Просвіта" та "Учител. громади". Входив до складу ЦК Християн.-нар. партії (1923–38). За

участь у відзначенні 20-річчя з дня проголошення соборності укр. земель у Хусті заарештований 1.04.1939 угор. владою і відправлений у табір Вар'юлопош. Після звільнення повернувся до с. Ляхівці Ужгород. р-ну і 1,5 р. перебував під наглядом поліції. Зазнав переслідувань радянських спецслужб. 1947 – на допитах в органах НКВС у м. Ужгород у зв'язку з арештом єпископа О. Хіри. Опрацював і видав "Письмо для русскаго народа Угорщини" (Унгвар, 1903). Автор праць на реліг. тематику "Живот святыхъ" (Унгвар, 1913), "Роздумай то добре!" (Ужгород, 1921).

П. у с. Середнє Ужгород. р-ну Закарп. обл. (за ін. даними – у м. Ужгород).

Літ.: Вегеш М., Токар М., Басараб М. Карпатська Україна в контексті українського державотворення. Ужгород, 2009. С. 178–179; *Габор В.* Желтвай Віктор // Українська журналістика в іменах. Львів, 1999. Вип. 6; *Хланта О.* Віктор Желтвай (1886–1974) // Карпатська Україна: Документи і матеріали. Хроніка подій. Персоналії. Т. 2. Ужгород, 2010. С. 537–542.

Андрій Королько

ЖЕНЕВСЬКА СЕСІЯ ЛІГИ НАЦІЙ

– перша сесія Ліги Націй. Працювала протягом 15.11–15.12.1920 в м. Женева (Швейцарія). Уряд ЗУНР в екзилі

намагався використати Ж.с.Л.Н. для актуалізації сх.-галиц. питання на міжнар. арені. 19.11.1920 уповноважений із закорд. справ ЗУНР С. Витвицький звернувся з телеграмою до віце-президента Ліги Націй, міністра закорд. справ ЧСР Е. Бенеша з проханням посприяти приїзду галиц. делегації до Женеви. У кін. 11.1920 до Женеви прибула делегація ЗУНР у складі Є. Петрушевича (голова), К. Левицького, С. Витвицького, Е. Брайтера та Й. Жана. Члени делегації провели кілька зустрічей з представниками Великої Британії, Франції, Італії та Японії, канад. делегатами – міністром справедливості Ш. Догерті та високим комісаром Канади в Лондоні Д. Перлі, чл. Ген. секретаріату Ліги Націй. Налагоджено контакти з Е. Бенешем та норвез. делегатом Ф. Нансеном, які надавали делегації ЗУНР неpubлічну підтримку. 28.11.1920 від імені УНРади ЗУНР Лізі Націй направлено ноту під назвою "До високого Союзу народів!" з додатком "Мотивування ноти Української Національної Ради Східної Галичини, предложені Союзу Народів"; домагалася права на самовизначення та самостійне держ. життя для укр. нас. Сх. Галичини. 2.12.1920 УНРада ЗУНР звернулася до Ліги Націй з нотою про польс. окупац. режим у Сх. Галичині, вимогами його ліквідації та визнання суверенних прав для укр. народу. Ноти



Женеvська сесія
Ліги Націй

УНРади були опубліковані в женеv. пресі. Діяльність делегації ЗУНР на Ж.с.Л.Н. справила вплив на позиції зх. д-в; мала своїм результатом розгляд проблеми Сх. Галичини Радою Ліги Націй під час Паризької сесії (23.02.1921).

Лит.: Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923. Документи і матеріали. Т. 5. Кн. 2 / уклад.: О. Карпенко, К. Мицан. Івано-Франківськ, 2011. С. 301–353; Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: Історія / кер. авт. кол. й відп. ред. О. Карпенко. Івано-Франківськ, 2001. С. 493–495; *Тищик Б.* Західно-Українська Народна республіка (1918–1923). Історія держави і права. Львів, 2004. С. 345–346.

Богдан Паска

ЖИДІВСЬКИЙ КУРІНЬ – узагальнена назва єврейс. нац. формувань у ЗУНР 1918–20. Найчастіше термін вживали як скорочену назву Жидівського пробоевого куреня 1-го Галиц. корпусу (з 08.1919 – Пробоевий курінь 1-го Галиц. корпусу, з 27.09.1919 – Терноп. курінь 6-ї бригади), ств. з підрозділу єврейс. міліції Тернополя в 06.1919 (іноді помилково вказують 04.1919) під командуванням С. Ляйнберга (з 08.1919 – сот. Березнюк). Підрозділ брав участь у польс.-укр. війні на боці ГА.

Чисельність Ж.к. складала бл. 500 осіб. У 10.1919 у складі Ж.к. були 8 старшин, 45 підстаршин, 130 муштрових і 226 немуштрових вояків (бойовий стан: 4 старшини, 27 підстаршин, 91 стрілець). Наприкінці 1919 більшість бійців Ж.к. захворіли на тиф. Частина з них повернулася до Тернополя, декотрі – до Одеси, у розпорядження Палестинського к-ту. Наказом по 1-му Галиц. корпусу від 24.01.1920 рештки Ж.к. (тоді – Терноп. куреня) передавали до складу групи озброєння та артилерії командування УГА.

Доволі умовно Ж.к. називають єврейс. сотню у складі 1-го Гуцул. пробоевого куреня (бл. 80 осіб) і єврейс. загін при 11-й Стрий. бригаді (бл. 70 осіб), які виникли у 06 – на поч. 07.1919.

Ж.к. також називають єврейс. міліцію (загони самооборони) на тер-ї ЗУНР, яка не брала участі в польс.-укр.

війні. Організована 11.1918 у Львові Єврейським к-том безпеки в кількості 5 постів єврейс. міліції, які одягала та озброювала укр. влада. Патрулі єврейс. міліції у Львові не виходили за межі своїх кварталів. 21–22.11.1918 деякі євреї-міліціонери під тиском поляків покинули Львів, після чого єврейс. міліція Львова була роззброєна поляками. Відомо, що перша єврейс. сотня, сформована після львів. погрому, вирушила на фронт на поч. 12.1918. Крім Львова, єврейс. міліція існувала в Тернополі, Підволочиську й Коломиї, однак у жодному з цих міст вона не втручалася у польс.-укр. протиборство. У Коломиї 31.10.1918 створили єврейс. міліцію (бл. 400 осіб) для охорони єврейс. власності й правопорядку під командуванням пор. Вахмана, яка в серед. 11.1918 саморозпустилася. У Тернополі єврейс. міліція під командуванням пор. Л. Соломона ств. 11.1918, реорганізована 06.1919 в Жидівський пробоевий курінь.

Відомо, що при ГА в 05.1919 планували створення окремого військ. підрозділу, що мав об'єднати Жидівський пробоевий курінь 1-го корпусу ГА та Кінно-кулеметну сотню 4-ї Золочів. бригади чет. Салька Роттенберга. Заг. кількість вояків цих формувань складала 300–350 осіб. Реалізувати ці плани не вдалося через наступ польс. військ.

Лит.: *Бемко В.* Листопадові події в Коломиї // “Над Прутом у лузі...” Коломия в спогадах. Торонто, 1962. С. 120–121; *Вовк Ф.* [Для докладнішого пояснення...] // Український Скиталець. Ліберець, 1921. Ч. 5 (Березень). С. 21–23; *Д[митро]. М[икитюк].* Жидівський курінь // Українська Галицька Армія / ред. Д. Микитюк. Т. 1. Вінніпег, 1958. С. 257–258; *Монолатій І.* Жидівський курінь // Енциклопедія Коломийщини. Зш. 6, літ. Е–Й. Коломия, 2014. С. 41; *Його ж.* Коломия в часи ЗУНР. Коломия, 2000. С. 34; *Нахман Г[ельбе]р.* Передісторія і історія жидівського пробоевого куреня I корпусу УГА // Український скиталець. Ліберець, 1921. Ч. 4 (лютий). С. 17–21; Ч. 5 (березень). С. 17–21; *Погребинська І., Гон М.* Євреї в Західноукраїнській Народній



Республіці (До проблеми українсько-єврейських взаємин). К., 1997. С. 45; Тинченко Я. Під зіркою Давида. Єврейські національні формування в Україні в 1917–1920 роках. К., 2014. С. 97–135; Хонігсман Я., Опельбаум Ю. Східногалицькі євреї і Західно-Українська Народна Республіка // Шофар. 1995. № 11. С. 6.

Іван Монолатій

ЖІНОЦТВО В ГА. Офіційної статистики про кількість жінок в УГА немає. Відомо 100 імен, але ці дані неостаточні. З них понад 60 % служили в санітарних частинах. Студентки, учениці старших класів г-зій, учительки, дружини військових брали приклад з О. Степанів, С. Галечко та Г. Дмитерко, які служили ще в УСС. Працювали в корпусних і бригадних шпиталях, фронтових лазаретах, пересувних санітарних потягах, перев'язочних пунктах, епідемічних лікарнях. Виконували обов'язки медсестер, лікарів і фельдшерів. 10 отримали звання санітарного хорунжого, 11 померли від тифу, дизентерії.

Більшість пройшли мед. курси, організовані 1912 "Жіночою громадою", практикувались у шпиталях австр. армії та "Української самаритянської помочі". Під час польс.-укр. війни гол. медсестра австр. гарнізон. шпиталю М. Скубів та А. Конрад організували в Тернополі мед. курси для 42 учениць.

Жінки розпочали діяльність у санітар. службі збройних сил ЗУНР ще в перші дні військ. протистояння у Львові, Городку та Жовкві. М. Гіжовська керувала медчастиною у приміщенні львів. пошти; З. Копертинська разом із З. Русиною – у приміщенні Галиц. сейму. В окружних шпиталях ("лічницях") працювали: Т. Туна (Бережани), Я. Рудницька (Дрогобич), Н. Хомишин (Самбір), О. Чайківська (Чортків). Санітарним четарем групи "Схід", згодом – 8-ї Самбір. бригади була З. Копертинська, санітаркою летун. відділу ГА у Красному – Ю. Нементовська (донька письмен. У. Кравченко). Санітарний хорунжий Козацького загону ім. Гонта І. Шмігельська-Климкевич двічі потрапляла в полон. Монахині ЧСВВ сестра Домінія та сестра Килистина працювали в польовому шпиталі 2-го корпусу УГА.

Серед імен жінок-медиків також відомі: М. Віхер, К. і П. Гладилевич, О. Голубець, М. Дзуль, Ю. Крива, О. Кривокульська, В. Лев, С. Лебедович, М. Мамчин, М. Матейко, К. Миськів-Коваль, С. Монджейовська, Р. Олексин, М. Пашко-Рибак, К. Петруняк, Н. Полотнюк, С. Рибчак, сестри П. і К. Рудковські, Я. Сандул, Селянська, М. Сенежак, І. Сенишин, О. Скварко-Матвійчук, А. Столбіна, О. Стрілецька, С. Ступницька, А. Терчинська, М. Фединська-Білозор, І. Чорноморець, М. Яворська, М. Янович. У мед. службі ЗУНР працювали також

німкені (Г. Мюллер, Г. Нізе, М. Лянценберг) та єврейки (зокр. С. Цукерберг).

Жінки виконували обов'язки зв'язкових і розвідниць, однак імена більшості з них невідомі. Особливо відзначилися В. Кунда, В. Коцюмбас-Літинська, С. Пашкевич. У лавах 7-ї Львів. бригади перебувала розвідниця Р. Гуменна. Окремі брали безпосередню участь у військ. діях: О. Степанів – чл. Боевої управи ГА, четар 4-ї Золочів. бригади ГА воювала до осені 1919; хорунжа О. Підвисоцька 15.05.1919 перейняла командування сотнею після поранення командира 5-ї сотні 8-ї Самбір. бригади В. Каравана в бою під с. Гошани (нині с. Градівка Городоц. р-ну Львів. обл.).

Жінки працювали в канцеляріях машиністками, телефоністками і телеграфістками. У канцелярії штабу 3-го корпусу ГА служили сестри М. Захаріїв-Рудницька та О. Захаріїв-Томоруг, Е. та К. Лянге, Літинська, Качмарська.

При окремому Залізному загоні ГА (після злиття з армією УНР – окремому Залізному загоні Армії УНР ім. отамана Івана Бистрина), організованому сот. І. Сіяком, ств. 4-та жін. сотня з 36 бійців. Серед них: Я. Вітошинська-Дрогомирецька, С. Вітошинська-Девоссер, С. Дзига, М. Городиська, О. Левицька, М. Мельник, Т. Мосора, М. Ткачук, С. Сіяк, сестри Павлусевич, сестри Савчук та ін. Командир сотні – хор. М. Крива. У Чорткові за рахунок гімназисток чисельність жін. сотні зросла до 76. Вели бої під Нижневом і Копичинцями (нині Гусятин. р-ну Терноп. обл.). У 07.1919 загін узяв участь у поході на Київ. У бою під Кривцем (Київщина) 10.09.1919 жін. сотня потрапила в більшов. полон. Доля більшості з них невідома.

Під час листопадових боїв у Львові жінки працювали на військ. кухнях (у Нар. домі, ратуші, будинку сейму і Духовної семінарії). Тоді ж була важко поранена кер. військ. кухні М. Колесса. На Самбірщині Н. Чайковська (дружина письм., повітов. комісара А. Чайковського) організувала пункт для постачання харчами укр. військових у Львові.

Жінки опікувалися укр. полоненими і їхніми родичами, дбали про

забезпечення медикаментами, теплими речами, продуктами харчування та ін. У рамках УГК діяла жін. секція, яка виконувала функції Червоного Хреста. Під його егідою у 01–02.1919 О. Косевич, Д. Старосольська і С. Олеськів відвідали укр. полонених у польс. концтаборах Домб'є, Вадовичі й Пікулічі. Важливу роль відігравали жінки у культ.-пропаганд. роботі.

Лит.: Байдак М. Жіночий досвід війни (на прикладі участі жінок у збройних формуваннях ЗУНР) // Галичина. Ч. 25–26. Івано-Франківськ, 2014. С. 281–289; *Бежук О.* Участь жіноцтва в українському національно-визвольному русі початку ХХ століття // Вісник НУ "Львівська політехніка". Серія: "Держава та армія". 2006. № 571. С. 194–200; *Литвин М.* Українсько-польська війна 1918–1919 рр. Львів, 1998; Мілена Рудницька: Статті. Листи. Документи: збірник. Львів, 1998. С. 365–380.

Оксана Дрогобицька

ЖУК Андрій Ілліч

(псевд.: А. Андрієнко, А. Ільченко, А. Вовчанський, Хрущ, А. Беволит, А. Критський; крипт.: А.Ж., А.Б., А.К-ий, А.В., Observer; 14.07.1880–03.09.1968) – громад. і політ. діяч, публіцист, кооператор, історик рев. руху та сусп.-політ. думки, геополітик. Дійсний чл. НТШ (1961). Н. у с. Вовчок (нині Лубен. р-ну Полтав. обл.). Навч. у 3-річній парафі-



яльній шк. з 1901 чл. РУП, дописував до її парт. органів – “Гасло” (Чернівці, 1902–03), “Селянин” (Чернівці, Львів, 1903–05). Один із засн. гуртка РУП – Союзу службовців на залізницях півдня Росії (Харків, 1903), активний учасник відкриття пам’ятника І. Котляревському в Полтаві (30.08.1903). У революц. подіях 1905–07 брав участь як сільс. агітатор на Харківщині та Полтавщині. З 1906 чл. ЦК УСДРП, видавав газ. “Боротьба” (Київ, 1906), співробітник парт. пресових органів – “Вільна Україна” (СПб, 1906), “Слово” (Київ, 1906), “Соціал-демократ” (Полтава, 1907); за революц. діяльність кілька разів ув’язнений рос. владою. У кін. 1907 виїхав до Львова, де проживав до поч. ПСВ. Працював у Крайовому союзі кредитовому (з 1928 – Ревізійний союз українських кооператив (РСУК)) на посадах ред. його періодичних видань – “Економіст” і “Самопоміч” (1909–14), дописував до соціал.-демократ. – “Земля і воля” (1908) і “Праця” (1909–10), заг.-демократ. органів – “Діло”, київ. “Рада”, був головою ЗГ УСДРП у Львові (1908–11). Виступив на 1-му Укр. просвітньо-екон. конгресі (1909) з програмним рефератом про значення кооперації у визвол. змаганнях укр. народу, був чл. управи т-в “Просвіта” і “Сільський господар” (1910–14). Від 1909 ініціював загальнопарт. дискусію про висунення на чільне місце в програмі УСДРП нац. питання, про пошук союзників у таборі націонал-демократії, за що 1911 виключений з її рядів. Ініціатор і учасник березневої 1911 наради наддніпрян. емігрантів, на якій створено групу “Вільна Україна” з завданням пропаганди ідей незалежної України. 1912 заснував Укр. інформаційний к-т з метою популяризації укр. справи у світі.

1914–18 – один із засновників і чл. президії СВУ, співред. “Вістника СВУ” (1914–17), ред. “Вістника політики, літератури й життя” (1918). Багато зусиль доклав у справі нац.-просвітницької роботи серед укр. полонених у таборах Австро-Угорщини та Німеччини, формування Синьо- та Сірожупанної д-зій. У 08.1914 переїхав до Відня. Був чл. ГУР (1914–15), ЗУР (1915–16), Боевої

(потім – Центр.) управи УСС (1915–20) у Відні. За укр. влади на дипломатичній службі – радник посла УД у Відні в справах військовополонених, голова “похідної канцелярії” МЗС УНР, секретар двох нарад голів дипломатичних представництв УНР–ЗУНР (Відень, 18–22.06; Карлсбад, 6–14.08.1919). Засуджував квітневу (1920) угоду С. Петлюри з Польщею щодо підпорядкування їй ЗУЗ. Деякий час працював референтом Диктатора ЗУНР Є. Петрушевича. На поч. 1920-х співпрацював із Закорд. центром ЗУНР у Відні, брав активну участь в утворенні та роботі К-ту оборони ЗУЗ (1923–25), друкувався в “Українському прапорі” (Відень–Берлін, 1920–29), “Раді” (Львів), дописував до укр. часописів Америки і Канади. Співзасн. Всеукр. нац. ради (1921), утвореної з опозиційних до С. Петлюри партій. Був співробітником органу партії хліборобів-демократів “Нове слово” (Зальцведель), ж. “Визволення” (1923), пропагував ідею Галицько-Волин. д-ви.

Після 1923 перейшов на радяно-фільські позиції, сподіваючись на побудову самост. України націонал-комуністами. 1930 відійшов від активної політики, повернувся до Львова, керував статистичним відділом РСУК. Співпрацював у його періодичних органах: “Господарсько-кооперативний часопис”, “Кооперативна республіка”, “Календарець кооператора”, був ред. “Кредитової кооперації”, співред. видань вид. кооперативи “Хортиця”; секретарем Ділового к-ту Громад. к-ту рятунку України у Львові (1933); співред. час. “За Україну” (1933); чл. Т-ва укр. кооператорів, Т-ва допомоги емігрантам у Львові, співпрацював у календарі-альманасі “Дніпро” (1923–39), друкувався у “Ділі” та “Новому часі”.

З рад. окупацією Львова 1940 таємно перейшов рад.-нім. кордон й оселився у Відні. Був активним діячем віден. укр. громади. Друкував статті на сусп.-політ. тематику в періодичних виданнях Європи, США й Канади: “Українському віснику”, “Краківських вістях”, “Вільній Україні”, “Українському самостійнику” та “Сучасності”, досліджував



ЖУКОВСЬКИЙ
Андрій Кіндратович

історію укр. революц. руху поч. 20 ст, нац. сусп.-політ. думки, впорядковував свій архів, який зберігається в Канад. нац. архіві.

П. і похований у м. Відень.

Літ.: Витанович І. Андрій Жук (Львів, 1938; *Гурич І. У тіні В. Липинського* (А. Жук як політичний мислитель й дослідник історії визвольного руху) // Молода нація. 2002. № 3 (24); *Його ж. "Федераліст" очима "самостійника"* (до історії написання статті А. Жука "М. Грушевський та СВУ" // Там само; ЕІУ. Т. 3. К., 2005. С. 170; *Жук Ю. Спогади про батька* // Політика і час. 1994; *Осташко Т. А. Жук в добі національно-визвольних змагань* // Молода нація. 2002. № 3 (24); *Патер І., Пастушенко Р. Андрій Жук (1880–1968)* // Українські кооператори: історичні нариси. Т. 2. Ч. 3. Львів, 1999; *Патер І. Андрій Жук: політик, кооператор, публіцист* // Вісник Львівської комерційної академії. Львів, 1998; *Його ж. А. Жук і Союз визволення України* // Молода нація. 2002. № 3 (24); *Його ж. Союз визволення України: проблеми державності і соборності*. Львів, 2000; *Срібняк І. Полонені українці в Австро-Угорщині та Німеччині (1914–1920)*. К., 1999; *Сніцарчук Л. Жук А.* // Українська журналістика в іменах. Вип. 3. Львів, 1996.

Ігор Гурич, Іван Патер

ЖУКОВСЬКИЙ Андрій Кіндратович

(1889–22.02.1951) – адвокат, громад.-політ. діяч, четар Січових стрільців. Н. у с. Дорофіївка Підволочиського пов. (нині Підволочис. р-ну Терноп. обл.). Навч. у Підволочиську, в укр. г-зії м. Тернопіль, на правн. ф-ті Львів. ун-ту.

Під час ПСВ – доброволець Легіону УСС з 1916, воював на Рос. фронті. В ході одного з боїв потрапив до рос. полону. Від кін. 1917 – один з кращих старшин у курені (згодом – полку) Січових стрільців під командуванням Є. Коновальця, охороняв УЦР в Києві; згодом – сотник Армії УНР. Працював у Мін-ві закорд. справ України, в 02.1918 як чл. делегації УНР брав

участь у переговорах у м. Брест-Литовський щодо укладення мирн. договору. Під час проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР – один з тих, хто забезпечував охорону на Софіївському майдані в Києві.

Після війни здобув учений ступінь д-ра права у Львів. ун-ті. До 1939 займався адвокат. практикою в Підволочиську. Зі встановленням у 09.1939 рад. влади на ЗУЗ, уникаючи переслідувань органів НКВС, переховувався у с. Голошинці Підволочис. р-ну. Під час нім. окупації 1941–44 – голова окружного Укр. допомогового к-ту в Тернополі.

1944 виїхав до ЧСР, звідти – до Зх. Німеччини. Працював у м. Мюнхен в УВУ. 1948 емігрував до США.

П. у м. Чикаго (США).

Літ.: Волинський Б., Гасай Є. Жуковський Андрій Кіндратович // ТЕС. Т. 1. Тернопіль, 2004. С. 583; Корпус січових стрільців: Воєнно-історичний нарис / за ред. О. Бабія та ін. Чикаго, 1969. С. 236; *Лазарович М. В. Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба*. Тернопіль, 2016; *Шляхами Золотого Поділля. Т. 3 : Тернопільщина і Скалатщина : регіональний іст.-мемуарний зб.* / ред. кол.: Р. Миколаєвич та ін. Філадельфія, Пенсильванія, 1983. С. 95.

**Микола Лазарович,
Богдан Мельничук**

ЖУКОВСЬКИЙ Євген Іванович

(05.07.1869–07.04.1944) – педагог, агроном, громад. діяч, чл. укр. уряду Буковини (Кіцман. періоду). Батько І. та Я. Жуковських. Н. у с. Чуньків (нині Заставнів. р-ну Чернів. обл.) у відомій родині іконописців Жуковських. 1884–89 навч. в держ. вищій г-зії м. Чернівці, з 1886 отримував стипендію в сумі 150 гульденів щорічно. Через матеріальні нестатки змушений залишити навч.; з 1890 працював пом. учителя, згодом учителем у школі с. Чуньків. Матуральні іспити склав у 07.1892 в держ. учительській семінарії в Чернівцях, де в 11.1894 склав кваліфікаційний учительський іспит. Здійснив 2-місячну



навч. подорож до найкращих рільничих шкіл Австрії та Німеччини, після якої в 03.1897 склав у Відні кваліфікаційний іспит на викладача в рільничих школах. У 09.1897 іменованій директором відкритої 13.10.1897 буковин. крайової рільничої школи в Кіцмані з укр. викладовою мовою (очолював до 1918). Викладав заг. та спец. продукцію тварин, заг. і спец. к-ру рослин, переробку с.-г. продукції, ветеринарію, садівництво та городництво, бджолярство, провадження господарки та бухгалтерії. Автор "Учебника рільництва для шкіл рільничих і споріднених закладів, а також до ужитку для практичних рільників" (Чернівці, 1903) і низки статей з проблем рільництва укр. та нім. мовами. Чл. філії т-ва "Українська школа" в Кіцмані, з 11.12.1898 – чл. правління філії. Чл. Буковин. крайової культ. ради від часу її заснування в 07.1900 до 1911. 04.1902–01.1904 – ред. укр. додатка "Селянин" до буковин. крайового час. "Буковинські господарські листки". На перших заг. зборах Союзу укр. хлібороб. спілок на Буковині "Селянська каса" (10.05.1903 в Нар. домі в Чернівцях) обраний членом правління Союзу (голова С. Смаль-Стоцький). 1904–07 – екон. кер. (господар), з 1907 – голова "Руської бурси" в Кіцмані, що надавала житло та пед. опіку укр. сел. дітям, які навчалися в середніх школах м. Кіцмань. 06.1906 – кін. 1911 – заст. голови пові-

тової хлібороб. спілки в Кіцмані. Депутат громад. ради в Кіцмані, з 06.1905 – чл. Кіцман. повітов. шкільної ради.

Чл. укр. повітов. к-ту в Кіцмані (голова Є. Ярошинський), який 4.11.1918 від імені УНРади перебрав владу в Кіцманському пов. від австр. повітов. старости Л. Гояна. Держ. секретар фінансів (спільно з О. Доспілем) укр. уряду Буковини після окупації Чернівців рум. військом та перенесення осередку буковин. УНРади до Кіцмані. 17.11.1918 заарештований рум. військовими разом з рештою членів укр. уряду й ув'язнений у військ. тюрмі м. Чернівці. Усунений рум. окупац. владою з посади директора крайової рільничої школи в Кіцмані.

Після виходу на пенсію в серед. 1920-х проживав у Кіцмані. До останніх днів життя чл. т-ва "Укр. нар. дім" у Чернівцях. Разом з дружиною Євфрозіною доглядав онука Богдана, осиротілого після смерті 1936 їхньої доньки Л. Тарко та зятя М. Тарка, колиш. вістун УСС і четаря УГА, розстріляного більшовиками в Чернів. в'язниці наприкінці 06.1941.

П. у м. Чернівці в домі свого сина, д-ра медицини М. Жуковського. Похований без надгробного напису поруч із донькою Лялею в гробівці родини Тарків у 41-му кварталі Руського цвинтаря в м. Чернівці.

Лит.: В черновецькій семінарії учительській // Буковина. 1894. 23 (11) листоп.; *Добржанський О., Старик В.* Бажаємо до України. Змагання за українську державність на Буковині у спогадах очевидців (1914–1921). Одеса, 2008. С. 930–934; Ілюстрована хроніка товариства "Український Народний Дім" у Чернівцях 1884–1934. Чернівці, 1934. С. 65; *Левицький М.* Перші загальні збори Союзу руских хліборобських спілок на Буковині "Селянська Каса" // Буковина. 1903. 4 (17) трав.; Справоздане річне буковинської краєвої школи рільничої в Кіцмані видане директором Євгенієм Жуковским за VI. шкільний рік 1902/1903. Кіцмань, 1903; Land- und Forstwirtschaftliche Unterrichts-Zeitung. XIII. Jahrgang. 1899. Wien, 1899. С. L.

Володимир Старик

ЖУКОВСЬКИЙ

Роман Петрович

(10.08.1887–18.09.1922) – правник, урядовець ЗУНР. Н. у м. Станиславів (нині Івано-Франківськ) у сім'ї службовця. Випускник правн. ф-ту Львів. ун-ту. Урядник у Заставні на Буковині, потім у крайовому уряді в Чернівцях.

Під час ПСВ служив в управі табору для біженців у Вольфсбергу (Австрія). Від 1918 працював у повітов. старостві в Снятині. Після Листопадового чину обраний заступником повіт. комісара Г. Мартинця; на цій посаді брав участь у розбудові укр. влади на Снятинщині. У 01.1919 призначений референтом у ДСЗас у Станиславові. Разом з ГА перейшов за р. Збруч, перебував у Кам'янці-Подільському. 1920 повернувся до Галичини. Готувався до адвокат. діяльності.

П. від важкої недуги в м-ку Солотвин (нині смт Богородчан. р-ну Івано-Франк. обл.).

Лит.: Королько А. Становлення й функціонування органів української влади на Покутті в період існування Західно-Української Народної Республіки (1918–1919 рр.) // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Івано-Франківськ, 2011. Вип. 20. С. 61; По смертні згадки. Роман Жуковський // Діло. 1922. Ч. 32. С. 7.

Петро Гуцал

СПИСОК ОСНОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

авіац. – авіаційний
австр. – австрійський
австро-угор. – австро-угорський
адм. – адміністративний
акад. – академік, академічний
акад-я – академія
амер. – американський
АН – Академія наук
АН України – Академія наук України (від 1991)
англ. – англійський
ап. – апостол
АР – Автономна республіка
араб. – арабський
арк. – аркуш
АРСР – Автономна Радянська Соціалістична Республіка
артилер. – артилерійський
археол. – археологічний
архів. – архівний
архіт. – архітектор (з прізвищем), архітектурний
АТ – акціонерне товариство
афг. – афганський
афр. – африканський
АРРз – Державний архів у м. Перемишль
б/м – без місця видання
б/р (б/г) – без року видання (рос. – без года издания)
балт. – балтійський
бас. – басейн (з назвою річки)
бельг. – бельгійський
берез. – березень
білорус. – білоруський
б-ба – боротьба
б-ка – бібліотека
бл. – близько (з числом)
БНР – Білоруська Народна Республіка
болг. – болгарський
брацлав. – брацлавський
брит. – британський
бронз. – бронзовий
буд. – будівельний
буд-во – будівництво
бурж. – буржуазний
в-во – воєводство

верес. – вересень
ВЗ УГВР – Великий збір Української головної визвольної ради
вид. – видання
вид-во – видавництво
визвол. – визвольний
викл. – викладач
виконком – виконавчий комітет
вип. – випуск
вир-во – виробництво
відп. – відповідальний
військ. – військовий
вінниц. – вінницький
вірм. – вірменський
ВКП(б) – Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
ВМФ – військово-морський флот
ВНЗ – вищий навчальний заклад
ВНК – Волинський народний комітет
ВНР – Всеукраїнська національна рада
внутр. – внутрішній
воєн. – воєнний
воєнком – воєнний комісар
волин. – волинський
ВР – Верховна Рада
ВРНГ – Вища рада народного господарства
Всеобуч – рос. Всеобщее военное обучение
ВТТ – виправно-трудоий табір (табори)
ВУАН – Всеукраїнська академія наук
вул. – вулиця (з назвою)
ВУСПП – Всеукраїнська спілка пролетарських письменників
ВУЦВК – Всеукраїнський центральний виконавчий комітет
ВЧК – Всеросійська надзвичайна комісія
г. – гора (з назвою)
га – гектар (з числом)
ГА – Галицька Армія (листопад 1918 – жовтень 1919 р.)
газ. – газета (з назвою)
галиц. – галицький
Галревком – Галицький революційний комітет

- гвард.** – гвардійський
ГДА СБУ – Галузевий державний архів Служби безпеки України
г-во – господарство
ген. – генерал (з прізвищем), генеральний
Генштаб – Генеральний штаб
геопр. – географічний
гетьман. – гетьманський
г-зія – гімназія
ГНК (ГАНКА) – Галицька надзвичайна комісія
гол. – головний
голл. – голландський
госп. – господарський
ГПУ – Державне політичне управління (рос. – Государственное политическое управление)
грец. – грецький
грн – гривня
громад. – громадський
ГРР – Головна руська рада
ГСРР – Галицька Соціалістична Радянська Республіка
груд. – грудень
губ. – губернія
губком – губернський комітет
ГУЛАГ – Державне управління таборів (рос. – Государственное управление лагерей)
ГУДМ – Група української державницької молоді
ГУНМ – Група української національної молоді
ГУР – Головна українська рада
д. і м. с. н. – дата і місце смерті невідомі
ДА – Добровольча армія
ДА УНР – Дієва Армія Української Народної Республіки
ДАВО – Державний архів Вінницької області
ДАІФО – Державний архів Івано-Франківської області
ДАЛО – Державний архів Львівської області
ДАТО – Державний архів Тернопільської області
д-ва – держава
демократ. – демократичний
держ. – державний
дес. – десятник (з прізвищем)
Дж. – джерела (в бібліографії)
д-зія – дивізія
див. – дивіться
дир. – директор
дис. – дисертація
дніпроп. – дніпропетровський
доц. – доцент
ДП – (англ. Displaced Persons) табір для переміщених осіб
ДПУ – Державне політичне управління
д-р – доктор
драм. – драматичний
ДС – Державний Секретаріат
ДСВ – Державний секретаріат віроісповідання
ДСВ – Друга світова війна
ДСВнС – Державний секретаріат внутрішніх справ
ДСВС – Державний секретаріат військових справ
ДСЗаС – Державний секретаріат закордонних справ
ДСЗС – Державний секретаріат земельних справ
ДСОВ – Державний секретаріат освіти і віроісповідань
ДСПР – Державний секретаріат публічних робіт
ДСПО – Державний секретаріат праці та суспільної опіки
ДСПТ – Державний секретаріат пошти і телеграфу
ДСС – Державний секретаріат судівництва
ДССЗ – Державний секретаріат суспільного здоров'я
ДСТП – Державний секретаріат торгівлі і промислу
ДСФ – Державний секретаріат фінансів
ДСШ – Державний секретаріат шляхів
ДСШПТ – Державний секретаріат шляхів, пошти і телеграфу
ДХУ (УХУ) – Державний харчовий уряд (Український харчовий уряд)
екон. – економічний
ЄНРада – Єврейська національна рада
енцикл. – енциклопедія
етногр. – етнографічний
ЕІУ – Енциклопедія історії України
ЕСУ – Енциклопедія Сучасної України
ЕУ – Енциклопедія українознавства
єврейс. – єврейський
європ. – європейський

ж. – журнал (з назвою)
житомир. – житомирський
жін. – жіночий
жовт. – жовтень
зав. – завідувач, завідуючий
 (при назві установи чи посади)
заг. – загальний
заг.-освіт. – загальноосвітній
закарп. – закарпатський
закорд. – закордонний
залізн. – залізничний
зап. – записки
 (у значенні “наукові праці”)
запоріж. – запорізький
засл. – заслужений
засн. – засновник
заст. – заступник
затв. – затверджений, затверджувати
зб. – збірник, збірка
з-д – завод
ЗГ – Закордонна група
ЗГ УНТП – Закордонна група УНТП
ЗГ УНРади – Закордонна група
 УНРади
ЗДА – З’єднані Держави Америки
 (Сполучені Штати Америки)
зібр. – зібрання
ЗМІ – засоби масової інформації
ЗНТШ – “Записки Наукового
 товариства імені Шевченка”
зовн. – зовнішній
зокр. – зокрема
ЗОУНР – Західна Область Української
 Народної Республіки
ЗОШ – загально-освітня школа
ЗС – Збройні Сили
ЗСПР – Збройні сили Півдня Росії
ЗУЗ – західноукраїнські землі
ЗУНР – Західно-Українська Народна
 Республіка
ЗУР – Загальна українська рада
ЗУТЛН – Західно-Українське
 товариство Ліги Націй
зх. – захід, західний
ім. – імені
імп. – імператор, імператриця
 (з іменем)
ін. – інший
інж. – інженер
іноз. – іноземний
ІНО – Інститут народної освіти
ін-т – інститут (навчальний або
 науковий заклад)
інтернац. – інтернаціональний

істор. – історичний
ІСДПБ – Інтернаціональна
 соціал-демократична партія Буковини
італ. – італійський
К. – Київ (у бібліографії)
кавалерійс. – кавалерійський
канад. – канадський
канд. – кандидат, кандидатський
канд. істор. н. – кандидат історичних наук
канд. філол. н. – кандидат
 філологічних наук
канд. філос. н. – кандидат
 філософських наук
канд. юрид. н. – кандидат юридичних
 наук
катол. – католицький
каф-ра – кафедра
квіт. – квітень
КДБ – Комітет державної безпеки
кер. – керівник
кер-во – керівництво
київ. – київський
кін. – кінець (при цифрах, датах)
км – кілометр
км² – кілометр квадратний
кн. – книга (з назвою)
кн. – князь, княгиня
 (з іменем чи прізвищем)
козац. – козацький
кол. авт. – колектив авторів
колг. – колгоспний
колиш. – колишній
команд. – командувач, командир
комбриг – командуючий бригадою
Комінтерн – Комуністичний
 Інтернаціонал
комуніст. – комуністичний
конф. – конференція
концтабір – концентраційний табір
кооп. – кооперативний
кор-во – королівство
Кор-во СХС – Королівство Сербів,
 Хорватів і Словенців
 (після 1929 р. – Югославія)
королів. – королівський
КПА – Комуністична партія Австрії
КП(б)У – Комуністична партія
 (більшовиків) України
КПЗУ – Комуністична партія Західної
 України
КПРС – Комуністична партія
 Радянського Союзу
КПСГ – Комуністична партія Східної
 Галичини

КПУ – Комуністична партія України

к-ра – культура

крб – карбованець (з числом)

кримськотатар. – кримськотатарський

крипт. – криптонім

КРПП – Комуністична робітничая

партія Польщі

к-т – комітет

КУД – Колегія уповноважених

диктатора

культ. – культурний

КУН – Конгрес українських

націоналістів

лат. – латинський

латв. – латвійський

ЛВ – Летунський відділ

лип. – липень

листоп. – листопад

литов. – литовський

літ. – літературний

ЛНБ – Львівська національна наукова

бібліотека ім. В. Стефаника

ЛНВ – “Літературно-науковий вісник”

л-ра – література

Літ. – література (в бібліографії)

лубен. – лубенський

лют. – лютий

лютн. – лютневий

львів. – львівський

м – метр

м. – місто (з назвою)

м. – море (з назвою)

М. – Москва (у бібліографії)

м. н. с. – молодший науковий

співробітник

мал. – малюнок

маш.-буд. – машинобудівний

МВС – Міністерство внутрішніх справ

МГБ – Міністерство державної

безпеки (рос. – Министерство

государственной безопасности)

мед. – медичний

медсестра – медична сестра

МЗС – Міністерство закордонних

справ

миколаїв. – миколаївський

миргород. – миргородський

мист-в – мистецтво

мист-во – мистецтво

міжнар. – міжнародний

мін-во – міністерство

місц. – місцевий

міськ. – міський

міськрада – міська рада

м-ко – містечко (з назвою)

млн – мільйон

млрд – мільярд

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я

молдав. – молдавський

молдов. – молдовський

МОНВ – Міністерство освіти, науки

і віроісповідання

мор. – морський

моск. – московський

МП – Московський патріархат

МТС – машинно-тракторна станція

муз. – музичний

н. – народився

н. е. – нова ера, наша ера

н. р. – навчальний рік

н. с. – науковий співробітник

н. ст. – новий стиль

навч. – навчальний, навчався,

навчання

НАН України – Національна академія

наук України (з 1994)

напр. – наприклад

наприк. – наприкінці

нар. – народний

нарком – народний комісар

наркомат – народний комісаріат

Наркомос – Народний комісаріат

освіти

нас. – населення

наук. – науковий

НАФ України – Національний

архівний фонд України

нац. – національний

нач. – начальник

НБУВ – Національна бібліотека

України ім. В. Вернадського

НДІ – науково-дослідний інститут

НДР – Німецька Демократична

Республіка

невід. – невідомий, невідомо

нім. – німецький

НК – Народний комітет

НК УНДО – Народний комітет

Українського національно-

демократичного об'єднання

НК УНДП – Народний комітет

Української національно-

демократичної партії

НК УНТП – Народний комітет

Української народної трудової партії

НКВС – Народний комісаріат

внутрішніх справ

НКГА – Начальна команда Галицької армії
НЛП – Націонал-ліберальна партія
ННС – Народно-національний союз (ендеки)
норвез. – норвезький
НРМК в м. Париж – Найвища рада мирної конференції в м. Париж
НРУ – Народний рух України
НТШ – Наукове товариство імені Т. Шевченка
НЦП – Націонал-цараністська партія Румунії
о. – отець (з іменем)
ОбВУА – Об'єднання бувших вояків-українців в Америці
обком – обласний комітет
обл. – область (з назвою), обласний
обл. ц. – обласний центр
ОВК – Окружна Військова Команда
ОВО – Окремий військовий округ
ОДА – обласна державна адміністрація
одес. – одеський
ОДПУ – Об'єднане державне політичне управління
ОК – організаційний комітет
оо. – отці
ООН – Організація Об'єднаних Націй
ООСЧУ – Організація Оборони Чотирьох Свобід України
опубл. – опублікований, опубліковано, опублікувати
орг. – організаційний
орг-ція – організація
освіт. – освітній
осн. – основний
от. – отаман (з прізвищем)
ОУН – Організація українських націоналістів
ОУН(б) – Організація українських націоналістів (бандерівців)
ОУН(м) – Організація українських націоналістів (мельниківців)
офіц. – офіційний
п. – помер
парт. – партійний
партизан. – партизанський
ПАС – Південно-Африканський Союз
ПВК – Повітова військова команда
пд. – південь, південний
пд.-зх. – південно-західний
пд.-сх. – південно-східний
пед. – педагогічний

перекл. – переклад
підполк. – підполковник (з прізвищем)
піх. – піхотний
пл. – площа
ПЛК – Польська ліквідаційна комісія
пн. – північ, північний
пн.-зх. – північно-західний
пн.-сх. – північно-східний
ПНР – Польська Народна Республіка
ПОВ – Польська організація війська
пов. – повіт (з назвою)
пол. – половина
політ. – політичний
політбюро – політичне бюро
політех. – політехнічний
політуправління – політичне управління
полк. – полковник (з прізвищем)
полтав. – полтавський
польс. – польський
пом. – помічник
пор. – поручник (з прізвищем)
поч. – початок
ППО – протиповітряна оборона
ППС – Польська партія соціалістична
ППСД – Польська партія соціал-демократична
правосл. – православний
прим. – примітки
прит. – притока (з назвою)
прізви. – прізвище
пров. – провінція
пров. н. с. – провідний науковий співробітник
пром. – промисловий
пром-ть – промисловість
проф. – професор
профспілка – професійна спілка
ПСВ – Перша світова війна
псевд. – псевдонім
псков. – псковський
ПУН – Провід українських націоналістів
р. – рік (з числом)
р. – ріка (з назвою)
р. і м. н. і с. н. – рік і місце народження і смерті невідомі
р. н. і р. с. н. – рік народження і рік смерті невідомі
р. н. н. – рік народження невідомий
р. с. н. – рік смерті невідомий
рад. – радянський
райвиконком – районний виконавчий комітет

- райком** – районний комітет
райцентр – районний центр
РВ – Розвідочний відділ
РВР – Революційна військова рада
РДС – Рада Державних Секретарів (уряд ЗУНР)
ревком – революційний комітет
революц. – революційний
ред. – редактор, редакційний
редколегія – редакційна колегія
реж. – режисер
реліг. – релігійний
респ. – республіканський
РКП(б) – Російська комуністична партія (більшовиків)
РКЦ – Римо-католицька церква
РМ – Рада Міністрів
р-н – район
РНК, Раднарком – Рада народних комісарів
РНМ – Рада народних міністрів
робітн. – робітничий
рос. – російський
РПЦ – Російська православна церква
рр. – роки
РРФСР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РСДРП(б) – Російська соціал-демократична робітничая партія (більшовиків)
РСР – Радянська Соціалістична Республіка
РСФРР – Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка (до 1937)
РСЧА – Робітничо-селянська червона армія
рум. – румунський
РУП – Революційна українська партія
РУРП – Русько-українська радикальна партія
РФ – Російська Федерація
с. – село (з назвою), сторінка (з цифрою)
с. госп-во – сільське господарство
с.-г. – сільськогосподарський
самост. – самостійний
СБУ – Служба безпеки України
СБУВК – Союз бувших українських вояків у Канаді
св. – святий
світ. – світовий
СВК – Сіоністський виконавчий комітет
СВУ – Союз визволення України
СДП Буковини – Соціал-демократична партія Буковини
сел. – селянський
серед. – середина
серп. – серпень
сільс. – сільський
січ. – січень
скульп. – скульптор (з прізвищем)
слов'ян. – слов'янський
словац. – словацький
с-ма – система
сmt – селище міського типу
сот. – сотник (з прізвищем)
соціаліст. – соціалістичний
СПб. – Санкт-Петербург (у бібліографії), Санкт-петербурзький
спец. – спеціальний, спеціальність
спецслужба – спеціальна служба
СРР – Соціалістична Радянська Республіка
СРС – Селянсько-робітничий союз
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
СС – Охоронні загони Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини
ст. – станція (з назвою), стаття (з назвою або цифрою), століття (з цифрою), ступінь
ст. викл. – старший викладач
ст. н. с. – старший науковий співробітник
ст. ст. – старий стиль, статті (в законодавстві)
ств. – створений
стрілец. – стрілецький
стр-ра – структура
суд. – судовий
СУСОП – Союз українських студентських організацій під Польщею
сусп. – суспільний
сусп-во – суспільство
сх. – схід, східний
СХС Королівство – Королівство сербів, хорватів, словенців (з – 1929 Югославія)
СШ – середня школа
США – Сполучені Штати Америки
с-ще – селище
т – тонна
т. – том, томи (з цифрою)
т. д. – так далі
т. зв. – так званий

т. ін. – та інше, таке інше
т. ч. – тому числі
танц. – танцювальний
тв. – твори
т-во – товариство
теор. – теоретичний
тер. – територія
терноп. – тернопільський
ТЕС – Тернопільський
 Енциклопедичний Словник
тех. – технічний
тис. – тисяча, тисячний, тисячоліття
 (з цифрою)
ТНК УНТП – Тісніший народний
 комітет Української народно-трудової
 партії
тов. – товариш
торг. – торговельний
трав. – травень
ТУП – Товариство українських
 поступовців
УАН – Українська академія наук
УАПЦ – Українська автокефальна
 православна церква
УВАН – Українська вільна академія
 наук
УВО – Українська військова
 організація
УВУ – Український вільний
 університет
УГА – Українська Галицька армія
 (з листопада 1919 р.)
УГВР – Українська головна визвольна
 рада
УГК – Український горожанський
 комітет
УГКЦ – Українська греко-католицька
 церква
угор. – угорський
УГПЦ – Українська греко-православна
 церква
УД – Українська Держава
УІЖ – Український історичний журнал
УККА – Український конгресовий
 комітет Америки
УКП – Українська комуністична партія
УКС – Український католицький союз
укр. – український
УКЦ – Українська католицька церква
УЛТ – Українське лікарське
 товариство
УНА – Українська національна армія
УНДО – Українське національно-
 демократичне об'єднання

УНДП – Українська національно-
 демократична партія
УНК – Український національний
 комітет
УНО – Українське національне
 об'єднання
УНП – Українська народна партія
УНР – Українська Народна Республіка
УНРада – Українська Національна Рада
УНС – Український національний союз
УНТ – Українське наукове товариство
 ун-т – університет
УНТП – Українська народно-трудова
 партія
УПА – Українська повстанська армія
УПР – Українська парламентарна
 репрезентація
УПСР – Українська партія соціалістів-
 революціонерів
УПСС – Українська партія соціалістів-
 самостійників
УПСФ – Українська партія соціалістів-
 федералістів
УПТ – Українське педагогічне
 товариство
УПЦ КП – Українська православна
 церква Київського патріархату
УПЦ МП – Українська православна
 церква Московського патріархату
УРДП – Українська революційно-
 демократична партія
УРЕ – Українська радянська
 енциклопедія
УРП – Українська радикальна партія
УРП Буковини – Українська
 радикальна партія Буковини
УРСР – Українська Радянська
 Соціалістична Республіка
УСГ – Українська стрілецька громада
УСДП – Українська соціал-
 демократична партія
УСДП Галичини і Буковини –
 Українська соціал-демократична
 партія Галичини і Буковини
УСДРП – Українська соціал-
 демократична робітничка партія
УСДС – Українська Соціал-
 Демократична Спілка
УСП (хліборобів) – Українська
 селянська партія (хліборобів)
УСРП – Українська соціалістично-
 радикальна партія
УСРР – Українська Соціалістична
 Радянська Республіка

УСС – Українські січові стрільці
УССД – Українська самостійна соборна держава
УТГІ – Український технічно-господарський інститут
УЦР – Українська Центральна Рада
УЧХ – Український Червоний Хрест
уч-ще – училище
фашист. – фашистський
фіз. – фізичний
фіз.-мат. – фізико-математичний
фіз.-хім. – фізико-хімічний
філол. – філологічний
філос. – філософський
ф-ка – фабрика
ФНЕ – Фронт національної єдності
франц. – французький
ФРН – Федеративна Республіка Німеччина
ФСБ – Федеральна Служба Безпеки
ф-т – факультет
харків. – харківський
херсон. – херсонський
хмельн. – хмельницький
хор. – хорунжий (з прізвищем)
х-р – характер
християн. – християнський
ХСП – Християнсько-суспільна партія
худ. – художник (з прізвищем)
худож. – художній
ц – центнер (з числом)
ЦВК – Центральний виконавчий комітет, Центральний військовий комітет
ЦДАВОВУ – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України
ЦДАГОУ – Центральний державний архів громадських об'єднань України
ЦДАМЛМ – Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва
ЦДІАУК – Центральний державний історичний архів України у м. Київ
ЦДІАУЛ – Центральний державний історичний архів України у м. Львів
центр. – центральний
церк. – церковний
ЦК – Центральний комітет
ЦК КРПП – Центральний комітет Комуністичної робітничої партії Польщі
ЦК УНДО – Центральний комітет Українського національно-демократичного об'єднання

ЦР – Центральна Рада
ЦСЕ – Центрально-Східна Європа
ЦСУ – Центральне статистичне управління
ЦСУС – Центральний союз українського студентства
ЦУВК Холмщини, Підляшся, Волині, Полісся – Центральний український виборчий комітет Холмщини, Підляшся, Волині, Полісся
ЦХНР – Центральна художня народна рада
ч. – частина
ЧА – Червона армія
час. – часопис (з назвою)
чв. – чверть
черв. – червень
черкас. – черкаський
чернів. – чернівецький
чес. – чеський
чет. – четар (з прізвищем)
ЧК – Надзвичайна комісія (рос. – Чрезвычайная комиссия)
чл. – член
чл.-кор. – член-кореспондент
ЧНІ – Чин Найсвятішого Ізбавителя (Орден редемптористів)
чол. – чоловічий, чоловік (з цифрою)
чорномор. – чорноморський
ЧСВВ – Чин Святого Василя Великого
ЧСР – Чехословацька Республіка, Чехо-Словацька Республіка
ЧУГА – Червона Українська Галицька Армія
швед. – шведський
шк. – школа
ШНК – Ширший народний комітет
шт. – штат (з назвою)
щотиж. – щотижневик, щотижневий
ювіл. – ювілейний
юрид. – юридичний
япон. – японський

ПЕРЕЛІК СТАТЕЙ

НАЗВА СТАТТІ	АВТОР(И)	СТОРІНКА
Абель (Абль) Броніслав	Володимир Старик	16
Авезана Камілло Романа	Микола Вітенко	16
Авіація Галицької армії (Летунство ГА)	Андрій Харук	17
Авраменко Василь Кирилович	Олена Ковальчук	18
Австрія	Олег Павлишин	19
Австро-Угорщина (Австро-Угорська монархія)	Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий	23
Автономія Східної Галичини	Микола Ґеник	28
Аграризм ("Третій шлях")	Микола Вітенко	31
Аграрна політика Польщі на західноукраїнських землях	Микола Вітенко, Микола Кугутяк	31
Аграрна реформа в ЗУНР	Микола Вітенко, Микола Кугутяк	33
Адвокатура в ЗУНР	Ірина Василик, Степан Кобута	34
Адлер Зіґфрід	Богдан Якимович	35
Академічна гімназія	Ігор Соляр	35
Акти злуки (об'єднання, соборності) УНР і ЗУНР	Олег Павлишин	37
Активізація національно-визвольного руху в Галичині у 05–09.1922	Микола Вітенко, Микола Кугутяк	40
Александровіч Францішек	Богдан Паска	40
Александрук Семен	Богдан Паска	41
Алексевич Микола	Богдан Паска	41
Алелюхін Федір Васильович	Андрій Харук	42
Алиськевич Андрій Антонович	Петро Гуцал	42
Алиськевич Микола Григорович	Петро Гуцал	43
Алиськевич Михайло Іванович	Петро Гуцал	44
Аліман (Алиман) Степан	Микола Лазарович	44
Алмазов Олекса Дмитрович	Богдан Паска	44
Алсберг Генрі	Богдан Паска	45
Альтшіллер Ізраїль	Петро Гуцал	45
Амброзяк Іван	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	46

Андрієвський Віктор Никанорович	Олег Павлишин	46
Андрієвський Опанас Михайлович	Роман Тимченко	47
Андріяшук Григорій Семенович	Ігор Піддубний	47
Андрусак Микола Григорович	Марина Чебан	48
Андрух Іван Антонович	Микола Литвин, Кім Науменко	48
Андрущишин Степан Андрійович	Петро Гуцал	49
Антанта	Іван Патер	49
Антиконскрипційний комітет	Микола Кугутяк, Тетяна Дерешук	51
“Антологія стрілецької творчості”	Олег Сидор	53
Антонів Семен Семенович	Петро Гуцал	53
Антоній, митрополит		54
Антонов-Овсієнко Володимир Олександрович	Богдан Паска	54
Антонович Дмитро Володимирович	Олександра Кудлай	54
Апонюк Василь	Богдан Паска	55
Аралов Семен Іванович	Богдан Паска	55
Ардан Іван	Богдан Паска	56
Арійчук Євзебій Васильович	Володимир Старик	56
Аріо Карл	Богдан Паска	57
Аркас Микола Миколайович (молодший)	Богдан Паска	58
Арсенич Микола	Петро Сіреджук	59
Арсенич Петро	Петро Сіреджук	59
Арсенич Петро Іванович	Микола Вітенко, Олександр Марущенко	59
Арсенич Роман Августинович	Богдан Паска	60
Артемович Б.	Богдан Паска	60
Артилерія ГА	Леонід Кривизюк, Микола Литвин, Павло Ткачук	61
Артимович Агенор	Іван Патер	61
Артимович Антін	Микола Лазарович	63
Артимович Петро Максиміліанович	Петро Гуцал	63
Архипенко Євген Порфирівич	Богдан Паска	64
Атаманчук Василь Іванович	Микола Посівнич	64
Ауссем Володимир (Вольдемар) Християнович	Олег Павлишин	65
Афіші та відозви	Олег Павлишин	65
Бабій Андрій (Августин)	Богдан Паска	66
Бабій Василь Федорович	Петро Гуцал	66

Бабій Дмитро	Петро Гуцал	66
Бабій Іван	Ігор Бегей	66
Бабій Олесь Йосипович	Микола Посівнич	67
“Бабська революція” 1918 у Східній Галичині	Олег Павлишин	67
Бабуняк Володимир Сильвестрович	Микола Лазарович	68
Бабуняк Ілярій	Микола Лазарович	68
Бабухівський Іван	Богдан Паска	68
Баб’юк Андрій Дмитрович	Микола Лазарович	69
Баб’юк Осип Антонович	Петро Сіреджук	70
Баб’юк Осип Іванович	Володимир Старик	70
Баб’юк Теодор	Петро Гуцал	71
Баб’як Василь Васильович	Петро Гуцал	72
Баб’як Володимир Васильович	Петро Гуцал	72
Баб’як Павло	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	72
Баб’янський Броніслав-Теофіл	Андрій Руккас	73
Баґан Михайло	Богдан Паска	73
Бадан-Яворенко Олександр Іванович	Олександр Рубльов	74
Баєр (Байєр) Микола	Олег Павлишин	74
Базилевич Анатоль	Микола Лазарович	74
Базилевський (Базілевський) Микола Михайлович	Микола Вітенко, Олександр Марущенко	75
Базник Михайло Якович	Богдан Паска	76
Байгерт Северин	Богдан Якимович	76
Байдала Степан	Олег Павлишин	76
Байрак Григорій (Гриць)	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	77
Байрак Дмитро Михайлович	Петро Гуцал	77
Байрак Микола Михайлович	Петро Гуцал	78
Байрак Михайло Васильович	Петро Гуцал	78
Бакович Петро	Богдан Паска	79
Бакун Василь	Богдан Якимович	79
Бала Йосиф	Наталія Винник, Руслан Делятинський	80
Баландюк Антін	Микола Лазарович	80
Балевич Уляна	Богдан Паска	82
Балешта Іван Йосипович	Петро Гуцал	82
Балицький Леопольд Іванович	Петро Гуцал	82
Балицький Микола	Богдан Паска	82

Балицький Фердинанд Іванович	Петро Гуцал	83
Балтарович Михайло	Олег Павлишин	83
Балтро Іван	Богдан Якимович	83
Банах Нестор-Маркіян Павлович	Петро Гуцал	83
Банах Павло Ілліч	Олег Павлишин	84
Бандера Андрій Михайлович	Микола Посівнич	84
Бандера Осип Михайлович	Петро Гуцал	85
Бандрівський Володимир Карлович	Олег Павлишин	85
Бандрівський Михайло	Петро Гуцал	86
Бараль Арнольд Густавович	Сергій Дерев'янку	86
Баран Михайло Лукіч	Сергій Дерев'янку	87
Баран Степан Іванович	Ігор Бегей	88
Баран Фелікс Іванович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	88
Баранецький Павло Михайлович	Петро Гуцал	89
Бараник Василь Матвійович	Богдан Паска, Ігор Соляр	89
Бараник Михайло Васильович	Петро Гуцал	90
Барвінський Богдан Олександрович	Олена Аркуша	90
Барвінський Олександр Григорович	Олена Аркуша	91
Барган Микола Семенович	Богдан Паска	92
Бардах Теофіль	Богдан Паска	92
Барило Іван	Богдан Паска	93
Баричко Василь	Микола Лазарович, Богдан Мельничук, Мирослав Семчишин	93
Баричко Михайло	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	93
Барнич Ярослав Васильович	Богдан Паска	94
Бартелемі (Бартельмі) Жозеф (Марі-Жозеф-Рауль-Леон)	Ігор Цепенда	95
Бартелемі місія	Ігор Цепенда	96
Барту Жан-Луї	Микола Вітенко	98
Барчинський Віктор	Богдан Паска	98
Барчинський Степан	Богдан Якимович	99
Бас Василь Йосифович	Богдан Якимович	99
Бас Ілько	Олег Павлишин	99
Басан Олексій	Богдан Паска	100
Басараб Ольга Михайлівна	Роман Кобильник	100
Басса Пилип	Богдан Паска	101

Бастюк Петро Іванович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	101
Батек	Микола Вітенко	101
Батюк Антін	Микола Лазарович	101
Бачинська Ольга Антонівна	Тетяна Куцир	102
Бачинський Андрій	Богдан Паска	102
Бачинський Василь Левович	Павло Артимишин, Ігор Соляр	103
Бачинський Володимир Миколайович	Ігор Соляр	103
Бачинський Євген Васильович	Павло Артимишин, Ігор Соляр	104
Бачинський Євген Левович	Олег Бойкевич	104
Бачинський Євсей	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	105
Бачинський Лев Васильович	Ганна Паска	105
Бачинський Михайло	Микола Лазарович	106
Бачинський Юліан Олександрович	Ігор Бегей	106
Бегей Василь	Богдан Паска	108
Безпалко Осип Іванович	Олександр Добржанський	108
Безпалко Семен Іванович	Петро Гуцал	109
Бекер Юзеф	Андрій Руккас	109
Бекеш Федір (Теодор) Степанович	Микола Вітенко	110
Белей Іван Якович	Степан Кобута, Лариса Кобута	110
Белей Теодор Степанович	Степан Кобута, Лариса Кобута	111
Белкот Вільгельм Йосипович	Руслан Делятинський, Олег Єгрешій	111
Бемко Володимир Лаврентійович	Богдан Паска	111
Бенеш Едвард	Андрій Яворський	112
Бенцаль Микола Гнатович	Микола Лазарович	113
Бенцаль Теодозія	Богдан Паска	114
Бенцаль-Карп'як Олена Олександрівна	Богдан Паска	114
Бербецький Леон	Микола Литвин	115
Бергер	Богдан Паска	115
Бережан Григор (Нгуї, Georg) Семенович	Володимир Старик	115
Бережанська окружна військова команда (ОВК)	Микола Литвин	116
“Бережанський вістник”	Олеся Дроздовська	116
Береський Михайло	Богдан Паска	117
Бернґрубер Франц-Едвард	Олег Стецишин	117
Бескид Антон Григорович	Андрій Королько	118

Біберович Ярослав	Олег Павлишин	118
Бібліографія історії Західно-Української Народної Республіки	Олег Павлишин	118
Бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі	Микола Вітенко, Олександр Реєнт	120
Бігун Степан	Богдан Паска	121
Бігус Петро	Богдан Паска	121
Бізанц Альфред	Олег Стецишин	122
Бізанц Данило	Олег Стецишин	123
Біланюк Петро Якович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	123
Білас Ростислав-Едмунд	Богдан Паска	124
Біленький Теодор Ярославович	Богдан Паска	124
Біленький Ярослав	Олег Павлишин	124
Білик Михайло	Володимир Клапчук	125
Біликовський Іван Симеонович	Богдан Паска	125
Білінкевич Богдан	Богдан Паска	125
Білінський Євген	Богдан Паска	126
Білінський Іван	Олег Павлишин	126
Білінський Клавдій Омелянович	Володимир Старик	127
Білінський Осип Осипович	Петро Гуцал	128
Білінський Роман	Богдан Якимович	128
Білінський Михайло Іванович	Олег Павлишин	129
Біллет (Біллет) Гнат	Богдан Паска	130
Білобрам Осип	Богдан Паска	130
Білозор Володимир	Микола Лазарович	130
Білоніжка Іван	Богдан Паска	131
Білоруська Народна Республіка 1918	Віктор Крупина, Володимир Мартиненко	132
Білокурський Михайло Олексійович	Сергій Дерев'янка	136
Білоус Андрій	Богдан Паска	136
Більчевський Юзеф	Олег Павлишин	136
“Більшовик”	Микола Вітенко	137
Біляк Степан Юстин	Олег Павлишин	138
Біляк Іван	Богдан Якимович	138
Біляч Михайло Іванович	Петро Гуцал	138
Бірчак Володимир Іванович	Ігор Райківський	138
Блавацький Василь Ілліч	Сергій Перепічка	139
Блавацький Дмитро Ілліч	Сергій Перепічка	140

Благодир Олександр	Юрій Ковалів	140
Блажкевич Іванна Омелянівна	Оксана Дрогобицька	142
Близнак Микола	Богдан Паска	142
Близнюк Юрій Іванович	Петро Сіреджук	143
Блявкопф Вільгельм	Петро Гуцал	143
Боберський Іван Миколайович	Андрій Сова	143
Бобжинський Міхал-Ієронім	Микола Геник	145
Бобикевич Микола	Богдан Паска	146
Бобинський Василь Петрович	Микола Лазарович	146
Бобинський Григорій	Богдан Паска	147
Бобинський Осип	Богдан Паска	147
Богачевський Данило Сильвестрович	Олег Павлишин	147
Богачевський Костянтин Сильвестрович	Богдан Паска	148
Богачевський Олекса Сильвестрович	Петро Гуцал	149
Богун (Чудінов) Микола		149
Боднар Порфирій-Петро	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	149
Боднарівч Осип Прокопович	Петро Гуцал	150
Боднарук Євген	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	151
Бодруг Ілля Прокопович	Петро Сіреджук	151
Божик Степан	Петро Гуцал	151
Бойдуник Осип	Микола Посівнич	152
Бойкевич (Бойкович) Микола	Олег Павлишин	152
Бойків Олександр (Олекса) Миколайович	Микола Лазарович	152
Бойко Микола Якович	Петро Гуцал	153
Бойкович Андрій	Богдан Паска	153
Бойкот виборів до польського сейму й сенату 5 і 12.11.1922	Микола Кугутяк, Тетяна Дерещук	154
Бойкот мобілізації до польської армії 1923	Василь Марчук, Ігор Мрака	156
Бойкот перепису населення у Галичині 1921		158
Бойкот сплати данини	Олександр Реєнт, Микола Кугутяк	158
Бойцун Олександр Георгійович	Олег Павлишин	159
Болбочан Петро Федорович	Петро Брицький	159

Болюх Василь Петрович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	161
Бонн Франс-Ксаверій	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	161
Боньчук Микола	Петро Гуцал	162
Борецький Павло	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	162
Борим Іван Васильович	Петро Гуцал	162
Борис Омелян	Петро Гуцал	163
Борисоглібська (Сидоренко-Свидерська) Ганна Іванівна	Богдан Паска	163
Борковський Іван Іванович	Богдан Якимович	163
Борковський Роман Ількович	Богдан Паска	164
Бородайкевич Іван Томович	Петро Гуцал	165
Бородайко Олександр Миколайович	Петро Гуцал	165
Бородієвич Євген Омелянович	Микола Лазарович	165
Бородієвич Остап Омелянович	Петро Гуцал	166
Борщак Ілько	Богдан Паска	166
“Борщівський Голос”	Олеся Дроздовська	167
Босий Володимир	Микола Лазарович	167
Босий Михайло	Богдан Паска	168
Бота Луїс	Микола Вітенко	168
Боти комісія	Ігор Цепенда	169
Боумен (Бовмен) Ісайя (Ісаак, Ісай)	Богдан Паска	170
Бохенський Адольф-Марія	Микола Ґеник	170
Боцюрків Іларіон	Олег Павлишин	171
Брайтер Ернест-Теодор	Олег Павлишин	172
Бранднер Еміль (Омелян)	Олег Стецишин	173
Бранднер Карло	Богдан Якимович	173
Брашків Володимир	Олег Павлишин	173
Бращайко Михайло Михайлович	Богдан Паска	173
Бращайко Юлій Михайлович	Богдан Паска	174
Бредов Микола-Павло-Константин Емілійович	Микола Литвин	174
Брест-Литовський табір (Табір військовополонених № 5 у м. Брест-Литовський)	Петро Сіреджук	175
Брестський мирний договір Української Народної Республіки з державами Четверного союзу 9.02.1918.	Олексій Лупандін	176

Бретіану Іон (Іонел) І. К.	Олександр Руснак	178
Бригади Галицької армії	Євген Пінак	178
Брикович Володимир Лукич	Микола Лазарович	181
Брикович Іван Матвійович	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	181
Брикович Іларій Матвійович	Олег Павлишин	182
Брикович Роман Іванович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	183
Брикович Станіслав Григорович	Петро Гуцал	184
Брикович Степан Васильович	Петро Гуцал	184
Брилинський Євген	Богдан Паска	184
Брилинський Максим-Володимир	Микола Лазарович	185
Бриндзан Касіян	Володимир Старик	185
Бриндзан Теофіл	Володимир Старик	187
Бринський Михайло	Богдан Паска	188
Бріль Степан	Микола Лазарович	188
Бродівський історико-краєзнавчий музей	Андрій Корчак, Василь Стрільчук	189
Бубела Петро Іванович	Петро Гуцал	190
Будапештський конгрес, 10.12.1918	Андрій Королько	190
Будз Петро Якович	Микола Лазарович	191
Будзиновський Альфред Титович	Богдан Паска	192
Будзиновський В'ячеслав Титович	Павло Шкраб'юк	192
Будзиновський Осип	Петро Гуцал	193
Будзиновський Теодозій (Теодор)	Олег Павлишин	193
Будинок готелю "Одеса" у Станиславові	Микола Вітенко	194
Будинок дирекції залізниць в Станиславові	Олександр Марущенко	195
Будинок Крайової управи у Чернівцях	Олександр Добржанський	195
Будинок повітового староства в м. Кіцмань	Михайло Чучко	196
"Будуччина"	Микола Лазарович	197
Буженко (Бужанко) Семен Михайлович	Андрій Сміжак	197
Буковина	Олександр Добржанський	197
Буковинська делегація	Олег Павлишин	199
Буковинська рада у Станиславові	Олег Павлишин	199

Буковинська (Українська) національна рада у Кам'янці на Поділлі	Олег Павлишин	200
Буковинське віче 3.11.1918	Олександр Добржанський	200
Буковинський крайовий виділ	Олександр Добржанський	202
Буковинський курінь (Буковинський полк, Буковинська бригада, Курінь "Буковинські стрільці", "Курінь Топуцака").	Володимир Старик	202
Буковинський політичний клуб	Олег Павлишин	205
Буковинський сейм, Буковинський крайовий сейм	Василь Ботушанський	205
Букшований Осип (Йосип) Іванович	Олександр Рубльов	206
Булак Степан (Стефан)	Микола Лазарович	207
Буній Йосиф	Микола Лазарович	207
Бурачинський Андрій Андрійович	Лев Давибіда	208
Бурачинський Ераст Лонгин	Олег Павлишин	208
Бурачинський Осип	Іван Патер	208
Бурачинський Тит-Євген Осипович	Олександр Руснак, Володимир Старик	209
Бурдяк Онурій-Теодор	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	210
Бурин Андрій	Олег Павлишин	211
Буріян Фон Райєж Штефан (Іштван)	Олег Павлишин	212
Бурнадз Лев-Микола Семенович	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	212
Буцманюк Ірина	Микола Лазарович	213
Буцманюк Юліан	Степан Павлюк	213
Бучак Андрій Васильович	Петро Гуцал	214
Вагилевич Кость Михайлович	Микола Вітенко	215
Вадовиці (Табір для військовополонених № 2 в м. Вадовиці 1919–21)	Іван Патриляк	215
Вайдакевич Адам	Богдан Паска	216
Вайнгаймер	Володимир Старик	216
Вайнгаймер Яків	Володимир Старик	217
Вайс Арнольд Аркадійович	Петро Гуцал	217
Вайс Гуго	Богдан Паска	217
Вайс Самуїл (Самуель)	Богдан Паска	217
Вайцкорн Давид-Йозеф	Петро Гуцал	218
Вакалюк Василь	Петро Гуцал	218
Валійський Аркадій Іванович	Андрій Руккас	218

Вальдман Ізраель	Максим Гон	218
Ванчицький Володимир Карлович	Петро Гуцал	219
Ванчицький Степан-Юліан	Богдан Паска	220
Ванчура Осип	Богдан Паска	220
Вань Лев	Петро Гуцал	220
Ваньо Євген Іларіонович	Петро Гуцал	220
Ваньо Теодор Іванович	Олег Павлишин	220
Вардзарук Лук'ян Дмитрович	Микола Кугутяк, Микола Вітенко	221
Варивода Антін	Микола Лазарович	222
Варницький Емануїл	Богдан Паска	223
Варчак Ілля	Богдан Паска	223
Варшавський договір 1920	Микола Генік	223
Василяшук Юрій	Петро Сіреджук	225
Василевський Леон	Микола Генік	225
Василенко Микола Прокопович	Микола Вітенко, Олександр Марущенко	226
Василенчук Василь	Олег Павлишин	227
Василишин Євстахій (Остап)	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	227
Василько Микола Миколайович	Олександр Добржанський	228
Васкан Степан Васильович	Володимир Старик	229
Васкул Петро	Микола Вітенко	230
Вассиян Юліан Іванович	Микола Посівнич	230
Васьків Микола Миколайович	Микола Лазарович	231
“Ватиканський” архів ЗУНР	Володимир Великочий	231
Вахнюк Михайло	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	233
Вахнянин Остап Іванович	Микола Лазарович	233
Вацик Микола	Богдан Паска	234
Велигорський Іван Миколайович	Микола Лазарович, Наталія Лазарович, Лариса Щербак	234
Величковський Євген Теодорович	Богдан Паска	235
Вельничук Олександр Юрійович	Володимир Старик	235
Венгринович Степан Володимирович	Олег Єгрешій, Руслан Деятинський	237
Вербенець Володимир	Богдан Паска	237
Вербицький Юліан	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	238

Вергановський Володимир Йосипович	Богдан Паска	238
Вергун Петро Іванович	Олег Павлишин	238
Версальський мирний договір	Олексій Лупандін	239
Вертипорох Євген Іванович	Богдан Паска	240
Верховна рада Паризької мирної конференції	Ігор Цепенда	241
Верхола Омелян	Богдан Паска	242
Веселовський Остап	Олег Павлишин	242
Ветеринарна служба ГА (УГА)	Лев Давибіда	242
Вєчоркевич-Сцевола Вацлав	Андрій Руккас	243
Вибори 1922 до польського сейму і сенату	Ігор Соляр	243
Виділ Української Національної Ради	Тетяна Дерещук	244
Видрак Мелітон Михайлович	Петро Гуцал	245
Виконавча делегація УНРади у Відні (Віденська делегація УНРади)	Олег Павлишин	245
Виконавча делегація УНРади у Львові	Микола Вітенко, Микола Кугутяк	246
Виконавча делегація УНРади в Чернівцях	Олександр Добржанський	246
Виконуючий комітет народного учительства (ВКНУ) у Коломиї	Андрій Королько	247
Виметаль Антонін	Олег Стецишин	248
Винар Василь	Петро Гуцал	248
Винник Теодор	Богдан Паска	248
Винницький Іван	Олег Павлишин	248
Винниченко Володимир Кирилович	Роман Тимченко	249
Винниченко Іван Данилович	Микола Лазарович	250
Винничук Лазар	Юрій Плекан	251
Винничук Олександр	Богдан Паска	251
Винярський Володимир	Петро Гуцал	251
Вислоцький Іван	Ігор Любчик	252
Височанський Степан	Олег Павлишин	252
Витанович Ілля	Степан Гелей	252
Витвицький Степан Порфирівич	Іван Патер	253
Виханський Р.	Богдан Паска	254
Вишиванюк Микола	Богдан Паска	254
Вишкіл Українських січових стрільців та Української Галицької армії	Микола Лазарович	255

Відацький Станіслав	Надія Голод, Микола Лазарович, Богдан Мельничук	258
Віденська Збірна станиця Галицької армії	Микола Литвин	259
Відзнаки військових ступенів Галицької армії	Микола Чмир	259
Відзнаки та нагороди ЗУНР-ЗОУНР і УГА	Олег Павлишин	261
Відоняк Іван	Іван Тимів	263
Візнюра Микола	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	264
Військова канцелярія Диктатора	Олег Павлишин	264
Військове будівництво ЗУНР	Микола Литвин, Павло Ткачук	265
Вільгельм II	Микола Вітенко	266
Вільнодумний союз	Олександр Добржанський	267
Вільсон Томас Вудро	Олексій Лупандін	267
Вільчинський О.	Богдан Паска	268
Віндик Северин	Микола Лазарович	268
Вінценз Станіслав	Микола Вітенко, Василь Марчук	268
Вістник Державних Законів і Розпорядків Західної Области Української Народної Республіки (Станіславів, 1919)	Марія Галушко	269
Вістник Державного Секретаріату військових справ (Тернопіль, Станіславів, 1918–19)	Марія Галушко	270
Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань (Станіславів, 1919)	Марія Галушко	270
Вістник Державного Секретаріату шляхів (1918); Вістник Державного Секретаріату шляхів, пошт і телеграфів (1919) (Станіславів, 1919)	Марія Галушко	270
Вітик Семен Гнатович	Олег Жерноклеєв, Ігор Райківський	271
Вітовський Дмитро	Микола Литвин	271
Вітос Вінцентій	Микола Вітенко	272
Вітошинський Айталь	Олег Павлишин	273
Вітошинський Амброзій	Богдан Паска	273
Вітошинський Мирон Іванович	Олег Павлишин	274
Вітошинський-Доброволя Йосиф	Микола Литвин	274
Віханський Євген Іванович	Петро Гуцал	274
Віханський Роман Іванович	Петро Гуцал	274

Вічковий рух	Олег Павлишин	275
Віарт де Адріян Картон	Микола Вітенко	276
Влох Михайло Олексійович	Микола Вітенко	277
Вовкунець Микола	Петро Сіреджук	278
Вовчук Іван Григорович	Зіновій Горін	278
Вовчухівська операція ГА (16.02–18.03.1919)	Микола Литвин, Ярослав Марченко	279
Воєвідка Кость Левович	Володимир Старик	281
Воєвідка Ярослав Корнелійович	Микола Лазарович	282
Возняк Василь	Микола Вітенко	283
Возьний Антін	Богдан Якимович	283
Войнаровський Володимир	Богдан Паска	283
Войнаровський-Столобут Тит Євген Петрович	Микола Вітенко	283
Войтків Микола Григорович	Петро Гуцал	285
Войтович Петро	Петро Гуцал	285
Войтович Степан	Петро Гуцал	285
Волинець Михайло Микитович	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	286
Волинець Степан Олександрович	Ігор Соляр	286
Волинець Степан Теодорович (Федорович)	Петро Гуцал	287
Волицький Василь	Олег Павлишин	287
Волошин Августин Іванович	Андрій Королько	288
Волошин Михайло Іванович	Микола Лазарович	289
Волошин Теофіл Іванович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	289
Волощук Осип-Маркіян	Микола Вітенко, Богдан Паска	290
Волощук Роман	Микола Вітенко, Богдан Паска	290
Волчанський Андрій	Микола Вітенко	291
Вольф Арнольд	Микола Литвин	291
“Воля”	Марія Галушко	291
“Воля”, військово-революційна організація	Микола Кугутяк, Олександр Реєнт	293
Волянська Цецилія Олексіївна	Богдан Паска	293
Волянський Іван-Омелян Омеляннович	Петро Гуцал	293
Волянський Олекса Миколайович	Микола Вітенко	293
Воробець Віктор Михайлович	Іван Зварчук	294
Воробець Іван	Микола Вітенко	295
Воробець Михайло Антонович	Степан Кобута	295

Вороновський Василь	Богдан Паска, Микола Вітенко	296
Вояковський Микола	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	296
“Вперед!”	Микола Вітенко	297
Врангель Петро Миколайович	Ярослав Штанько	297
Врублевський Іларій	Микола Лазарович, Богдан Мельничук, Лариса Щербак	298
Всегалицьке видавництво (Всегалвидав, Всегалицьке радянське видавництво)	Микола Вітенко	298
Всеукраїнська Національна Рада	Тетяна Дерещук	299
Всеукраїнський трудовий конгрес		300
Вступ німецької армії до Києва	Олександра Кудлай	300
Вурмбранд Рудольф	Олег Стецишин	300
В'язовський Марко	Богдан Паска	300
Габсбург-Лотрінген Вільгельм-Франц	Тетяна Осташко	301
Гаврилів Мирослав Степанович	Олександр Рубльов	302
Гаврилко Михайло Омелянович	Микола Лазарович	302
Гаврилюк Андрій	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	304
Гаврилюк Євген	Олег Єгрешій, Руслан Деятинський	304
Гаврилюк Ілько Дмитрович	Микола Васильчук	304
Гаврилюк Михайло	Петро Сіреджук	305
Гаврисевич Мирон	Іван Патер	305
Гаврищук Микола	Олександр Добржанський	305
Гайворонський Михайло-Орест Іванович	Степан Павлюк	306
Гайворонський Петро Іванович	Петро Гуцал	307
Гайда Пилип	Микола Лазарович	307
Гайдичук Микола	Петро Сіреджук	308
Гайдукевич Євген Олексійович	Петро Гуцал	308
Гайдукевич Лавро	Петро Сіреджук	309
Гайдукевич Остап (Євстахій) Миколайович	Олег Єгрешій, Руслан Деятинський	309
Гайдучок Степан Степанович	Андрій Сова	309
Галайчук Володимир Тадейович	Ігор Пилипів, Руслан Деятинський	311
Галицька армія (ГА)	Микола Литвин	311
Галицька делегація		316
Галицька надзвичайна комісія	Іван Зуляк, Богдан Якимович	316

Галицька Соціалістична Радянська Республіка (ГСРР)	Ігор Райківський	317
Галицьке бюро при ЦК КП(б)У (Галбюро)	Ігор Пилипів	318
Галицьке бюро при ЦК РКП(б)	Ігор Пилипів	318
Галицьке інформаційне бюро (ГІБ)	Олег Павлишин	319
Галицьке намісництво	Олена Аркуша	319
“Галицький комуніст”	Микола Вітенко	320
Галицький крайовий сейм	Олена Аркуша	320
Галицький організаційний комітет КП(б)У 1920 (Галоргком)	Микола Литвин	322
Галицький революційний комітет (Галревком)	Сергій Дерев'яно	322
Галицький Семен	Олег Павлишин	324
Галичина	Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий	325
Галібей Іван Павлович	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	329
Галібей Михайло	Олег Павлишин	329
Галібей Степан	Іван Монолатій	330
Галібей Юрій-Адальберт Павлович	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	330
Галій Микола	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	331
Галіп Теодот Мелетійович	Петро Брицький	332
Галлер Станіслав	Микола Вітенко	333
Галлер Юзеф	Орест Красівський	334
Галушинський Іван Миколайович	Юрій Довган	335
Галушинський Михайло Миколайович	Микола Лазарович	335
Галушинський Теодосій (Теодозій-Тит) Миколайович	Богдан Паска	336
Галька Антін Михайлович	Олег Павлишин	337
Гамаль Володимир Гнатович	Микола Вітенко	337
Гамерський Володимир Олександрович	Микола Лазарович	337
Гаморак Нестор Теодорович	Богдан Паска	338
Ганицький Володимир	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	339
Ганицький Іван Володимирович	Петро Гуцал	339
Ганицький Олександр Володимирович	Петро Гуцал	340
Ганицький Степан Володимирович	Петро Гуцал	340
Ганінчак Йосиф	Іван Патер	341
Ганка (Надка)		341

Ганкевич Іван	Степан Кобута	341
Ганкевич Іван Іванович	Ігор Бегей	342
Ганкевич Лев Юліанович	Олег Жерноклеєв, Ігор Райківський	342
Ганкевич Микола	Олег Жерноклеєв, Ігор Райківський	343
Ганкевич Осип	Микола Вітенко	343
Ганушевський Михайло Михайлович	Оксана Дрогобицька	344
Ганчерюк (Ганчарюк) Семен (Сень, Сенько)	Володимир Старик	344
Гарабач Олекса	Микола Вітенко	345
Гарасимів Антон Іванович	Петро Гуцал	345
Гарасимів Антон Іванович	Петро Гуцал	346
Гарасимів Олексій Антонович	Петро Гуцал	346
Гарасимів Петро-Богдан Антонович	Микола Вітенко	346
Гарасимів Юрій Антонович	Петро Гуцал	346
Гарасимович Юрій	Микола Вітенко	347
Гардецький Маріан	Степан Кобута	347
Гауснер Артур Валенти	Микола Генік	348
Гафтанюк	Микола Вітенко	349
Гафткович Володимир	Петро Сіреджук	349
Гачкевич Осип Іванович	Микола Вітенко	349
Гвоздик Лонгин	Руслан Делятинський, Олег Єгрешій	350
Генбачов Володимир Йосипович	Микола Литвин	350
Генеральний конгрес Буковини	Ігор Піддубний	351
Генеральний статут про організацію та адміністрацію Підкарпатської Русі	Андрій Королько	351
Геніг Едвард	Петро Гуцал	352
Генуезька конференція 10.04–19.05.1922	Ігор Цепенда, Микола Кугутяк	352
Георгієвський Василь Семенович (Євлогій)	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	354
Герасимович (Герасимович) Гриць Юліанович	Микола Вітенко	355
Герасимович Іван	Володимир Старик	355
Герасимович Сильвестр	Олег Павлишин	357
Герасимович Юліан	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	357
Герасимович Ярослав	Микола Вітенко	358

Геринович Володимир Олександрович	Сергій Кот	358
Герман Ілля Іванович	Володимир Старик	358
Гетьман Михайло	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	359
Гетьманський переворот 29.04.1918	Руслан Пиріг	360
Гинилевич Володимир	Ігор Любчик	361
Гинилевич Іван Володимирович	Ігор Любчик	361
Гинилевич Константин Володимирович	Ігор Любчик	362
Гинилевич Степан Володимирович	Ігор Любчик	362
Гинилевич Ярослав Володимирович	Ігор Любчик	362
Гишка Іван Васильович	Ігор Піддубний	362
Гірний Василь Петрович	Степан Павлюк	363
Гіряк Володимир Йосипович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	363
Гіряк Йосип Йосипович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	364
Гіряк Никифор Йосипович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	365
Гіряк Юліан Йосипович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	366
Гладилевич Богдан	Микола Вітенко	366
Гладишовський Андрій Омелянович	Петро Гуцал	366
Гладкий Григорій (Гриць)	Павло Артимішин, Ігор Соляр	367
Гладун Катерина	Богдан Паска	367
Гладун Роман	Богдан Паска	368
Гладчук Андрій	Микола Лазарович	368
Гладчук Тимофій Якович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	368
Глінка Лев	Богдан Паска	368
Глинський Володимир	Микола Васильчук	369
Глібчук Петро	Петро Сіреджук	369
Глібчук Тимофій Іванович	Петро Сіреджук	370
Глушко Степан	Микола Лазарович	370
Гнатевич Богдан Петрович	Микола Лазарович	371
Гнатишак Микола Леонтійович	Богдан Паска	371
Гнатківський Петро	Микола Вітенко	372
Гнатківський Симеон-Лукіян	Микола Вітенко	372
Гнатюк Володимир Петрович	Оксана Кузьменко	372
Гнатюк Іван	Олег Павлишин	373
Гнатюк Михайло	Микола Лазарович	373

Гнеп Данило Варфоломійович	Богдан Паска	374
Гнідий Кость	Володимир Старик	374
Годованець Кирило Онуфрійович	Петро Сіреджук	375
Гоза Теодор	Петро Гуцал	375
Гоів Юліан	Богдан Паска	376
Гойванович Володимир	Богдан Паска	376
Голинський Василь Михайлович	Микола Лазарович	376
Голинський Михайло Теодорович	Степан Павлюк, Богдан Паска	376
Голинський Петро Йосипович	Микола Посівнич	377
Голинський-Гурбич Гриць (Григорій) Васильович	Микола Лазарович	377
Голіцинський Євген	Іван Патриляк	378
Голіян Роман	Богдан Паска	379
Голль, Шарль де	Ігор Цепенда	380
Головацький Тома Степанович	Володимир Клапчук	381
Головінський Мирон	Микола Вітенко	381
Головінський Юліан Миколайович	Микола Посівнич	382
Головна українська рада (ГУР)	Іван Патер	382
Головна управа (ГУ)	Андрій Королько	383
“Голос з-над Буга”	Олеся Дроздовська	384
“Голос Калуша”	Олеся Дроздовська	384
“Голос Поділля”	Петро Гуцал	384
Голота Яків	Володимир Старик	385
Голуб Іван	Богдан Паска	387
Голубець Ізидор	Богдан Паска	387
Голубець Микола	Микола Лазарович	387
Голубович Всеволод Олександрович	Богдан Паска	389
Голубович Сидір Тимофійович	Богдан Паска	390
Голувко Тадеуш Людвік	Микола Ґеник	391
Гомотюк Евстахій	Микола Лазарович	392
Горбачевський Антін Якович	Іван Патер	393
Горбачевський Іван Якович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	395
Горбачевський Лонгин Софронович	Петро Гуцал	396
Горбачевський Сидір Софронович	Микола Вітенко	396
Горбовий Володимир Григорович	Микола Посівнич	397
Горбовий Михайло Іванович	Богдан Паска	397
Гординський Теофіл Дмитрович	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	398

Гординський (Гординський-Антонович) Ярослав Дмитрович	Василь Марчук, Богдан Паска	398
Горникевич Мирон	Олег Павлишин	399
Горникевич Теофіл	Марина Палієнко	399
Горнякевич Іван	Руслан Делятинський, Олег Єгрешій	400
Городенківська повітова рада (ГПР)	Андрій Королько	401
Городенківська повітова шкільна рада (ГПШР)	Андрій Королько	401
Городецький Степан	Богдан Паска	402
Горожанський комітет (Український горожанський комітет у м. Львів)	Богдан Савчук	403
Горянський Іван	Богдан Паска	404
Готич Юрій	Богдан Паска	405
Гофман Карл	Олег Стецишин	405
Гошуватюк Денис (Діонізій) Іванович	Богдан Якимович	405
Гошуватюк Ярослав Іванович	Богдан Якимович	405
Грабовецький Василь Дмитрович	Андрій Королько	406
Грабовецький Іван	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	406
Грабовський Олександр	Петро Гуцал	407
Гребенюк Семен Миколайович	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	407
Греголинський Дмитро	Богдан Паска	408
Греков (Греків) Олександр Петрович	Микола Литвин	408
Греко-католицька церква	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	408
Гречанівський Григорій	Богдан Паска	412
Григорович Антін	Володимир Старик	412
Григоряк Семен Іванович	Володимир Старик	412
Грималюк Данило Дмитрович	Микола Лазарович	413
Гриневич (Гриневичева) Катерина Василівна	Галина Герасимова	414
Гриневич Ярослав	Богдан Паска	415
Гринів Володимир	Богдан Паска	415
Гринішак Лесь (Олекса) Матвійович	Микола Лазарович	416
Гринкевич Михайло Дмитрович	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	416
Гринкевич Осип	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	417
Гринюк Юрій Михайлович	Богдан Паска	417

Грицай Остап	Олег Павлишин	417
Грицин Михайло	Богдан Паска	418
Грицина Єронім Степанович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	418
Грицина Михайло	Богдан Паска	418
Грицишин Петро	Богдан Якимович	419
Грицкевич	Богдан Паска	419
Гробельний Осип	Богдан Паска	419
“Громадська Думка”	Олеся Дроздовська	419
“Громадський Голос”	Мар’яна Міщук	419
Громадські комітети допомоги українським військовим та військовополоненим на Буковині (1914–1921 рр.)	Володимир Старик	420
Громницький Володимир Петрович	Микола Лазарович	422
Громницький Ізидор (Ісидор) Володимирович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	423
Грошовий обіг в ЗУНР–ЗОУНР	Олег Павлишин	423
Грошові бони ЗОУНР	Олег Павлишин	426
Група української національної молоді (ГУНМ)	Віктор Прилуцький	427
Грушевський Михайло Сергійович	Руслан Пиріг, Віталій Тельвак	427
Грушкевич Ярослав	Богдан Паска	432
Губер Артур	Микола Вітенко	432
Губер Бернгард	Микола Вітенко	433
Губер Борис Олександрович	Богдан Якимович	433
Губер Густав	Микола Вітенко	433
Губер Оттон	Микола Вітенко	433
Губчак Михайло	Микола Вітенко	433
Гузар Лев Дмитрович	Степан Кобута	434
Гузар Любомир	Любомир Хахула	434
Гузар Роман Євгенович	Петро Гуцал	435
Гузар Ярослав Левович	Микола Лазарович	435
Гуйн Карл Георг	Микола Вітенко, Микола Кугутяк	436
Гукало Андрій	Микола Вітенко	437
Гумецький Орест	Микола Вітенко	437
Гураль Василь Григорович	Богдан Паска	437
Гураль Іван	Микола Вітенко	438
Гуркевич Володимир	Олег Павлишин	438

Гурко Іван Андрійович	Микола Вітенко	438
Гусарек Макс фон Генлейн	Микола Вітенко, Микола Кугутяк	439
Гуцалюк Василь Сидорович	Сергій Дерев'янка	440
Гуцульська запасна козака сотня імені Юрія Федьковича	Петро Сіреджук	440
Гуцульська народна оборона (ГНО)	Андрій Королько	440
Гуцульська народна рада (ГНР)	Андрій Королько	442
Гуцульська республіка (ГР), 01–06.1919	Андрій Королько	443
Гуцульське повстання 1920	Петро Сіреджук	444
Гуцульський курінь Галицької армії	Василь Бурдуланюк	446
Гуцульський перший полк	Петро Сіреджук	446
Гуцульський полк морської піхоти УНР	Василь Бурдуланюк	446
Гуцуляк Михайло Васильович	Богдан Якимович	447
Гуцуляк Михайло Максимович	Олег Гуцуляк	448
Габа Іван	Микола Лазарович	449
Габа Петро	Богдан Якимович	449
Гаванський Олександр	Олег Павлишин	449
Гадзінський Володимир Антонович	Микола Лазарович	449
Газдайка Петро	Ігор Любчик	450
Галаган Микола Михайлович	Тетяна Осташко	451
Галан Володимир	Богдан Якимович	451
Галензовський Євзебій	Володимир Старик	452
Гардецький Сидір Семенович	Петро Гуцал	453
Гардзілевич Пилип Іванович	Василь Стрільчук	453
Гдуля Іван	Петро Гуцал	453
Гельбер (Gelber) Натан Міхаель	Ярослав Ісаєвич	454
Геник-Березовський Михайло Васильович	Олег Павлишин	454
Герета Петро (Олесь, Петро-Олександр) Федорович	Микола Литвин	455
Гец Лев Львович	Микола Лазарович	455
Гжицький Володимир Зенонович	Петро Гуцал	456
Гігейчук Василь	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	457
Гінчицький Карло Йосипович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук, Ярослав Полатайчук	457
Гой Михайло Якович	Петро Гуцал	457

Голембйовський Іван	Микола Вітенко	458
Гольдберг Жигмонд (Зигмунд)	Петро Гуцал	458
Гольдельман Соломон Ізраїлевич	Іван Монолатій	458
Гонсьоровський Генрік-Еразм Леонардович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук, Микола Савчук	459
Горецький Іван Степанович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук, Ярослав Полатайчук	460
Горук Семен (Сень) Васильович	Микола Лазарович	460
Господин Андрій Дмитрович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	461
Гошко Микола Михайлович	Василь Стрільчук	462
Грабський Владислав	Микола Вітенко	462
Грабський Станіслав	Микола Вітенко	464
Гренджа-Донський Василь Степанович	Андрій Королько	464
Григорій Філемон	Володимир Старик	465
Гродзіцький Петро	Петро Сіреджук	466
Гроссман	Богдан Якимович	466
Гудзяк Олександр	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	466
Гужковський Казимир	Олег Павлишин	467
Гуляй Іван	Богдан Якимович	467
Давибіда Михайло	Микола Вітенко	468
Давид Гриць (Григорій) Кирилович	Петро Гуцал	468
Давидович Теодор	Микола Вітенко	468
Давидовський Людомил Петрович	Олег Павлишин	469
Давидяк Євген Васильович	Богдан Паска	469
Данилович Северин Теофілович	Мар'яна Міщук	469
Данилюк Дмитро	Микола Вітенко	470
Даниш Никифор	Олег Павлишин	470
Дацик Іван	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	471
Дацків Михайло	Микола Вітенко	471
Дацків Михайло Олександрович	Сергій Дерев'яно	471
Дацків Теодор	Петро Гуцал	472
Дацко Антін	Микола Вітенко	472
Дачишин Витовд Іванович	Микола Вітенко	472
Дашинський Ігнацій-Еварист	Микола Ґеник	473
Дашкевич Роман-Микола Іванович	Богдан Паска	474
Дашкевич Ярослав Романович	Андрій Фелонюк	475

Девоссер Михайло	Микола Лазарович	478
Девоссер (Вітошинська) Степанія	Микола Лазарович	478
Декларація дипломатичної місії УНР у Варшаві від 2.12.1919	Аделіна Гриценко	479
Дельвіг Сергій Михайлович	Микола Литвин	480
Дельвіга місія	Євген Лизень	480
Демократичні права і свободи громадян Західно-Української Народної Республіки	Микола Вітенко, Микола Кугутяк	482
Демчук Володимир Павлович	Ігор Пилипів, Руслан Делятинський	483
Демчук Михайло	Олег Павлишин	484
Демчук Осип	Микола Лазарович	485
Демчук Петро Іванович	Степан Кобута	485
Демчук Теофіль Семенович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	486
Дем'янчук Дмитро	Богдан Паска	486
Дем'янчук Михайло	Богдан Паска	487
Денікін Антон Іванович	Ярослав Штанько	487
Денник Начальної Команди Української Галицької Армії (Денник НКГА)	Микола Вітенко	489
Дереш-Николишин Йосиф Петрович	Володимир Комар	489
Дереш-Николишин Микола Петрович	Володимир Комар	489
Дереш-Николишин Олександр Петрович	Володимир Комар	490
Дереш-Николишин Петро Петрович	Володимир Комар	490
Державний архів Вінницької області (ДАВО)	Богдан Паска	490
Державний архів Івано-Франківської області (ДАІФО)	Любов Соловка	491
Державний архів Львівської області (ДАЛО)	Олег Павлишин	492
Державний архів Тернопільської області (ДАТО)	Петро Гуцал	494
Державний військово-історичний музей у м. Ходорів (ДВІМ)	Микола Вітенко	495
Державний герб ЗУНР	Сергій Дерев'яно	496
Державний гімн ЗУНР	Микола Вітенко	497
Державний міський комісар	Олег Павлишин	499
Державний нафтовий комісаріат (ДНК)	Микола Вітенко	499
Державний повітовий комісар	Олег Павлишин	500

Державний прапор ЗУНР	Сергій Дерев'янку	502
Державний Секретаріат		503
Державний Секретаріат Військових Справ (ДСВС)	Микола Литвин	503
Державний Секретаріат Віроісповідання (ДСВ)	Микола Вітенко	503
Державний Секретаріат Внутрішніх Справ (ДСВНС)	Олег Павлишин	506
Державний Секретаріат Заграничних Справ (ДСЗаС)	Олег Павлишин	507
Державний Секретаріат Земельних Справ (ДСЗС)	Микола Вітенко	508
Державний Секретаріат Освіти і Віроісповідань (ДСОВ)	Лілія Шологон	510
Державний Секретаріат Пошти і Телеграфу (ДСПТ)	Микола Вітенко	511
Державний Секретаріат Праці та Суспільної Опіки (ДСПСО)	Микола Вітенко	512
Державний Секретаріат Публічних Робіт (ДСПР)	Микола Вітенко	513
Державний Секретаріат Судівництва (ДСС)	Сергій Дерев'янку	514
Державний Секретаріат Суспільного Здоров'я (ДССЗ)	Лев Давибіда	515
Державний Секретаріат Торгівлі і Промислу (ДСТП)	Дмитро Пугач	516
Державний Секретаріат Фінансів (ДСФ)	Олег Павлишин	516
Державний Секретаріат Шляхів (ДСШ)	Дмитро Пугач	518
Державний Харчовий Уряд (Український Харчовий Уряд, УХУ)	Микола Вітенко	519
Державні наради Української Народної Республіки 1919–20	Олександр Бойко	520
Державно-правовий статус Галичини у політичних концепціях Української народної трудової партії	Микола Кугутяк, Тетяна Дерещук	521
Деркач Пилип Максимович	Михайло Сигидин	526
Децермент з жидівських справ	Олег Павлишин	526
Децикевич Володимир	Мар'ян Мудрий	527
Джерела до вивчення системи органів правопорядку в Західно-Українській Народній Республіці	Володимир Великочий	528

Джерела до вивчення Західно-Української Народної Республіки мемуарні	Володимир Великочий	529
Джерела до вивчення системи органів судочинства в Західно-Українській Народній Республіці	Володимир Великочий	532
Джиджора Василь	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	535
Джиджора Іван Миколайович	Володимир Пришляк	536
Джорджеску Піон (Іван Павло)	Іван Патриляк	538
Джуль Михайло Петрович	Олег Рафальський	538
Дзедзик (Дзедик, Дзедик) Корнило (Корній, Корнель) Васильович	Олег Бойкевич	538
Дзерович Адріян Юліанович	Сергій Перепічка	539
Дзерович Юліан-Корнило Ігнатович	Михайло Москалюк	540
Дзіковський Василь	Микола Лазарович	540
Дзюба Петро	Петро Гуцал	541
Дибуняк Михайло	Микола Вітенко	541
Дидик Іван	Олег Єгрешій, Руслан Делятинський	542
Дидилюк Степан	Олег Павлишин	543
Дикий Дмитро	Олег Павлишин	543
Дикий Микола	Богдан Паска	543
Диктатор Євген Петрушевич	Олег Павлишин	543
Дипломатія ЗУНР	Ігор Цепенда	545
Директорія, Директорія Української Народної Республіки	Роман Тимченко	550
Директорія Підкарпатської Русі (ДПР)	Андрій Королько	553
Дичка Іван	Микола Вітенко	554
Дідушок Василь Теодорович	Богдан Якимович	554
Дідушок Володимир Теодорович	Богдан Якимович	555
Дідушок Петро Теодорович	Богдан Якимович	556
Дідюків (Дідюков) Василь	Микола Вітенко	556
Дієва Армія УНР	Віктор Голубко	556
“Діло”	Лариса Кобута	559
Діяльність української влади на Буковині 11.1918	Олександр Добржанський	560
Дмитерко-Ратич Ганна (Анна, Гандзя) Петрівна	Микола Лазарович	560
Дмовський Роман-Станіслав	Микола Вітенко	562
Дністрянський Станіслав Северинович	Богдан Паска	564

Добровольча Армія	Віктор Крупина	565
Добрянська Оксана (Ксеня) Гедимінівна	Володимир Старик	566
Добрянський Софрон	Микола Вітенко	567
Довгий Петро	Андрій Байцар	567
Довибори до УНРади ЗУНР 22–26.11.1918	Микола Кугутяк, Тетяна Дерещук	568
Догерті Чарльз-Джозеф	Богдан Паска	568
Договори УГА зі Збройними силами Півдня Росії 1919	Віктор Крупина	569
Докторук Іван	Петро Сіреджук	570
Документи вищих органів влади та управління ЗУНР	Володимир Великочий	570
Документи місцевих органів влади та управління ЗУНР	Володимир Великочий	572
Долежалъ Карл	Олег Стецишин, Сергій Перепічка	574
Долинський Іван	Олег Павлишин	574
Долинський Роман	Степан Кобута	574
Долуд Андрій Данилович	Микола Литвин	575
Дольницький Антін	Олег Павлишин	575
Дольницький Мирон	Богдан Якимович	575
Домашовець Григорій Лук'янович	Микола Вітенко	576
Домб'є (Табір військовополонених № 1 поблизу м. Краків 1914–23)	Іван Патриляк	577
“Домб'є 1918-9.”, альбом Льва Геца	Олег Сидор	578
Домбровський Августин	Оксана Дрогобицька	580
Домбровський Володимир Гнатович	Богдан Паска	581
Домбчевська Ірена (Ірина) Григорівна	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	581
Домбчевський Богдан Богданович	Петро Гуцал	582
Домбчевський Роман Йосифович	Степан Кобута	582
Донцов Дмитро Іванович	Богдан Паска	582
Доповнення одягу	Олена Федорчук	583
Дорош Лев	Микола Лазарович	584
Дорошенко Дмитро Іванович	Олексій Лупандін	584
Досвітній Олесь	Богдан Паска	585
Доспіль Осип (Франц-Йозеф)	Олександр Руснак, Володимир Старик	586
Дошаковський Василь Андрійович	Богдан Паска	587
Драган Іван	Микола Вітенко	587

Драган Іван Петрович	Микола Вітенко	587
Драган Михайло Дмитрович	Василь Марчук	588
Драган Орест Іванович	Володимир Старик	589
Драгінда Євген	Володимир Старик	590
Драммонд (Дрюммонд, Друммонд) Джеймс Ерік	Микола Вітенко	591
Драчинський Теофіл Миколайович	Михайло Чучко	592
Дрогобицьке повстання 1919	Олег Павлишин	593
“Дрогобицький Листок”	Олеся Дроздовська	593
Дрогомирецький Маркіян Степанович	Петро Гуцал	594
Дрогомирецький Микола (Николай), рицар (Сас) де Говора	Олег Павлишин	594
Друга Річ Посполита		594
Другий виїзд українських службовців з Буковини до ЗОУНР 10.05.1919.	Володимир Старик	594
Другий зимовий похід Армії УНР	Віталій Скальський	595
Друкарні ЗУНР (ЗОУНР)	Андрій Королько	596
Друкарня Коломийської окружної військової команди	Андрій Королько	597
Друкарня Коломийської окружної військової команди під управою А. Гринцишина	Андрій Королько	597
Друкарня Коломийської окружної військової команди під управою О. Кузьми	Андрій Королько	598
Дручків Микола	Степан Кобута	598
Дубас Павло Ілліч	Василь Стрільчук	598
Дуб'юк Іван Васильович	Андрій Королько	599
Дуб'юк Юрій Іванович	Андрій Королько	599
Дувіряк Гриць	Олег Павлишин	600
Дудар Антін Петрович	Петро Гуцал	600
Дудикевич Осип Корнелійович	Петро Гуцал	601
Дудикевич Ярослав Корнелійович	Петро Гуцал	601
Дудинський Роман Васильович	Микола Лазарович	602
Дужий Микола Атанасійович	Микола Посівнич	602
Дулемб'янка Марія	Олег Павлишин	603
Думін (Думин) Осип Олексійович	Павло Артимішин, Ігор Соляр	604
Думка Павло Андрійович	Ігор Соляр	604
Дурбак Іван Савич	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	605
Дурбак Павло	Степан Кобута	606

Дутка Володимир	Богдан Паска	606
Дуткевич Юліан	Руслан Делятинський, Олег Єгрешій	607
Дутчак Яків Васильович	Руслан Делятинський, Олег Єгрешій	607
Дуфанець Петро	Олександр Марущенко	608
Дуцяк Михайло	Олег Павлишин	608
Дучимінська (Решетилевич) Ольга-Олександра Василівна	Богдан Паска	608
Дучимінський Петро	Сергій Перепічка, Микола Вітенко	609
Дякунчак Юрій	Микола Лазарович, Наталія Лазарович	610
Дяченко Петро Гаврилович	Іван Патриляк	610
Дячишин Микита	Микола Вітенко	612
Ебнер Маєр	Ігор Піддубний	613
Екзильний уряд ЗУНР 01.08.1920–15.03.1923	Микола Вітенко	613
Економіка ЗУНР	Володимир Клапчук	614
Електорович (Електорович) Володимир Юліанович	Богдан Паска	621
Ерденбергер Іван-Жигмонт Теодорович	Микола Вітенко	622
Ерле (Ерле) Альфонс	Микола Лазарович	622
Ерліх Ганс (Йоган)	Олег Стецишин	623
Ерстенюк Дмитро Васильович	Петро Гуцал	623
Ерстенюк Микола Васильович	Олександр Рубльов	624
Етнічний центрим у політиці	Степан Павлюк	624
Етнофобія у часи ЗУНР	Степан Павлюк	625
Етноцид і його мінімізація у часи ЗУНР	Степан Павлюк	625
Євлогій		626
Єврейська національна рада (ЄНРада)	Максим Гон	626
Євський Сергій	Олег Єгрешій, Богдан Якимович	628
Євшан (Федюшка) Микола Йосипович	Степан Кобута, Лариса Кобута	628
Єгоров Олександр Ілліч	Микола Вітенко	629
Єгер Ернст	Богдан Якимович	630
Єднак Антін Олександрович	Петро Гуцал	630
Єлюк Сидір Теодорович	Петро Гуцал	630
Ємчук Степан	Микола Вітенко	631
Єнджеєвський Владислав	Микола Литвин	631

Єнджейовський Франц Миколайович	Володимир Старик	631
Єрмі (Єрми, Ермі) Карл (Кароль, Карло)	Руслан Делятинський, Олег Єгрешій	632
Єрошевич (Ярошевич) Петро Костянтинович	Микола Вітенко	633
Єрошук (Єрошук-Терещук) Олександр Пилипович	Андрій Руккас	634
Єфремов Сергій Олександрович	Олександра Кудлай	634
“Жалібна книга”	Василь Бурдуланюк	636
Жалобка Яків	Михайло Сигидин	636
Жан Йосафат	Микола Лазарович	636
Жандармерія Західно-Української Народної Республіки	Микола Литвин	638
Жарський Іван	Микола Вітенко	638
Жаткович Григорій Павлович	Андрій Королько	639
Желехівський Микола Євгенович	Степан Кобута	640
Желіговський Люціан	Микола Литвин	640
Желіско Теодор	Петро Среджук	640
Желтвай Віктор Юлійович	Андрій Королько	640
Женевська сесія Ліги Націй	Богдан Паска	641
Жидівський курінь	Іван Монолатій	642
Жіноцтво в ГА	Оксана Дрогобицька	643
Жук Андрій Ілліч	Ігор Гирич, Іван Патер	644
Жуковський Андрій Кіндратович	Микола Лазарович, Богдан Мельничук	646
Жуковський Євген Іванович	Володимир Старик	646
Жуковський Роман Петрович	Петро Гуцал	648

**РЕДАКЦІЙНА РАДА
І РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ДЯКУЮТЬ
ВЛАСНИКАМ КОЛЕКЦІЙ ЛИСТІВОК,
СВІТЛИН, ПЕРІОДИКИ ТА ІНШИХ МАТЕРІАЛІВ
ЗА НАДАНУ ДОПОМОГУ**

ПЕТРОВІ АРСЕНИЧУ



ВЛАДИСЛАВОВІ ЗАПОРОЖЦЮ



ОЛЕКСАНДРОВІ КАГЛЯНУ



ОРЕСТОВІ КРУКОВСЬКОМУ



ІВАНОВІ МИРОНЮКУ



ІГОРЕВІ ОЛІЙНИКУ



СЕРГІЮ ПЕРЕПІЧЦІ



ОЛЕКСАНДРОВІ ФЕДОРИШЕНУ



Наукове видання

ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

1918 - 1923

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

ТОМ

1

А - Ж

Літературний редактор

Галина Пославська

Макет і дизайн обкладинки

Борис Великголова

Верстка

Олеся Оринчин

Манускрипт-Львів

вул. Енергетична, 22/10,

тел./факс: (032) 227 68 24

e-mail: petromelen@gmail.com

36 Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Т. 1: А–Ж. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. 688 с.

ISBN-978-966-2067-43-9 тритомне видання

978-966-2067-44-6 перший том

Пропоноване енциклопедичне видання вперше в українській та зарубіжній історичній науці презентує читачеві комплексне дослідження одного з найяскравіших феноменів вітчизняної історії – доби Західно-Української Народної Республіки. Енциклопедія є результатом тривалих наукових студій і сучасного творчого осмислення фундаментальних процесів українського державотворення і соборності на початку ХХ століття, узагальнення здобутків вітчизняної та зарубіжної історіографії у вивченні даної проблеми за роки незалежності України. На великому і якісно новому джерельному матеріалі з вітчизняних та іноземних архівосховищ і наукових бібліотек, урахувавши сучасні методологічні підходи й останні досягнення соціогуманітарних наук, автори видання – науковці з Івано-Франківська, Києва, Львова, Рівного, Тернополя, Чернівців – розглядають передумови революційного чину в Галичині, внутрішню і зовнішню політику ЗУНР, її збройну боротьбу і міжнародне становище, національні, соціально-економічні, культурні, етноконфесійні процеси в краї, партійно-політичну систему, правову і законотворчу діяльність творців ЗУНР. Велику увагу приділено повсякденному життю й побутові населення західноукраїнського регіону у 1918–1923 рр., просопографічним аспектам історії ЗУНР, питанням історичної персоналістики і біографістики, історіографії та джерелознавства ЗУНР, відомим і маловідомим історичним постатям борців за українську державність, незалежність і соборність, висвітленню різноманітних тем і сюжетів Енциклопедії за допомогою унікальних фотодокументів та оригінального, аутентичного ілюстрованого матеріалу.

Енциклопедичне видання пропонуємо увазі викладачів вищої і середньої школи, учнів, студентів, аспірантів, докторантів, усіх, хто цікавиться історією України ХХ століття.

УДК 94 (477) "1918 – 1923"
ББК 63.3 (4 Укр)